Mynd i'r afael â **difreintedd** a chodi **safonau**

Estyn

Rhagoriaeth i bawb - Excellence for all

Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru

Her Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Hyrwyddo arfer dda wrth fynd i'r afael â thlodi ac anfantais

Deunyddiau HMS ar gyfer ysgolion cynradd

Mai 2014

Diben Estyn yw arolygu ansawdd a safonau mewn addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Mae Estyn yn gyfrifol am arolygu:

- ysgolion a lleoliadau meithrin a gynhelir gan, neu sy'n cael arian gan awdurdodau lleol;
- ysgolion cynradd;
- ysgolion uwchradd;
- ysgolion arbennig;
- unedau cyfeirio disgyblion;
- ysgolion annibynnol;
- addysg bellach;
- colegau arbenigol annibynnol;
- dysgu oedolion yn y gymuned;
- gwasanaethau awdurdod addysg lleol ar gyfer plant a phobl ifanc;
- addysg a hyfforddiant athrawon;
- Cymraeg i oedolion;
- dysgu yn y gwaith; a
- dysgu yn y sector cyfiawnder.

Mae Estyn hefyd:

- yn rhoi cyngor ar ansawdd a safonau mewn addysg a hyfforddiant yng Nghymru i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac eraill; ac
- yn cyhoeddi achosion o arfer dda yn seiliedig ar dystiolaeth arolygu.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau
Estyn
Llys Angor
Heol Keen
Caerdydd
CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.gov.uk

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan: www.estyn.gov.uk

Cyfieithwyd y ddogfen hon gan Trosol (Saesneg i Gymraeg).

© Hawlfraint y Goron 2014: Gellir ailddefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei ailddefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl y ddogfen benodol/cyhoeddiad penodol.

Cynnwys	Tudalen

Adran 1 – arweiniad ar gyfer hyfforddwyr ysgol **1**

Cyflwyniad 1
Beth rydym ni'n ei olygu wrth ddisgyblion dan anfantais? 1
Beth yw nodau'r hyfforddiant? 2
Ar gyfer pwy y mae'r deunyddiau? 2
Sut mae'r hyfforddiant yn cysylltu â gwella ysgolion? 3
Beth yw rôl yr hyfforddwr ysgol? 3
Beth yw ffocws yr hyfforddiant? 3
Sut mae'r deunyddiau wedi'u trefnu a sut gellir eu defnyddio? 3
Monitro ac arfarnu hyfforddiant 4
Lledaenu canlyniadau hyfforddiant 5
Deunydd darllen cefndir defnyddiol ar gyfer yr hyfforddwr ysgol 5

Rhan 1: Beth rydym ni'n ei wybod am ddisgyblion dan anfantais? 7
Rhan 2: Pa mor dda y mae ein disgyblion dan anfantais yn cyflawni? 17
Rhan 3: Beth mae ysgolion effeithiol mewn amgylchiadau heriol yn ei wneud yn dda? 24
Rhan 4: Sut gallwn ni fynd i'r afael â thlodi ac anfantais yn fwy effeithiol? Cynllunio gweithredu ar gyfer gwella 55

Adran 2 – deunyddiau ar gyfer cyfranogwyr **62**

Rhan 1: Papur briffio ar dlodi ac anfantais 63
Holiadur 65
Copïau o sleidiau PowerPoint 1-8 67
Rhan 2: Copïau o sleidiau PowerPoint 1-6 70
Rhan 3: Copïau o sleidiau PowerPoint 1-4 73
Astudiaethau achos arfer dda 75
Rhan 4: Copi o sleid PowerPoint 99
Cynllun gweithredu personol 100
Cynigion ar gyfer blaenoriaethau mewn cynlluniau gwella adrannau a chynlluniau gwella ysgolion 101

Cyflwyniad

Dros nifer o flynyddoedd, mae Estyn wedi tynnu sylw at yr heriau y mae ysgolion yn eu hwynebu o ran gwella cyflawniad disgyblion dan anfantais. Mae ein hadroddiadau wedi dangos hefyd beth mae ysgolion effeithiol mewn amgylchiadau heriol yn ei wneud yn dda. Mae gwaith arolygu ac ymchwil yn awgrymu mai 'ansawdd' ystafelloedd dosbarth ac ysgolion, yn hytrach na 'nifer' y bobl sydd ynddynt, sy'n bwysig i bob disgybl, ac i blant dan anfantais yn arbennig.

Mae dau fater yn ymwneud ag 'ansawdd' yn rhai amlwg o bwysig ar gyfer disgyblion dan anfantais, sef:

- gwella ansawdd addysgu hyd yr eithaf; a
- gwella ansawdd ysgolion hyd yr eithaf.

Cynhyrchwyd y deunyddiau HMS hyn ar gyfer ysgolion er mwyn hyrwyddo arfer dda yn ehangach, yn ogystal â gwneud defnydd llawnach o'r wybodaeth a gynhwysir yn ein hadroddiadau ar fynd i'r afael â thlodi ac anfantais.

Mae'r deunyddiau HMS wedi'u seilio'n bennaf ar ein hadroddiadau ar dlodi ac anfantais. Yr adroddiadau yw:

- Mynd i'r afael â thlodi ac anfantais mewn ysgolion: cydweithio â'r gymuned a gwasanaethau eraill (2011);
- Arfer effeithiol wrth fynd i'r afael â thlodi ac anfantais mewn ysgolion (2012);
- Gweithio gyda'n gilydd i fynd i'r afael ag effaith tlodi ar gyflawniad addysgol (2013); a
- Amddifadedd disgyblion - adroddiad cryno (2014).

Mae'r adroddiadau ar gael ar ein gwefan yn: www.estyn.gov.uk

Mae'r deunyddiau hyfforddi yn cyfeirio at ddeunyddiau a gwybodaeth arall hefyd, gan gynnwys y rhai sydd wedi'u cyhoeddi gan Lywodraeth Cymru ac Ymddiriedolaeth Sutton.

Mae Adran un yn cynnwys arweiniad i'r 'hyfforddwr ysgol' a fydd yn arwain yr HMS. Mae Rhan dau yn cynnwys deunyddiau ar gyfer cyfranogwyr.

Beth rydym ni'n ei olygu wrth ddisgyblion dan anfantais?

Mae'n bwysig defnyddio ystod eang o feini prawf ar gyfer nodi disgyblion dan anfantais. Dim ond y rheini sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim (PYDd) y bydd llawer o ysgolion yn eu nodi fel disgyblion dan anfantais. Fodd bynnag, mae disgyblion dan anfantais hefyd yn cynnwys y rhai o grwpiau lleiafrifol, disgyblion mewn teuluoedd ar incwm isel, plant sy'n derbyn gofal a phlant teithwyr.

Mae hefyd yn bwysig deall y gwahaniaeth rhwng disgyblion dan anfantais a disgyblion sy'n tangyflawni. Er bod ysgolion yn gyffredinol yn mynd ati'n effeithiol i nodi lle nad yw disgyblion yn cyflawni gystal ag y dylent wneud, nid ydynt bob amser yn sicrhau bod disgyblion dan anfantais yn cael y cymorth sydd ei angen arnynt. Er

enghraifft, mae llawer o ysgolion yn canolbwyntio ar ddatblygu medrau sylfaenol disgyblion dan anfantais yn unig, ac ychydig iawn o ysgolion sy'n gwneud digon ar gyfer disgyblion mwy abl a dawnus sydd dan anfantais.

Beth yw nodau'r hyfforddiant?

Nodau cyffredinol yr hyfforddiant yw helpu ysgolion i rannu arfer orau wrth fynd i'r afael â thlodi ac anfantais yn ogystal â chefnogi datblygu dull ysgol-gyfan sy'n strwythuredig, yn gydlynus ac yn cynnwys ffocws er mwyn gwella cyflawniad disgyblion dan anfantais.

Mae pob un o'r pedwar gweithgaredd hyfforddi yn nodi amcanion a chanlyniadau penodol ar gyfer cyfranogwyr.

Ar gyfer pwy y mae'r deunyddiau?

Pwrpas y deunyddiau yw darparu adnoddau ar gyfer hyfforddiant ysgol-gyfan ar fynd i'r afael â thlodi ac anfantais. Gall y deunyddiau gael eu defnyddio gan:

- ymarferwyr ac uwch reolwyr;
- cynorthwywyr cymorth dysgu;
- swyddogion ymgynghorol awdurdodau lleol; a
- llywodraethwyr.

Bydd ysgolion yn gwybod bod modd defnyddio'r Grant Amddifadedd Disgyblion ar gyfer mentrau ysgol-gyfan a fydd o fudd arbennig i ddysgwyr sy'n gymwys i gael PYDd a phlant sy'n derbyn gofal. Mae'r mentrau hyn yn cynnwys gweithgareddau datblygu'r staff cyfan fel diwrnodau HMS sy'n canolbwyntio ar effaith amddifadedd ar gyrhaeddiad, a hyfforddi staff i ddefnyddio strategaethau y gwyddys eu bod yn arbennig o effeithiol. Bydd y deunyddiau yn cynorthwyo ysgolion i fodloni disgwyliad Llywodraeth Cymru y bydd ysgolion yn defnyddio dulliau seiliedig ar dystiolaeth, fel y rheini y tynnir sylw atynt yn adroddiadau Estyn ar amddifadedd ac anfantais, yn ogystal â'r rheini a ddisgrifir ym mhecyn cymorth Sefydliad Gwaddol Addysgol Ymddiriedolaeth Sutton.

Wrth weithio tuag at ddatblygiad proffesiynol parhaus (DPP) effeithiol, dylai ysgolion ystyried sut y gallant gydweithio ag eraill i rannu'r hyfforddiant yn ogystal â dysgu o arfer orau ei gilydd. Gellir defnyddio'r deunyddiau hyn ar gyfer y math cydweithredol hwn o DPP. Gall ysgolion hefyd fod eisiau ystyried sut y gallant rannu profiadau a dysgu gyda'u partneriaid lleol presennol (fel Cymunedau yn Gyntaf, Dechrau'n Deg a Theuluoedd yn Gyntaf ac ati), yn ogystal â grwpiau gwirfoddol a chymunedol a allai helpu gyda llawer o weithgareddau ysgol. Gallai'r deunyddiau HMS gyfrannu hefyd at waith cydweithredol mewn cymunedau dysgu proffesiynol, yn cynnwys hyrwyddo ymchwil ymholi yn seiliedig ar weithredu, a defnyddio hyfforddiant a mentora gan yr ymarferwyr mwyaf effeithiol.

Cyn yr hyfforddiant, dylai ysgolion ystyried y canlyniadau a ddymunir, er enghraifft, targedau ar gyfer cyrhaeddiad gwell a chynnwys disgyblion dan anfantais. Wrth weithio gydag ystod o bartneriaid, bydd angen i uwch reolwyr sefydlu prosesau ar gyfer asesu llwyddiant o ran cyflawni deilliannau gwell, yn ogystal â rhannu gwybodaeth am wersi a ddysgwyd gyda rhai eraill. Ceir mwy o wybodaeth am fonitro ac arfarnu yn yr arweiniad hwn.

Sut mae'r hyfforddiant yn cysylltu â gwella ysgolion?

Dylai'r prosesau hunanarfarnu, cynllunio datblygiad a DPP fod yn rhan gyson o fywyd gweithio a chylch gwella ysgol. Mae'r hyfforddiant hwn yn cysylltu â'r cylch gwella trwy gynorthwyo staff i fynd ati'n weithredol i gynyddu eu gwybodaeth, eu dealltwriaeth a'u medrau proffesiynol, gan gynnwys cyfranogi mewn profiadau dysgu proffesiynol ysgol-gyfan. Mae'r hyfforddiant yn cynnig cyfleoedd i ysgolion rannu arfer dda o fewn yr ysgol a thu hwnt, yn annog staff i fyfyrio ar eu harfer eu hunain yn ogystal ag arfarnu effaith dysgu proffesiynol ar ddysgu a lles disgyblion.

Beth yw rôl yr hyfforddwr ysgol?

Yn eich rôl fel yr hyfforddwr ysgol, nid oes disgwyl i chi fod yn arbenigwr ar dlodi ac anfantais. Fodd bynnag, rydych yn debygol o fod yn uwch athro yn yr ysgol sy'n gallu arwain a thywys trafodaethau, annog cyfranogwyr i fyfyrio ar eu harfer eu hunain yn ogystal ag arfarnu pa mor effeithiol y mae'r ysgol yn mynd i'r afael ag anfantais. Dylech fod yn gallu ymateb i adborth gan gyfranogwyr a defnyddio canlyniadau'r hyfforddiant i gyfrannu at gynlluniau'r ysgol ar gyfer gwella. Mae'r arweiniad hwn yn cynnwys cyfeiriadau at ystod o ddogfennau cysylltiedig a allai fod yn ddefnyddiol i chi wrth baratoi ar gyfer yr hyfforddiant.

Mae'r deunyddiau wedi'u llunio fel y gallwch eu cyflwyno heb yr angen am waith paratoi helaeth. Fodd bynnag, er mwyn gwneud yr hyfforddiant yn berthnasol i bob ysgol, bydd angen i chi ddarparu gwybodaeth benodol, fel data perfformiad yr ysgol ar ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, a blaenoriaethau'r ysgol ar gyfer mynd i'r afael ag anfantais a gwella cyrhaeddiad, a gymerwyd o gynllun gwella'r ysgol. Mae'r deunyddiau yn nodi ble fydd angen y wybodaeth hon.

Beth yw ffocws yr hyfforddiant?

Mae'r hyfforddiant yn canolbwyntio ar arfer orau a mabwysiadu dull strategol ysgol-gyfan i fynd i'r afael ag anfantais. Mae'r testunau yn cynnwys:

- Rhan 1: Beth rydym ni'n ei wybod am ddisgyblion dan anfantais?
- Rhan 2: Pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni?
- Rhan 3: Beth mae ysgolion effeithiol mewn amgylchiadau heriol yn ei wneud yn dda?
- Rhan 4: Sut gallwn ni fynd i'r afael ag anfantais yn fwy effeithiol? Cynllunio gweithredu ar gyfer gwella ysgolion.

Sut mae'r deunyddiau wedi'u trefnu a sut gellir eu defnyddio?

Mae'r deunyddiau wedi'u trefnu i'w gwneud yn hwylus i'w defnyddio a'u cyflwyno. Maent yn nodi amcanion a chanlyniadau ar gyfer cyfranogwyr, yn ogystal â'r adnoddau sydd eu hangen ar gyfer y gweithgareddau. Mae'r tabl isod yn dangos sut mae'r deunyddiau wedi'u gosod a'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys. Rhoddir syniad bras o amseru'r tasgau ar gyfer pob gweithgaredd. O fewn terfynau cyffredinol yr amser ar gyfer HMS, dylech geisio bod yn hyblyg er mwyn ymateb i anghenion y cyfranogwyr sy'n cymryd rhan yn yr hyfforddiant. Fel yr hyfforddwr ysgol, dylech ddarllen drwy'r holl ddeunyddiau yn ofalus a nodi'r gofynion ar gyfer pob gweithgaredd.

Nodau, amcanion a deilliannau	*Sut bydd yr HMS yn helpu'r ysgol i fynd i'r afael ag anfantais?* Mae'r deunyddiau yn cynnwys yr amcanion ar gyfer pob sesiwn yn ogystal â'r canlyniadau disgwyliedig. Dylech hefyd ystyried targedau ar gyfer cyrhaeddiad gwell a chynhwysiant disgyblion dan anfantais.
Amser	*Faint o amser sydd ar gael gennych ar gyfer yr hyfforddiant?* Cynlluniwyd i'r gweithgareddau gymryd hyd at bedair awr o'r dechrau i'w diwedd. Gallwch fod eisiau cynllunio cyfnodau o egwyl rhwng y gweithgareddau hyfforddi sy'n fwyaf cyfleus i'r cyfranogwyr.
Lle	*Ble fydd yr hyfforddiant yn cael ei gynnal?* Bydd angen digon o le arnoch ar gyfer sesiynau llawn i'r cyfranogwyr, yn ogystal â lle ar gyfer gweithgareddau grŵp o fath gweithdy.
Adnoddau	*Pa adnoddau fydd angen iddynt fod ar gael gennych ar gyfer y cyfranogwyr?* Mae adnoddau penodol wedi'u rhestru ar gyfer yr hyfforddiant. Bydd angen i chi benderfynu faint o gopïau y byddwch am drefnu eu bod ar gael a sut byddwch chi'n defnyddio'r adnoddau; er enghraifft, efallai y byddwch eisiau defnyddio siartiau troi neu fyrddau gwyn rhyngweithiol ac ati. Mae rhai gweithgareddau yn gofyn i chi lungopïo taflenni ar gyfer y cyfranogwyr.
Arweiniad ar gyfer yr hyfforddwr	*Sut bydd yr hyfforddiant yn cael ei gyflwyno?* Mae pob sesiwn yn rhoi canllaw cam wrth gam ar sut i gyflwyno'r hyfforddiant. Mae awgrymiadau i'ch atgoffa pryd i roi taflenni i'r cyfranogwyr.

Cynlluniwyd y deunyddiau HMS fel eu bod yn cynnig dull hyblyg o hyfforddi i ysgolion. Er enghraifft, gall ysgolion ddewis defnyddio'r holl ddeunyddiau ar un o'u diwrnodau HMS yn nhymor yr hydref, neu wasgaru'r sesiynau hyfforddi ar draws diwrnodau HMS dros y flwyddyn ysgol. Bydd ysgolion ar gyfnodau gwahanol yn eu gwaith i wella cyflawniad a darpariaeth ar gyfer disgyblion dan anfantais, a gallant addasu a defnyddio adrannau a fyddai'n fwyaf buddiol i'r staff. Gall y deunyddiau gael eu defnyddio gan yr ysgol gyfan a chlystyrau o ysgolion, yn ogystal â chan grwpiau ffocws a chymunedau dysgu proffesiynol o fewn ysgolion ac ar draws ysgolion.

Monitro ac arfarnu

Mae monitro ac arfarnu yn bwysig os ydych chi ac eraill am ganfod a yw'r hyfforddiant wedi sicrhau gwelliannau mewn deilliannau disgyblion, gwybodaeth a medrau staff a newidiadau sefydliadol. Lle mae'r arfarnu wedi'i gyfyngu i'r digwyddiad ar ddiwedd yr hyfforddiant yn unig, fel drwy holiadur boddhad staff, mae'r dull hwn yn colli cyfleoedd i farnu effeithiau tymor hwy pwysig ar gyflawniad disgyblion yn ogystal â medrau ac arfer staff. Am y rheswm hwn, nid yw'r deunyddiau hyfforddi yn cynnwys arolwg boddhad staff. Gallwch fod eisiau defnyddio'ch dulliau presennol i gael adborth ar ansawdd yr hyfforddiant a ddarparoch i'r cyfranogwyr.

Bydd monitro ac arfarnu'r cynlluniau gweithredu a'r diwygiadau i'r cynllun gwella ysgol, a gynhyrchwyd o ganlyniad i'r hyfforddiant, yn rhoi ffynhonnell wybodaeth bwysig am y cynnydd y mae'r ysgol wedi'i wneud a'r meysydd sydd i'w gwella o hyd. Gan ddefnyddio'r camau gweithredu a nodwyd, dylech ystyried effaith yr hyfforddiant ar ddisgyblion dan anfantais, fel eu cyflawniad a'u cyrhaeddiad cyffredinol, a pha

mor dda y mae eu medrau llythrennedd a dysgu yn datblygu. Bydd prosesau monitro ac arfarnu yn eich galluogi chi a chydweithwyr eraill i farnu sut y mae datblygu arbenigedd staff yn galluogi disgyblion dan anfantais i gyflawni mwy.

Os ydych chi'n cydweithio ag eraill ar gyfer yr hyfforddiant hwn, er enghraifft, mewn grŵp cynradd ac uwchradd clwstwr, dylech gytuno ar y canlyniadau a ddymunir, fel targedau ar gyfer cyrhaeddiad gwell a chynhwysiant. Dylech hefyd gytuno ar y prosesau ar gyfer asesu llwyddiant o ran cyflawni'r canlyniadau hynny. Bydd y camau hyn yn eich helpu chi ac eraill i farnu effaith a buddion y gwaith ar y cyd.

Byddwch yn gwybod bod trefniadau rheoli perfformiad newydd wedi dod i rym ar 1 Ionawr 2012, sy'n galluogi gwneud cysylltiad rhwng amcanion unigol pennaeth ac athro a blaenoriaethau gwella'r ysgol. Mae ysgolion sydd wedi llwyddo i sicrhau gwelliannau wedi integreiddio systemau fel bod HMS, a mathau eraill o ddatblygiad proffesiynol, yn cysylltu'n naturiol â rheoli perfformiad a hunanarfarnu ar gyfer yr holl staff. Dylech ystyried sut bydd prosesau rheoli perfformiad eich ysgol yn helpu arweinwyr a rheolwyr i farnu effaith yr hyfforddiant. Er enghraifft, gall fod amcan rheoli perfformiad gan bob un o'r staff i wella cyflawniad disgyblion dan anfantais.

Lledaenu deilliannau hyfforddiant

Mae rhannu gwybodaeth am beth sy'n gweithio orau o ran gwelliannau mewn addysgu a dysgu yn bwysig ar gyfer gwella ysgol. Yn dilyn yr hyfforddiant, gallwch fod eisiau casglu gwybodaeth gan gyfranogwyr a'i lledaenu i bob un o'r staff.

Mae rhannu gwybodaeth y tu hwnt i'r ysgol yn bwysig hefyd, yn enwedig lle rydych wedi cydweithio ag eraill, fel ysgolion eraill, y gymuned, partneriaid ac ystod o sefydliadau. Cyn yr hyfforddiant, dylech chi a'ch partneriaid gytuno sut bydd gwybodaeth yn cael ei rhannu. Bydd y dull hwn yn helpu hyrwyddo dysgu proffesiynol ar y ddwy ochr a chynyddu gallu'r ysgol i sicrhau effeithiolrwydd.

Deunydd darllen cefndir defnyddiol ar gyfer yr hyfforddwr ysgol

Efallai y gwelwch ei bod o gymorth i ymgyfarwyddo ag ystod o ddogfennau cysylltiedig, gan gynnwys:

Cymunedau, teuluoedd ac ysgolion gyda'i gilydd: Llwybr i leihau effaith tlodi ar gyflawniad addysgol yn ysgolion Cymru, D Egan (Achub y Plant Cymru, 2012) www.savethechildren.org.uk

Arfer effeithiol wrth fynd i'r afael â thlodi ac anfantais mewn ysgolion, Estyn (2012) www.estyn.gov.uk;

Gwella ysgolion Llywodraeth Cymru (2012) www.learning.wales.gov.uk;

No Child In Wales Born Without A Chance (2013) Achub y Plant www.savethechildren.org.uk/.../Communities-families-and-schools-together-report.pdf

Gweithio gyda'n gilydd i fynd i'r afael ag effaith tlodi ar gyflawniad addysgol, Estyn (2013) www.estyn.gov.uk

Amddifadedd disgyblion Adroddiad cryno, Estyn (2014) www.estyn.gov.uk

Grant Effeithiolrwydd Ysgolion a Grant Amddifadedd Disgyblion 2013-2015, Dogfen Arweiniad 101/2013 Llywodraeth Cymru (2013) www.cymru.gov.uk

Mynd i'r afael â thlodi ac anfantais mewn ysgolion: cydweithio â'r gymuned a gwasanaethau eraill, Estyn (2011) www.estyn.gov.uk

The Sutton Trust Toolkit of Strategies to Improve Learning, Higgins, Kokotsaki a Coe Toolkit (2011) www.educationendowmentfoundation.org.uk/toolkit.

Mabwysiadu dull strategol ysgol gyfan i fynd i'r afael ag anfantais

Rhan 1: Beth rydym ni'n ei wybod am ddisgyblion dan anfantais?

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- ystyried nodweddion ac effaith tlodi ac anfantais ar ddisgyblion; a
- myfyrio ar sut yr effeithir ar ddisgyblion yn yr ysgol gan anfantais.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, dylai cyfranogwyr:

- fod yn deall sut mae tlodi ac anfantais yn effeithio ar gyflawniadau a chynnydd disgyblion; a
- gwybod beth yw blaenoriaethau'r ysgol ar gyfer mynd i'r afael ag anfantais a nodwyd yng nghynllun gwella'r ysgol.

Amser: Tua 25 munud

Gwaith paratoi gan yr hyfforddwr ysgol:

- darllenwch drwy holl ddeunyddiau'r hyfforddiant fel eich bod yn gyfarwydd â nhw;
- e-bostiwch neu llungopïwch y papur briffio a'r holiadur a'u hanfon at y cyfranogwyr iddynt eu darllen a'u llenwi cyn yr hyfforddiant. Dylent ddod â'r deunyddiau hyn i'r digwyddiad hyfforddi cyntaf;
- gosodwch wybodaeth o setiau data craidd Cymru Gyfan a % y disgyblion â hawl i gael PYDd yn y tabl ar sleid PowerPoint 2;
- nodwch flaenoriaethau cynllun gwella'r ysgol sy'n ymwneud â disgyblion dan anfantais ar sleid PowerPoint 7; a
- llwythwch y sleidiau PowerPoint ar gyfer y sesiynau llawn.

Adnoddau:

- Bwrdd gwyn a chyfrifiadur
- Siart troi (dewisol)
- Setiau data craidd Cymru Gyfan yr ysgol ar gyfer y Cyfnod Sylfaen a chyfnod allweddol 2
- Papur briffio a holiadur

Cyflwyniad

Yn y sesiwn lawn hon, dechreuwch drwy esbonio bod yr hyfforddiant yn canolbwyntio ar hyrwyddo arfer dda wrth fynd i'r afael â thlodi ac anfantais. Mae'r deunyddiau HMS sy'n cael eu defnyddio wedi'u llunio gan Estyn, ac maent yn

seiliedig yn bennaf ar ein hadroddiadau cyhoeddedig ar fynd i'r afael â thlodi ac anfantais.

Dangoswch **sleid PowerPoint 1** sy'n amlinellu'r amcanion a'r canlyniadau penodol ar gyfer y sesiwn hon. Atgoffwch y cyfranogwyr beth yw prif gynnwys y **papur briffio** ar dlodi ac anfantais. Gall y cyfranogwyr fod eisiau cynnig sylwadau.

Dywedwch wrth y cyfranogwyr, er y defnyddir hawl i gael prydau ysgol am ddim (PYDd) fel mesur o amodau economaidd-gymdeithasol poblogaeth ysgol, mae grwpiau eraill o blant dan anfantais hefyd. Dangoswch **sleid PowerPoint 2** i ddangos y grwpiau hyn. Nawr dangoswch **sleid PowerPoint 3** i atgoffa cyfranogwyr o gyfraddau blaenorol a chyfredol y % o ddisgyblion yn yr ysgol sydd â hawl i gael PYDd.

Dosbarthwch y **daflen** sy'n cynnwys sleidiau PowerPoint 4, 5 a 6 a siaradwch drwy **sleidiau PowerPoint 4 a 5** ar nodweddion disgyblion dan anfantais. Gallwch fod eisiau defnyddio eich deunydd darllen cefndir i ychwanegol mwy o fanylion. Dywedwch wrth y cyfranogwyr y cynhelir gweithgaredd yn awr lle byddant yn defnyddio'r wybodaeth hon.

Gweithgaredd: Adnabod nodweddion disgyblion dan anfantais

Mewn parau, gwahoddwch y cyfranogwyr i ddefnyddio'r wybodaeth o'r sleidiau PowerPoint i ystyried i ba raddau y mae'r nodweddion hyn yn adlewyrchu disgyblion dan anfantais yn yr ysgol.

Gofynnwch i'r cyfranogwyr gwblhau'r brawddegau yn sleid PowerPoint 6.

Sesiwn lawn – gan arwain yr adborth, gofynnwch i'r cyfranogwyr rannu eu myfyrdodau ar y materion a godwyd gan nodweddion disgyblion dan anfantais. Gallwch fod eisiau tynnu sylw at y nodweddion tebyg mwyaf arwyddocaol â disgyblion yn yr ysgol yr adroddwyd amdanynt gan y cyfranogwyr ar sleidiau 4 a 5 neu ar wahân ar y siart troi. Dangoswch y fersiwn wedi'i chwblhau o **sleid PowerPoint 6**.

Nawr gofynnwch i'r cyfranogwyr dreulio ychydig funudau yn myfyrio ynglŷn â sut y mae'r ysgol yn blaenoriaethu gwaith i fynd i'r afael â chyflawniad disgyblion dan anfantais ar hyn o bryd. Yna dangoswch **sleid PowerPoint 7**, i atgoffa'r cyfranogwyr o'r blaenoriaethau yng nghynllun gwella'r ysgol.

SYLWER: Gallwch fod eisiau ystyried trafod priodoldeb targedau'r ysgol ar gyfer gwella cyflawniad disgyblion dan anfantais. Er enghraifft, nid yw targed sy'n cael ei fynegi fel *'lleihau'r bwlch mewn perfformiad rhwng disgyblion PYDd a disgyblion nad ydynt yn cael PYDd'* mor fanwl a defnyddiol â *'chynyddu perfformiad disgyblion PYDd mewn asesiadau diwedd cyfnod allweddol o ddeg pwynt canran'.*

I orffen, dylai cyfranogwyr lenwi Rhan dau o'r holiadur, a fydd yn eu helpu i fyfyrio ar eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o faterion yn ymwneud â disgyblion dan anfantais, yn ogystal â helpu pennu anghenion hyfforddi yn y dyfodol.

Sleid PowerPoint 1

Nodau cyffredinol yr hyfforddiant:

Nodau cyffredinol yr hyfforddiant yw hyrwyddo arfer orau wrth fynd i'r afael â thlodi ac anfantais yn ogystal â chynorthwyo ysgolion i ddatblygu dull ysgol-gyfan sy'n strwythuredig, yn gydlynus ac yn cynnwys ffocws er mwyn gwella cyflawniad disgyblion dan anfantais.

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- ystyried nodweddion ac effaith tlodi ac anfantais ar ddisgyblion; a
- myfyrio ar sut yr effeithir ar ddisgyblion yn yr ysgol gan anfantais.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, dylai cyfranogwyr:

- fod yn deall sut mae tlodi ac anfantais yn effeithio ar gyflawniadau a chynnydd disgyblion; a
- gwybod beth yw blaenoriaethau'r ysgol ar gyfer mynd i'r afael ag anfantais a nodwyd yng nghynllun gwella'r ysgol.

Sleid PowerPoint 2

Sut dylem ni ddiffinio disgyblion dan anfantais?

Mae'n bwysig cael ystod eang o feini prawf ar gyfer nodi disgyblion dan anfantais. Mae disgyblion dan anfantais yn cynnwys:

- y rhai sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim;
- y rhai o grwpiau lleiafrifol;
- y rhai mewn teuluoedd ar incwm isel;
- plant sy'n derbyn gofal; a
- phlant teithwyr.

Sleid PowerPoint 3

Canran yr ysgol o ddisgyblion oed ysgol statudol sydd â hawl i gael PYDd – cyfartaledd 3 blynedd

Dylech fewnosod siart 1.2b o set ddata graidd Cymru Gyfan yr ysgol. Mae'r siart canlynol yn dangos enghraifft o'r tabl hwn.

1.2b % y disgyblion o oedran ysgol statudol sy'n gallu hawlio prydau ysgol am ddim fesul blwyddyn - cyfartaledd 3-blynedd

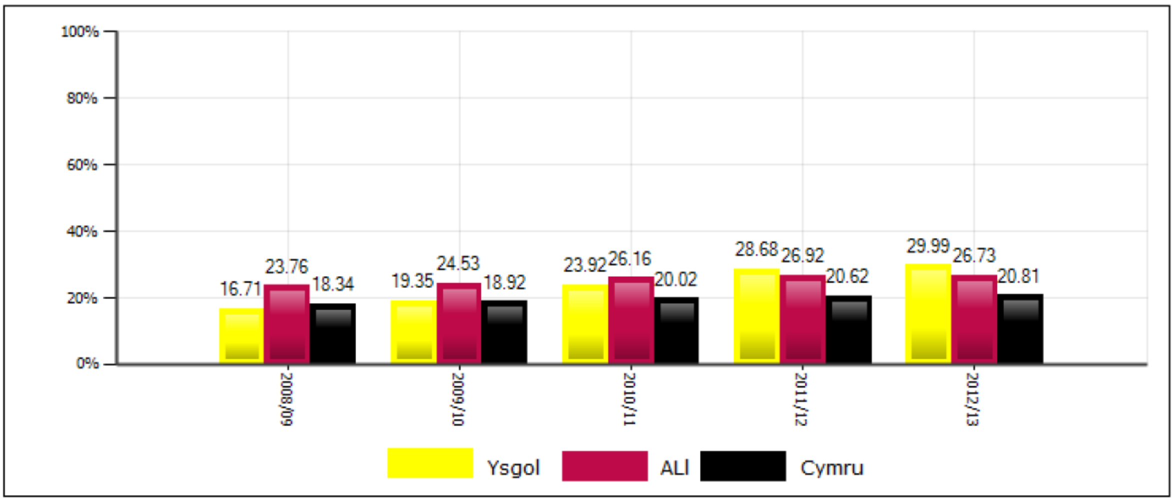

Sleid PowerPoint 4

Mae astudiaethau ar dlodi plant yn dweud y canlynol wrthym:

- bod y bwlch rhwng disgyblion o gefndiroedd cyfoethocach a thlotach yn ehangu'n arbennig o gyflym yn ystod yr ysgol gynradd;
- bod disgyblion dan anfantais mewn ysgolion cynradd yn fwy tebygol o fod heb uchelgais a hunan-barch, ac o fod â phroblemau ymddygiadol ac anhawster yn uniaethu â'u cyfoedion;
- bod bechgyn mor ifanc â naw mlwydd oed mewn ysgolion difreintiedig yn dadrithio gyda'r ysgol ac yn dechrau ymddieithrio; ac
- mai mynediad cyfyngedig sydd gan ddisgyblion mewn ysgolion difreintiedig at weithgareddau cerddoriaeth, celf a gweithgareddau y tu allan i'r ysgol y bydd disgyblion mewn ysgolion breintiedig yn eu cymryd yn ganiataol yn gyffredinol.

Sleid PowerPoint 5

Rydym hefyd yn gwybod bod disgyblion o gefndiroedd difreintiedig:

- yn fwy tebygol o fod â chofnod presenoldeb gwael;
- yn gweld bod y cwricwlwm yn amherthnasol yn aml;
- yn llai tebygol o dderbyn diwylliant yr ysgol;
- yn fwy tebygol o fod ag anghenion dysgu ychwanegol;
- â rhieni sy'n llai tebygol o fod yn rhan o addysg eu plant;
- â rhieni sy'n fwy tebygol o fod â chanfyddiad a phrofiad negyddol o'r ysgol ac addysg; ac
- yn llai iach.

Sleid PowerPoint 6

Mae ymchwil yn dangos:

- bod y bwlch rhwng cyflawniad plant dan anfantais o gymharu â phlant breintiedig yn bresennol yn … mis oed ac yn sylweddol erbyn … blwydd oed. Pan fydd plant dan anfantais yn mynd i mewn i'r ysgol, byddant yn aml … y tu ôl i'w cyfoedion mwy breintiedig yn y dosbarth.

Mae ymchwil yn dweud wrthym hefyd fod disgyblion dan anfantais yn fwy tebygol o wneud yn dda os yw'r unigolyn ifanc:

- yn credu yn …;
- yn gweld bod yr ysgol yn …;
- yn cael ei gefnogi gan …; ac
- nid yw'n dioddef ….

Sleid PowerPoint 6 (wedi'i gwblhau)

Mae ymchwil yn dangos:

- bod y bwlch rhwng cyflawniad plant dan anfantais o gymharu â phlant breintiedig yn bresennol yn **naw** mis oed ac yn sylweddol erbyn **tair** blwydd oed. Pan fydd plant dan anfantais yn mynd i mewn i'r ysgol, byddant yn aml **flwyddyn** y tu ôl i'w cyfoedion mwy breintiedig yn y dosbarth.

Mae ymchwil yn dweud wrthym hefyd fod disgyblion dan anfantais yn fwy tebygol o wneud yn dda os yw'r unigolyn ifanc:

- yn credu yn ei allu/gallu ei hun yn yr ysgol;
- yn cael ei gefnogi/chefnogi gan ymgysylltiad ei rieni/rhieni yn ei addysg/haddysg;
- yn gweld bod yr ysgol yn fuddiol; ac
- nid yw'n dioddef bwlio.

Sleid PowerPoint 7

Mae blaenoriaethau presennol yr ysgol ar gyfer mynd i'r afael ag anfantais yn cynnwys:

- …
- …
- …
- …

(Dylech gwblhau'r sleid hon gyda gwybodaeth a gymerwyd o gynllun gwella'r ysgol.)

Beth rydym ni'n ei wybod am ddisgyblion dan anfantais?

Papur briffio ar dlodi ac anfantais

Mae dylanwad a chyrhaeddiad tlodi yn ymestyn ymhell y tu hwnt i effaith incwm yn unig. Gall chwarae rhan yn hyder ac uchelgais dysgwyr, a'u cyflogadwyedd yn y dyfodol. Ar hyn o bryd, mae tlodi'n effeithio ar un o bob tri o blant a phobl ifanc yng Nghymru. Mae hyn yn gyfystyr â rhyw 200,000 o blant yng Nghymru, y gallai fod ganddynt lai o ddewisiadau a llai o gyfleoedd bywyd. Mae Llywodraeth Cymru wedi llunio ystod o fentrau i geisio gwella cynnydd addysgol disgyblion o gefndiroedd difreintiedig yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi. Mae'r mentrau hyn a'r cynllun yn cydnabod fod gan ysgolion ran bwysig i'w chwarae i helpu gwella'r deilliannau i blant o gefndiroedd o amddifadedd, yn annibynnol ar, ac mewn partneriaeth â mentrau eraill i fynd i'r afael ag achosion creiddiol amddifadedd.

Dengys ymchwil mai anfantais economaidd-gymdeithasol yw'r rhwystr unigol mwyaf rhag cyflawni mewn addysg. Mae'r cysylltiad rhwng anfantais a thangyflawniad addysgol yn un cryf. Fodd bynnag, heblaw tlodi, mae ffactorau eraill hefyd sy'n effeithio ar ddeilliannau asesiadau ysgol a chanlyniadau arholiadau. Mae'r ffactorau hyn yn cynnwys dyheadau isel ar gyfer y disgyblion hyn a diffyg dealltwriaeth o'r gwahaniaeth rhwng disgyblion dan anfantais a disgyblion sy'n tangyflawni.

Mae hawl i gael prydau ysgol am ddim (PYDd) yn cael ei ddefnyddio fel mesur o amodau economaidd-gymdeithasol poblogaeth ysgol. Yng Nghymru, mae perfformiad disgyblion sy'n gymwys i gael PYDd yn is na'u cyfoedion heb yr hawl honno ym mhob cyfnod allweddol ac o ran bob mesur perfformiad. Mae'r bwlch cyrhaeddiad hwn i'w weld yn amlwg erbyn saith mlwydd oed, a bydd yn ehangu'n raddol. Erbyn 16 oed, mae disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim ryw hanner mor debygol o gael pum gradd A*-C mewn TGAU na disgyblion eraill. Fodd bynnag, nid yw bod yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn golygu bod plentyn wedi'i dynghedu i dangyflawni. Gall disgyblion o gefndiroedd cymharol dlawd gyflawni ar y lefel uchaf ac maent yn cyflawni ar y lefel uchaf, a gall ysgolion sy'n gwasanaethu cymdogaethau tlawd berfformio'n well nag ysgolion â dalgylchoedd mwy cefnog.

Am flynyddoedd lawer, gwella cyflawniad disgyblion dan anfantais fu un o'r heriau mawr i ysgolion yng Nghymru. Nid oes yr un esboniad unigol pam nad yw dysgwyr o gefndiroedd dan anfantais yn perfformio gystal â'u cyfoedion oherwydd ystod o ffactorau cymhleth y mae cydberthynas rhyngddynt yn aml. Golyga hyn nad oes yr un ateb hawdd. Er bod Strategaeth Tlodi Plant gan Gymru, nid oes rhaglen genedlaethol i ysgolion ei dilyn ar gyfer mynd i'r afael â materion tlodi ac anfantais. Fodd bynnag, caiff ysgolion eu cynorthwyo drwy'r Grant Effeithiolrwydd Ysgolion a'r Grant Amddifadedd Disgyblion, sef prif gyfrwng Llywodraeth Cymru o ddarparu cymorth ariannol ar gyfer y flaenoriaeth genedlaethol i leihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol. Caiff ysgolion mewn ardaloedd difreintiedig eu hannog yn gryf i weithio gyda'u Clystyrau Cymunedau yn Gyntaf yn lleol, a gyda'r ddarpariaeth Teuluoedd yn Gyntaf a Dechrau'n Deg i gynorthwyo teuluoedd yn eu cymunedau. Mae gan bob ysgol ran allweddol i fynd i'r afael ag anfantais a gallant wneud gwahaniaeth. Yn benodol, mae gan ysgolion ddylanwad pwysig a phwerus ar wella cyrhaeddiad a dyheadau, a gallant ddarparu ysgol cyfleoedd bwerus i bobl ifanc.

Dywed gwaith arolygu ac ymchwil wrthym mai 'ansawdd' ein hystafelloedd dosbarth a'n hysgolion sy'n bwysig i bob disgybl, ac i ddisgyblion dan anfantais yn arbennig.

Mae'r ysgolion sy'n gwneud gwahaniaeth i gyflawniad disgyblion dan anfantais yn gwneud yr hyn y mae bob ysgol lwyddiannus yn ei wneud i sicrhau cyflawniad disgyblion. Yn ychwanegol, maent hefyd yn creu ethos hynod gadarnhaol sy'n galluogi disgyblion dan anfantais i gyflawni'n dda. Mae'r ysgolion hyn yn defnyddio strategaethau i fynd i'r afael yn benodol â ffactorau sy'n rhoi disgyblion dan anfantais. Hefyd, drwy helpu disgyblion dan anfantais, mae'r holl ddisgyblion mewn ysgol yn gwneud yn well. Gall ymgysylltiad effeithiol gan deuluoedd a'r gymuned gael effaith gadarnhaol ar ddeilliannau i bawb, ond yn enwedig i ddisgyblion o gefndiroedd mwy difreintiedig. Mae ysgolion llwyddiannus yn cydnabod nad yw'n ddigon i wasanaethu pob disgybl yn gyfartal - mae angen ffocws penodol ar y disgyblion a'r bobl ifanc hynny sy'n cael eu magu mewn tlodi. Mae ysgolion yr ymddengys eu bod yn mynd yn groes i'r duedd, yn mynd i'r afael ag effaith anfantais gan ddefnyddio ystod eang o ddulliau ac ymyriadau sy'n eu helpu i fynd i'r afael â set gymhleth o broblemau.

HYRWYDDO ARFER DDA WRTH FYND I’R AFAEL Â THLODI AC ANFANTAIS

Beth rydym ni’n ei wybod am ddisgyblion dan anfantais?

Holiadur i staff

Defnyddiwch Ran un o’r holiadur hwn cyn yr hyfforddiant i ganfod faint ydych chi’n ei ddeall am effeithiau tlodi ac anfantais ar ddisgyblion. Dylech lenwi rhan dau yr holiadur ar ôl yr hyfforddiant.

Rhan Un: Ticiwch y blwch sy’n adlewyrchu i ba raddau rydych yn cytuno â’r datganiadau.

	Cytuno’n Gryf	Cytuno	Cytuno weithiau	Ddim yn cytuno	Ddim yn gwybod
Mae gen i ddealltwriaeth glir o’r cysylltiad rhwng tlodi a lefelau cyflawniad addysgol isel disgyblion.					
Mae disgyblion dan anfantais yn cynnwys grwpiau gwahanol o ddisgyblion, fel y rhai sy’n cael prydau ysgol am ddim, y rhai o grwpiau lleiafrifol, y rhai mewn teuluoedd ar incwm isel, plant sy’n derbyn gofal a phlant teithwyr.					
Rwy’n deall y gwahaniaeth rhwng disgyblion dan anfantais a disgyblion sy’n tangyflawni.					
Rwy’n gwybod sut i nodi disgyblion dan anfantais yn fy nosbarth.					
Rwy’n gwybod pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni yn fy nosbarth o gymharu â’u cyfoedion nad ydynt dan anfantais.					
Rwy’n gwybod pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni yn ein hysgol o gymharu â disgyblion dan anfantais mewn ysgolion eraill.					
Rwy’n deall dylanwad disgwyliadau isel, hunan-barch isel a dyheadau isel ar ddisgyblion dan anfantais.					
Rwy’n gwybod gwerth dysgu y tu allan i oriau i godi safonau disgyblion dan anfantais a gwella eu lles.					
Rwy’n deall pwysigrwydd gweithio gyda theuluoedd, y gymuned a gwasanaethau i gynorthwyo disgyblion dan anfantais.					
Byddaf yn arfarnu’n rheolaidd y strategaethau rwy’n eu defnyddio i wella cyflawniad a dyheadau disgyblion dan anfantais, ac yn rhannu fy nghanfyddiadau gyda rhai eraill.					

Rhan Dau (i'w llenwi ar ôl rhan gyntaf yr hyfforddiant)
Ticiwch y blwch sy'n adlewyrchu i ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiadau.

	Cytuno'n gryf	**Cytuno**	**Cytuno weithiau**	**Ddim yn cytuno**	**Ddim yn gwybod**
Mae gen i ddealltwriaeth glir o'r cysylltiad rhwng tlodi a lefelau cyflawniad addysgol isel disgyblion.					
Mae disgyblion dan anfantais yn cynnwys grwpiau gwahanol o ddisgyblion, fel y rhai sy'n cael prydau ysgol am ddim, y rhai o grwpiau lleiafrifol, y rhai mewn teuluoedd ar incwm isel, plant sy'n derbyn gofal a phlant teithwyr.					
Rwy'n deall y gwahaniaeth rhwng disgyblion dan anfantais a disgyblion sy'n tangyflawni.					
Rwy'n gwybod sut i nodi disgyblion dan anfantais yn fy nosbarth.					
Rwy'n gwybod pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni yn ein hysgol o gymharu â disgyblion dan anfantais mewn ysgolion eraill.					
Rwy'n deall dylanwad disgwyliadau isel, hunan-barch isel a dyheadau isel ar ddisgyblion dan anfantais.					
Rwy'n gwybod gwerth dysgu y tu allan i oriau i godi safonau disgyblion dan anfantais a gwella eu lles.					
Rwy'n deall pwysigrwydd gweithio gyda theuluoedd, y gymuned a gwasanaethau i gynorthwyo disgyblion dan anfantais.					
Byddaf yn arfarnu'n rheolaidd y strategaethau rwy'n eu defnyddio i wella cyflawniad a dyheadau disgyblion dan anfantais, ac yn rhannu fy nghanfyddiadau gyda rhai eraill.					

Rhan 2: Pa mor dda y mae ein disgyblion dan anfantais yn cyflawni?

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- archwilio ystod o ddata cenedlaethol a lleol ar berfformiad disgyblion dan anfantais; ac
- ystyried perfformiad disgyblion dan anfantais yn yr ysgol yn y Cyfnod Sylfaen a chyfnod allweddol 2.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, dylai cyfranogwyr:

- wybod pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yng Nghymru yn perfformio o gymharu â'u cyfoedion nad ydynt yn gymwys i gael PYDd; a
- deall pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn yr ysgol yn perfformio o gymharu â'u cyfoedion yn yr ysgol, yn y teulu o ysgolion ac yn genedlaethol.

Amser: Tua 60 munud

Gwaith paratoi gan yr hyfforddwr ysgol:

- darllenwch drwy holl ddeunyddiau'r hyfforddiant fel eich bod yn gyfarwydd â nhw;
- ysgrifennwch y penawdau **'Cryfderau'** a **'Meysydd i'w gwella'** ar y cerdyn i'w arddangos ar gyfer y nodiadau gludiog;
- rhowch ddata i mewn ar y sleidiau PowerPoint 3, 4, 5 a 6 o Adran 1.2a ac 1.2b o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer y Cyfnod Sylfaen a chyfnod allweddol 2;
- llungopïwch y sleidiau PowerPoint 1 a 2 os ydych yn dymuno ar gyfer y cyfranogwyr;
- llungopïwch Adran 8 o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer y Cyfnod Sylfaen, ac Adran 9 set ddata graidd Cymru Gyfan ar gyfer cyfnod allweddol 2 i'r cyfranogwyr;
- casglwch ynghyd unrhyw ddata arall y mae'r ysgol yn ei chasglu ar berfformiad disgyblion dan anfantais, a pharatowch sleid PowerPoint gyda'r wybodaeth hon; a
- llwythwch y sleidiau PowerPoint ar gyfer y sesiynau llawn.

Adnoddau:

- Bwrdd gwyn a chyfrifiadur
- Siart troi
- Llungopïau o sleidiau PowerPoint 1 a 2 (dewisol)
- Adran 1.2a/1.2b (tuedd PYDd/heb fod yn cael PYDd a chymhariaeth â'r teulu) o set ddata craidd Cymru Gyfan ar gyfer y Cyfnod Sylfaen a chyfnod allweddol 2

- Adran 8 (meincnodi) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer y Cyfnod Sylfaen ac Adran 9 (meincnodi) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer cyfnod allweddol 2.
- Data ysgolion eraill ar berfformiad disgyblion dan anfantais.
- Cardiau teitl a nodiadau gludiog ar gyfer pob grŵp.

Crynodeb o Rhan 1

Os nad yw Rhan 2 yr hyfforddiant yn dilyn ymlaen yn uniongyrchol o Ran 1, gallwch ddewis dechrau'r sesiwn hon drwy grynhoi'r hyfforddiant cynharach gan ddefnyddio'r sleidiau PowerPoint a ddarperir yn y pecyn hwn.

Cyflwyniad

Dechreuwch y sesiwn lawn drwy esbonio bod y rhan hon o'r hyfforddiant yn canolbwyntio ar gyflawniad disgyblion sy'n gymwys i gael PYDd, gan archwilio data perfformiad ar lefel genedlaethol, lefel leol a lefel ysgolion.

Dangoswch **sleid PowerPoint 1** sy'n amlinellu amcanion y sesiwn. Dangoswch **sleid PowerPoint 2** am ddeilliannau allweddol ar gyfer disgyblion dan anfantais yng Nghymru. Gallwch fod eisiau darparu **taflen** i'r cyfranogwyr o'r sleidiau PowerPoint hyn.

Atgoffwch y cyfranogwyr bod Llywodraeth Cymru wedi llunio setiau data ar gyfer ysgolion, ac mai setiau data craidd Cymru Gyfan yw'r enw arnynt. Mae'r setiau data hyn yn darparu ystod eang o wybodaeth gyd-destunol am berfformiad, gan gynnwys perfformiad disgyblion dan anfantais. Atgoffwch y cyfranogwyr nad yw data ar ei ben ei hun yn cynnig atebion i faterion a nodwyd. Yn hytrach, mae'n codi cwestiynau, a gallai'r atebion i'r rheini gynnig datrysiad. Mae'r sleidiau canlynol yn dangos data ysgolion a gymerwyd o'r setiau data craidd hyn. Dangoswch y **sleidiau PowerPoint 3, 4, 5 a 6** sy'n cyfeirio at dueddiadau perfformiad disgyblion PYDd/disgyblion nad ydynt yn cael PYDd, a chymariaethau â'r teulu yn yr ysgol. Tynnwch sylw at nodweddion allweddol perfformiad yr ysgol yn y meysydd hyn. Os ydych wedi paratoi sleid PowerPoint ar ddata arall ar berfformiad disgyblion dan anfantais, dangoswch hon nawr.

Dywedwch wrth y cyfranogwyr fod y gweithgaredd sy'n dilyn yn gofyn iddynt ddadansoddi agweddau ar berfformiad disgyblion dan anfantais yn yr ysgol. Nawr, sefydlwch y trefniadau ar gyfer y gweithgaredd grŵp. Dosbarthwch y **daflen** o setiau data craidd Cymru Gyfan yn ogystal â **chopi o'r awgrymiadau ar gyfer trafod.** Gofynnwch i'r grwpiau enwebu cofnodwr fel bod gan bob grŵp restr o gryfderau a meysydd i'w gwella. Dylid ysgrifennu'r rhain ar nodiadau gludiog o dan ddau deitl.

Gweithgaredd: Dadansoddi perfformiad disgyblion sydd â hawl i gael PYDd (35 munud)

Mewn grwpiau, dylai cyfranogwyr ddefnyddio'r taflenni ar ddata perfformiad a'r awgrymiadau trafod i ddadansoddi perfformiad disgyblion sy'n gymwys i gael PYDd. Dylent nodi'r cryfderau ym mherfformiad disgyblion dan anfantais, a meysydd i'w gwella.

Sesiwn lawn – gofynnwch i'r cofnodwr o bob grŵp arddangos y nodiadau gludiog o dan y ddau deitl 'cryfderau' a 'meysydd i'w datblygu'. Dylai'r cyfranogwyr grwydro o amgylch i ddarllen y nodiadau a luniwyd gan bob grŵp. Yna, arweiniwch y drafodaeth ar ganfyddiadau'r grwpiau. Dylid gofyn i'r cyfranogwyr nodi'r wybodaeth hon er mwyn cynorthwyo eu gwaith yn y gweithgaredd hyfforddi nesaf.

Adolygu Rhan 1

Sleid PowerPoint

Sut ydym ni wedi diffinio disgyblion dan anfantais?

Mae'n bwysig cael ystod eang o feini prawf ar gyfer nodi disgyblion dan anfantais. Mae disgyblion dan anfantais yn cynnwys:

- y rhai sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim;
- y rhai o grwpiau lleiafrifol;
- y rhai mewn teuluoedd ar incwm isel;
- plant sy'n derbyn gofal; a
- phlant teithwyr.

Sleid PowerPoint

Beth rydym ni'n ei wybod am effeithiau tlodi ac anfantais?

Bod disgyblion dan anfantais yn fwy tebygol o fod heb uchelgais a hunan-barch, ac i fod â phroblemau ymddygiadol ac anhawster yn uniaethu â'u cyfoedion.

Bod disgyblion dan anfantais yn fwy tebygol o weld bod y cwricwlwm yn amherthnasol.

Mai mynediad cyfyngedig sydd gan ddisgyblion mewn ysgolion difreintiedig at weithgareddau cerddoriaeth, celf a gweithgareddau y tu allan i'r ysgol y bydd disgyblion mewn ysgolion breintiedig yn eu cymryd yn ganiataol yn gyffredinol.

Bod disgyblion o gefndiroedd difreintiedig yn fwy tebygol o fod â chofnod presenoldeb gwael ac yn llai tebygol yn aml o dderbyn diwylliant yr ysgol.

Bod disgyblion o gefndiroedd difreintiedig yn fwy tebygol o fod â rhieni nad ydynt yn ymwneud gymaint ag addysg eu plant ac yn fwy tebygol o fod â chanfyddiad a phrofiad negyddol o'r ysgol ac addysg.

<u>Sleid PowerPoint 1</u>

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- archwilio ystod o ddata cenedlaethol a lleol ar berfformiad disgyblion dan anfantais; ac
- ystyried perfformiad disgyblion dan anfantais yn yr ysgol yn y Cyfnod Sylfaen a chyfnod allweddol 2.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, dylai cyfranogwyr:

- wybod am berfformiad disgyblion dan anfantais yng Nghymru; a
- deall pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni yn yr ysgol.

<u>Sleid PowerPoint 2</u>

Canlyniadau allweddol ar gyfer disgyblion dan anfantais yng Nghymru

- At ei gilydd, mae perfformiad disgyblion PYDd a disgyblion nad ydynt yn cael PYDd wedi gwella er 2005. Fodd bynnag, mae perfformiad disgyblion sydd â hawl i gael PYDd yn is na'u cyfoedion heb yr hawl i gael PYDd ym mhob cyfnod allweddol ac o ran bob mesur perfformiad. Mae'r bwlch mewn perfformiad yn cynyddu wrth i ddisgyblion fynd yn hŷn.

- Yn y Cyfnod Sylfaen, yn 2013, y maes dysgu â'r bwlch mwyaf mewn perfformiad rhwng disgyblion PYDd a'r disgyblion nad ydynt yn cael PYDd oedd "Medrau iaith, llythrennedd a chyfathrebu" (Saesneg) gydag 16.5 pwynt canran. Y maes dysgu â'r bwlch lleiaf oedd "Datblygiad personol a chymdeithasol, lles ac amrywiaeth ddiwylliannol" gydag 8.6 pwynt canran.

- Yng nghyfnod allweddol 2, yn 2013, ar gyfer pynciau unigol, mae'r bwlch mwyaf mewn Cymraeg (20.3 pwynt canran) a'r bwlch lleiaf mewn Gwyddoniaeth (14.4 pwynt canran); Gan edrych ar y dangosydd pwnc craidd, mae'r bwlch mewn perfformiad wedi lleihau'n gyffredinol dros y chwe blynedd diwethaf yng Nghyfnod Allweddol 2, ond mae'n dal yn fwy nag yn y Cyfnod Sylfaen.

Sleid PowerPoint 3

Y Cyfnod Sylfaen – data perfformiad ysgolion

(Mewnosodwch ddata o Adran 1.2a/1.2b (tuedd PYDd/heb fod yn cael PYDd) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer y Cyfnod Sylfaen.)

Mae'r tabl canlynol yn dangos enghraifft.

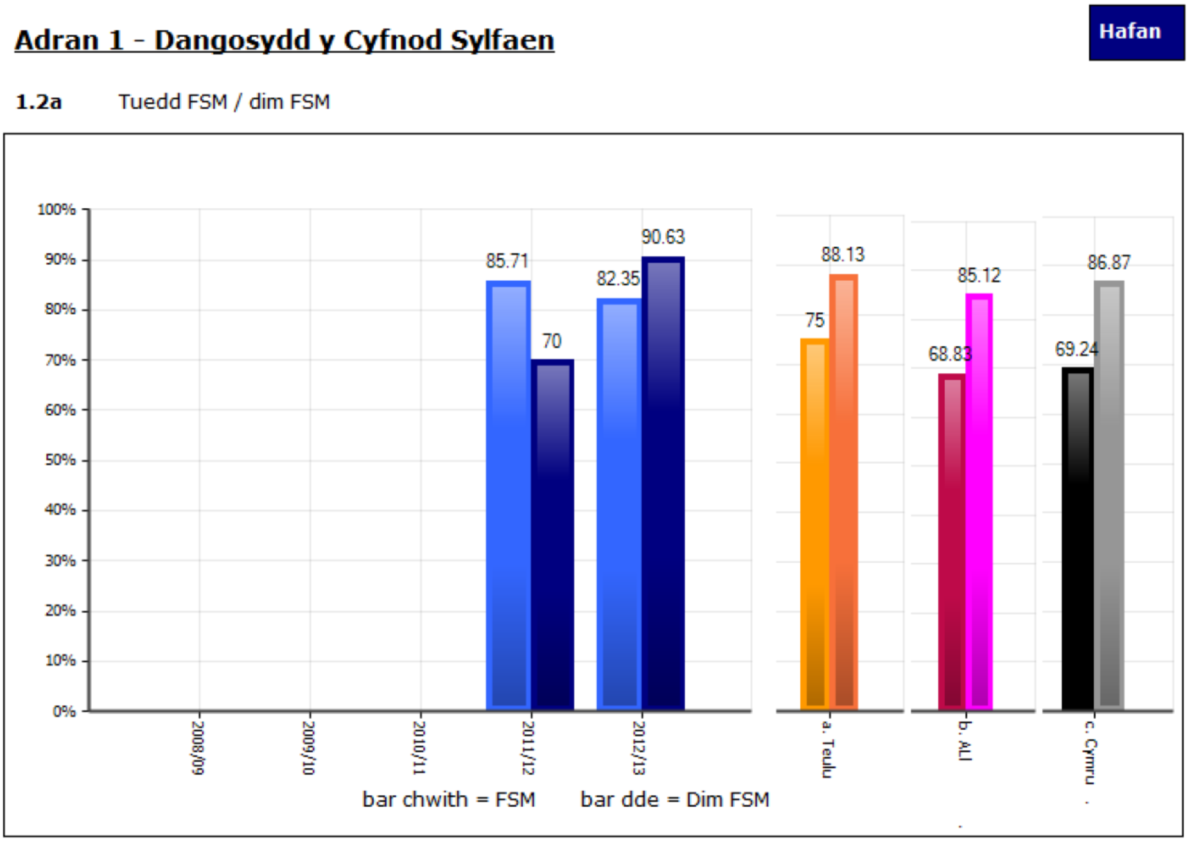

Sleid PowerPoint 4

Y Cyfnod Sylfaen – data perfformiad ysgolion

(Mewnosodwch ddata o Adran 1.2a/1.2b (cymhariaeth teulu PYDd/heb fod yn cael PYDd) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer y Cyfnod Sylfaen.)

Mae'r tabl canlynol yn dangos enghraifft.

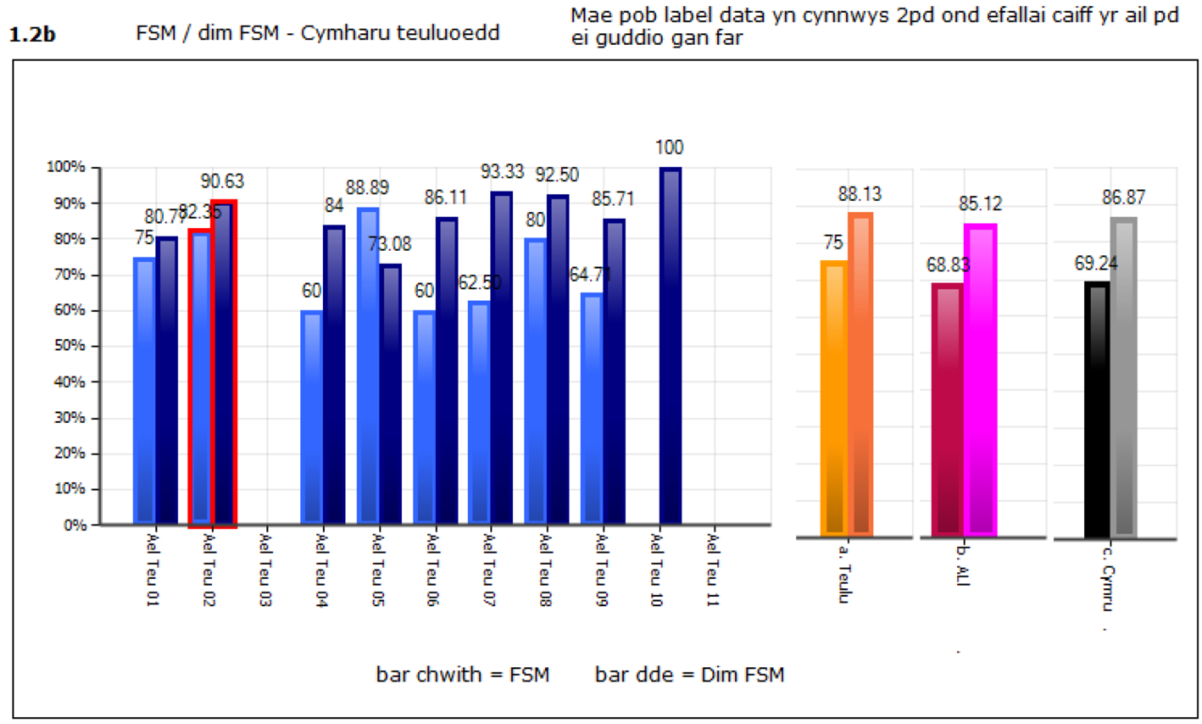

Sleid PowerPoint 5

Cyfnod Allweddol 2 – data perfformiad ysgolion

(Mewnosodwch ddata o Adran 1.2a/1.2b (tuedd PYDd/heb fod yn cael PYDd) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer cyfnod allweddol 2.)

Sleid PowerPoint 6

Cyfnod Allweddol 2 – data perfformiad ysgolion

(Mewnosodwch ddata o Adran 1.2a/1.2b (cymhariaeth teulu PYDd/heb fod yn cael PYDd) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer cyfnod allweddol 2.)

Rhan 3: Beth mae ysgolion effeithiol mewn amgylchiadau heriol yn ei wneud yn dda?

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- myfyrio ar arfer dda yn y ddarpariaeth ar gyfer disgyblion dan anfantais; ac
- arfarnu agweddau ar ddarpariaeth yr ysgol ar gyfer disgyblion dan anfantais.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi nodi:

- cryfderau yn narpariaeth yr ysgol ar gyfer disgyblion dan anfantais; a
- meysydd i'w gwella er mwyn helpu codi safonau cyflawniadau disgyblion dan anfantais.

Amser: Tua 60- 90 munud

Gwaith paratoi gan yr hyfforddwr ysgol:

- darllenwch drwy holl ddeunyddiau'r hyfforddiant fel eich bod yn gyfarwydd â nhw;
- penderfynwch ar gyfansoddiad y grwpiau. Mae'n debyg y gwelwch ei bod yn ddefnyddiol cadw trefniant y grwpiau o'r gweithgaredd blaenorol. Fodd bynnag, efallai y byddwch am ystyried ar wahân aelodaeth y grŵp sy'n archwilio materion arweinyddiaeth a rheolaeth, er mwyn iddo gynnwys staff fel arweinwyr cyfnodau allweddol a'r Cydlynydd Anghenion Ychwanegol (CydAY) ac ati.
- penderfynwch pa astudiaethau achos arfer dda fyddai'r rhai mwyaf defnyddiol, a llungopïwch y rhain a'r pwyntiau trafod ar gyfer y pum testun. Dosbarthwch y rhain cyn yr hyfforddiant; a
- llwythwch y sleidiau PowerPoint ar gyfer y sesiynau llawn.

Adnoddau:

- Bwrdd gwyn a chyfrifiadur
- Llungopïau o arfer dda a phwyntiau trafod ar gyfer y pum testun

Crynodeb o Ran 1 a Rhan 2

Os nad yw Rhan 3 yr hyfforddiant yn dilyn ymlaen yn uniongyrchol o Ran 1 a Rhan 2, gallwch ddewis dechrau'r sesiwn hon drwy grynhoi'r hyfforddiant cynharach gan ddefnyddio'r sleidiau PowerPoint a ddarperir yn y pecyn hwn.

Cyflwyniad

Dechreuwch y sesiwn lawn drwy esbonio bod y rhan hon o'r hyfforddiant yn canolbwyntio ar yr hyn y mae ysgolion effeithiol mewn amgylchiadau heriol yn ei wneud yn dda. Dangoswch **sleid PowerPoint 1** sy'n amlinellu amcanion y sesiwn.

Strategaethau y gellir eu rhoi ar waith gan yr ysgol yn unig

Dangoswch **sleid PowerPoint 2** sy'n dangos nodweddion arfer effeithiol wrth fynd i'r afael ag anfantais a roddir ar waith gan ysgolion sy'n gweithio ar eu pennau'u hunain. Mae nifer o strategaethau y gall ysgolion eu cyflwyno a'u gweithredu drwy'r strwythurau, systemau a phrosesau arferol a geir ym mhob ysgol. Gallwch fod eisiau cyfeirio at arfer bresennol yr ysgol mewn perthynas â'r nodweddion hyn. Gallwch hefyd fod eisiau defnyddio eich deunydd darllen cefndir i ychwanegu rhagor o wybodaeth ar gyfer cyfranogwyr.

Mae ysgolion llwyddiannus mewn amgylchiadau heriol:

- yn defnyddio **dull strategol, ysgol-gyfan** i fynd i'r afael ag anfantais – mae ganddynt ddull strwythuredig, cydlynus â ffocws o wella cyflawniad dysgwyr dan anfantais, ac maent yn sicrhau bod gan uwch arweinydd gyfrifoldeb rheoli dros oruchwylio a chydlynu gwaith yr ysgol ar fynd i'r afael ag effaith anfantais;
- **yn defnyddio data i nodi ac olrhain cynnydd** disgyblion dan anfantais – maent yn casglu gwybodaeth o ystod o ffynonellau ac yn ei defnyddio i ddadansoddi cynnydd grwpiau o ddysgwyr, gan gynnwys monitro pa mor dda y mae dysgwyr dan anfantais yn gwneud yn erbyn meincnodau a chyrhaeddiad blaenorol, ac olrhain cynnydd dysgwyr unigol dan anfantais;
- yn canolbwyntio ar ddatblygu **medrau llythrennedd a dysgu** dysgwyr dan anfantais – maent yn ymwybodol mai diffyg llythrennedd cychwynnol sydd wrth wraidd llawer o fathau eraill o anfanteision addysgol;
- yn datblygu **medrau cymdeithasol ac emosiynol** dysgwyr dan anfantais – maent yn deall y berthynas rhwng lles a safonau, ac yn aml yn ailstrwythuro eu system gofal bugeiliol i ddelio'n fwy uniongyrchol ag anghenion penodol dysgwyr dan anfantais;
- yn gwella **presenoldeb, prydlondeb ac ymddygiad** dysgwyr dan anfantais – mae ganddynt gosbau addas, ond yn gweld bod systemau gwobrwyo yn gweithio'n arbennig o dda;
- yn **teilwra'r cwricwlwm** yn unol ag anghenion dysgwyr dan anfantais – mae ganddynt systemau mentora sy'n arwain dysgwyr trwy eu rhaglenni astudio ac yn eu helpu i gynllunio eu llwybrau dysgu eu hunain;
- yn gwneud ymdrechion da i ddarparu **profiadau cyfoethogi** y mae dysgwyr mwy
- breintiedig yn eu cymryd yn ganiataol – maent yn cynnig dewislen amrywiol o glybiau, gweithgareddau a gwibdeithiau diwylliannol ac addysgol;
- yn **gwrando ar ddysgwyr dan anfantais** ac yn cynnig cyfleoedd iddynt gymryd rhan lawn ym mywyd yr ysgol – maent yn casglu barn dysgwyr am addysgu a dysgu, yn rhoi rôl allweddol i ddysgwyr yn natblygiad yr ysgol, ac yn cynnwys dysgwyr yn uniongyrchol i wella safonau;
- yn ymgysylltu â **rhieni a gofalwyr** dysgwyr dan anfantais – maent yn cyfathrebu ac yn gweithio wyneb yn wyneb i'w helpu nhw a'u plant i oresgyn rhwystrau rhag dysgu; ac
- yn **datblygu arbenigedd staff** i fodloni anghenion dysgwyr dan anfantais – mae ganddynt ddiwylliant o rannu arfer orau, yn rhoi cyfleoedd i athrawon arsylwi ei gilydd, ac mae ganddynt dargedau rheoli perfformiad sy'n gysylltiedig â gwella cyflawniad dysgwyr dan anfantais.

Mae'r strategaethau uchod yn gymharol generig eu natur, ond os yw'r ysgol am ddylanwadu ar gyflawniadau a lles dysgwyr, yna nid yw'n ddigon gwneud y pethau hyn yn unig. Mae ysgolion llwyddiannus yn gwneud rhywbeth ychwanegol gyda ffocws ar gyfer dysgwyr dan anfantais ym mhob un o'r strategaethau hyn. Mae eu gwaith yn waith dwys, sy'n targedu dysgwyr dan anfantais yn benodol ac yn canolbwyntio'n fanwl ar anghenion unigol dysgwyr dan anfantais.

Strategaethau sy'n cynnwys gweithio gyda phartneriaid

Dangoswch **sleid PowerPoint 3** sy'n dangos nodweddion arfer effeithiol wrth fynd i'r afael ag anfantais drwy weithio gyda phartneriaid. Dywedwch wrth y cyfranogwyr y cydnabyddir yn gyffredin na all ysgolion ar eu pennau'u hunain dorri'r cysylltiad rhwng anfantais a chyflawniad. Er bod gan yr ysgol ran bwysig i'w chwarae i wella cyflawniadau dysgwyr dan anfantais, mae ymchwil yn pwysleisio'r angen am ddulliau â sail eang sy'n golygu nifer o asiantaethau yn gweithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael â materion yn y gymuned. Yn ychwanegol at yr ysgol, mae'r rhain yn cynnwys gwasanaethau addysgol, cymdeithasol ac iechyd eraill.

Mae ysgolion llwyddiannus mewn amgylchiadau heriol:

- yn ymgysylltu â **rhieni a gofalwyr** dysgwyr dan anfantais – maent yn cyfathrebu ac yn gweithio wyneb yn wyneb i'w helpu nhw a'u plant i oresgyn rhwystrau rhag dysgu;
- yn ymgysylltu â theuluoedd dysgwyr newydd sy'n agored i niwed – maent yn creu amgylchedd croesawgar, gan sefydlu ystafelloedd teuluol neu ystafelloedd anogaeth yn aml lle gall plant ddysgu gyda'u teuluoedd am gyfnod;
- yn deall beth a olygir gan **ysgolion bro** – maent yn cryfhau cysylltiadau â'r gymuned gyda'r bwriad clir o godi cyfraddau presenoldeb, gwella ymddygiad, a chodi lefel cefnogaeth rhieni;
- yn cynllunio ystod o **ddysgu y tu allan i oriau** yn ofalus - maent yn sicrhau bod y gweithgareddau'n cyfateb i anghenion dysgwyr, yn cyd-fynd â'r cwricwlwm ac yn cynyddu hyder, cymhelliant a hunan-barch dysgwyr;
- yn cydlynu ac yn rheoli **gwaith aml-asiantaeth** yn systematig – maent yn datblygu'r medrau arweinyddiaeth sydd eu hangen ar gyfer gweithio mewn partneriaeth, yn sefydlu protocolau a phrosesau, yn nodi uwch aelod o staff i gydlynu'r gwaith gyda phartneriaid, yn deall y cymorth y bydd y disgybl yn ei gael gan bartner allanol, ac yn monitro cynnydd yn ofalus;
- yn defnyddio cymorth arbenigol lle mae gan ddysgwyr anghenion cymhleth na all yr ysgol ar ei phen ei hun eu bodloni – maent yn canolbwyntio ar anghenion pob dysgwr unigol, yn gweithio gydag asiantaethau i ddarparu gwasanaethau eang yn gysylltiedig â'r teulu i fodloni'r anghenion hynny, ac yn gweithio gyda gwasanaethau arbenigol i fodloni anghenion iechyd neu les penodol;
- yn ymgysylltu mewn dulliau '**Tîm o amgylch y teulu'** – maent yn defnyddio'r gronfa o fedrau o fewn y tîm i fynd i'r afael â phryderon iechyd, domestig a lles cymdeithasol dysgwyr a'u teuluoedd;
- yn **cydgyfrannu eu hadnoddau,** fel cyllid o'r Grant Amddifadedd Disgyblion, mewn strategaethau a hyfforddiant ar y cyd – maent yn mynd i'r afael yn systematig ag anfantais yn eu clwstwr o ysgolion, gan gynnwys cynllunio dulliau i alluogi pontio hwylus o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd drwy eu cefnogi, er enghraifft, yn eu dysgu cymdeithasol ac emosiynol, ac mewn llythrennedd;

- yn arfarnu eu gwaith eu hunain a gwaith asiantaethau allanol yn erbyn mesurau clir o berfformiad dysgwyr - maent yn defnyddio data i arfarnu effaith mentrau newydd ac yn rhannu gwybodaeth am berfformiad gyda phartneriaid er mwyn helpu cydgysylltu dulliau'r ysgol ag ymyriadau eraill; ac
- yn canolbwyntio'r defnydd o'r **Grant Amddifadedd Disgyblion** – maent yn cyfeirio'r grant yn benodol tuag at ddysgwyr dan anfantais ac nid dysgwyr â chyflawniad isel, yn defnyddio'r strategaethau y gwyddwn yn union yw'r rhai mwyaf effeithiol, yn gweithio gyda phartneriaid a rhieni, ac yn arfarnu effaith y gwaith.

Dywedwch wrth y cyfranogwyr y byddant yn gweithio ar weithgaredd mewn grwpiau nawr, a fydd yn gofyn iddynt ddefnyddio'r wybodaeth hon i ddadansoddi enghreifftiau o arfer dda, ymateb i awgrymiadau trafod ac ystyried y cryfderau a'r meysydd i'w datblygu ar gyfer mynd i'r afael ag anfantais yn yr ysgol. I hwyluso'r hyfforddiant hwn, mae'r nodweddion hyn wedi'u trefnu'n fras yn bum maes, gydag astudiaeth achos arfer dda ac awgrymiadau trafod ar gyfer pob maes. Dangoswch **PowerPoint 4** sy'n dangos y meysydd hyn.

Yn awr, dylech drefnu'r cyfranogwyr yn grwpiau ar gyfer y gweithgaredd. Mae'n debyg y gwelwch ei bod yn ddefnyddiol cadw trefniant y grwpiau o'r gweithgaredd blaenorol. Fodd bynnag, efallai y byddwch am ystyried ar wahân aelodaeth y grŵp sy'n archwilio materion arweinyddiaeth a rheolaeth. Gall y grŵp hwn hefyd ystyried gwariant ar gyfer dysgu mewn perthynas â defnyddio'r Grant Effeithiolrwydd Ysgolion, y Grant Amddifadedd Ysgolion ac arian cyfatebol Grant Amddifadedd Disgyblion Cymunedau yn Gyntaf.

Dosbarthwch yr astudiaethau achos arfer orau a'r awgrymiadau trafod ar nodweddion arfer effeithiol. Pan fyddant yn eu grwpiau, dylai cyfranogwyr ddarllen yr astudiaeth achos a defnyddio'r wybodaeth hon wrth iddynt ymateb i'r pwyntiau trafod. Gofynnwch i'r grwpiau enwebu cofnodwr er mwyn gallu nodi cryfderau'r ysgol a'r meysydd i'w gwella. Bydd angen y wybodaeth hon ar y cyfranogwyr ar gyfer sesiwn olaf yr hyfforddiant.

Gweithgaredd: Nodi arfer effeithiol **35 munud**

Dylai'r cyfranogwyr ddarllen yr astudiaeth achos arfer orau a defnyddio'r awgrymiadau trafod i ystyried y ffordd y mae'r ysgol yn darparu ar gyfer disgyblion dan anfantais ar hyn o bryd. Dylent gofnodi'r cryfderau yn yr ysgol a'r meysydd y penderfyna'r grŵp bod angen eu datblygu.

Adborth sesiwn lawn - gan arwain yr adborth, gofynnwch i'r cofnodwr o'r grwpiau roi un/dwy enghraifft o'r cryfderau a'r meysydd i'w datblygu y maent wedi'u nodi. Trafodwch y cwestiynau a'r sylwadau ar y pwyntiau a godwyd. Dywedwch wrth y cyfranogwyr fod rhan olaf yr hyfforddiant yn gofyn iddynt ymateb i'r meysydd hyn trwy gynllunio ar gyfer gwella.

Adolygu Rhan 1 a 2

Sleid PowerPoint

Sut ydym ni wedi diffinio disgyblion dan anfantais?

Mae'n bwysig cael ystod eang o feini prawf ar gyfer nodi disgyblion dan anfantais. Mae disgyblion dan anfantais yn cynnwys:

- y rhai sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim;
- y rhai o grwpiau lleiafrifol;
- y rhai mewn teuluoedd ar incwm isel;
- plant sy'n derbyn gofal; a
- phlant teithwyr.

Sleid PowerPoint

Beth rydym ni'n ei wybod am effeithiau tlodi ac anfantais?

Bod disgyblion dan anfantais yn fwy tebygol o fod heb uchelgais a hunan-barch, ac i fod â phroblemau ymddygiadol ac anhawster yn uniaethu â'u cyfoedion.
Bod disgyblion dan anfantais yn fwy tebygol o weld bod y cwricwlwm yn amherthnasol.

Mai mynediad cyfyngedig sydd gan ddisgyblion mewn ysgolion difreintiedig at weithgareddau cerddoriaeth, celf a gweithgareddau y tu allan i'r ysgol y bydd disgyblion mewn ysgolion breintiedig yn eu cymryd yn ganiataol yn gyffredinol.

Bod disgyblion o gefndiroedd difreintiedig yn fwy tebygol o fod â chofnod presenoldeb gwael ac yn llai tebygol yn aml o dderbyn diwylliant yr ysgol.

Bod disgyblion o gefndiroedd difreintiedig yn fwy tebygol o fod â rhieni nad ydynt yn ymwneud gymaint ag addysg eu plant ac yn fwy tebygol o fod â chanfyddiad a phrofiad negyddol o'r ysgol ac addysg.

Gallwch hefyd ddewis defnyddio sleidiau PowerPoint 3,4,5 a 6 o Ran 2 yr hyfforddiant, er mwyn edrych eto ar berfformiad disgyblion dan anfantais yn yr ysgol.

<u>Sleid PowerPoint 1</u>

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- myfyrio ar arfer dda yn y ddarpariaeth ar gyfer disgyblion dan anfantais; ac
- arfarnu agweddau ar ddarpariaeth yr ysgol ar gyfer disgyblion dan anfantais.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi nodi:

- cryfderau yn narpariaeth yr ysgol ar gyfer disgyblion dan anfantais; a
- meysydd i'w gwella er mwyn helpu codi safonau cyflawniadau disgyblion dan anfantais.

<u>Sleid PowerPoint 2</u>

Strategaethau y gall yr ysgol yn unig eu rhoi ar waith

Deg strategaeth yn yr ysgol:

- Dull ysgol gyfan
- Defnyddio data i nodi ac olrhain cynnydd
- Medrau llythrennedd a dysgu
- Medrau cymdeithasol ac emosiynol
- Presenoldeb, prydlondeb ac ymddygiad
- Teilwra'r cwricwlwm
- Profiadau cyfoethogi
- Gwrando ar ddysgwyr
- Ymgysylltu â rhieni
- Datblygu arbenigedd staff

Sleid PowerPoint 3

Strategaethau sy'n cynnwys gweithio gyda phartneriaid

Ni all ysgolion ar eu pennau'u hunain dorri'r cysylltiad rhwng anfantais a chyflawniad.

Deg strategaeth amlasiantaethol:

Arweinyddiaeth gymunedol

Grwpiau anogaeth

Tîm o amgylch y teulu – cynorthwyo disgyblion sy'n agored i niwed

Dysgu teuluol

Cydgyfrannu adnoddau a defnyddio Grant Amddifadedd Disgyblion

Deg strategaeth yn yr ysgol:

- Dull ysgol gyfan
- Defnyddio data i nodi ac olrhain cynnydd
- Medrau llythrennedd a dysgu
- Medrau cymdeithasol ac emosiynol
- Presenoldeb, prydlondeb ac ymddygiad
- Teilwra'r cwricwlwm
- Profiadau cyfoethogi
- Gwrando ar ddysgwyr
- Ymgysylltu â rhieni
- Datblygu arbenigedd staff

Rhaglenni rhianta

Gwasanaethau ar y safle

Cyfranogiad cymunedol

Dysgu y tu allan i oriau ysgol

Arfarnu

Sleid PowerPoint 4

Beth mae ysgolion mewn amgylchiadau heriol yn ei wneud yn dda?

1 Nodi, olrhain a monitro cynnydd disgyblion dan anfantais
2 Teilwra'r cwricwlwm yn ôl anghenion disgyblion dan anfantais
3 Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned
4 Gweithio mewn partneriaeth
5 Arweinyddiaeth a rheolaeth wrth fynd i'r afael ag anfantais

Grŵp 1: Nodi, olrhain a monitro cynnydd disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos 1: Mae Ysgol Gynradd Llwynypia yn Rhondda Cynon Taf yn defnyddio casglu data a phroses sy'n olrhain cynnydd disgyblion mewn lles a pherfformiad academaidd.

Cyd-destun yr ysgol

Mae Ysgol Gynradd Llwynypia, sydd â 208 o ddisgyblion rhwng tair ac 11 oed, yn gwasanaethu pentref Llwynypia yn Rhondda Cynon Taf. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion sy'n mynychu'r ysgol yn dod o'r ardal gyfagos. Disgrifir yr ardal fel un o'r rhai mwyaf difreintiedig yng Nghymru, yn unol â mesur Mynegai Amddifadedd Cymru. Mae gan ddau ddeg chwech y cant o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim. Mae gan dri deg pedwar y cant o ddisgyblion anghenion addysgol arbennig.

Strategaeth

Mae'r ysgol a nodau a gwerthoedd yr ysgol yn adlewyrchu datblygiad y plentyn cyfan. Mae ethos yr ysgol wedi'i seilio ar les yr holl ddisgyblion a'r staff, ac mae arwyddair yr ysgol, sef "Rydym i gyd yn credu, rydym i gyd yn cyflawni!" ("We all believe, we all achieve!") yn amlwg ar draws yr ysgol. I sicrhau cymorth effeithiol ar gyfer ei disgyblion dan anfantais, mae'r ysgol wedi datblygu dull systematig o ddatblygu lles disgyblion.

Gweithredu

Bu staff yn gweithio mewn grwpiau i nodi'r ddarpariaeth bresennol ar gyfer lles ar draws yr ysgol. Ymgymerodd disgyblion â'r un broses wedyn.

Mae staff wedi dyfeisio system olrhain i fonitro lles ar draws yr ysgol. Mae athrawon yn asesu lles a chyfranogiad disgyblion ym mhob maes dysgu. Wedyn, maent yn defnyddio system goleuadau traffig i amlygu disgyblion y mae angen cynnal asesiad manwl o'u hanghenion. Wedyn, mae staff yn asesu disgyblion unigol ar sail faint o gymorth sydd ei angen arnynt mewn gwahanol feysydd, yn cynnwys, er enghraifft, eu sensitifrwydd i anghenion pobl eraill a'u gallu i fynegi eu hemosiynau. Mae'r system olrhain yn galluogi staff i arfarnu lles disgyblion a chynorthwyo disgyblion pan fydd angen. Mae strategaethau cymorth yr ysgol yn cynnwys rhaglenni cwnsela a chyfeirio at wasanaethau arbenigol.

Mae'r ysgol wedi gweithio gydag ysgolion eraill o'i chlwstwr i ddatblygu'r dull hwn ymhellach a chytuno ar bolisi clwstwr. Fe wnaeth pob un o'r ysgolion dan sylw ddefnyddio'r arolwg Agweddau Disgyblion Atyn Nhw eu Hunain a'r Ysgol (PASS), ochr yn ochr â system nodi'r ysgol, i wella lles ar draws y clwstwr ac mewn ysgolion. Mae'r system hon yn cynnig dull cyson o gefnogi anghenion emosiynol a lles disgyblion dan anfantais trwy nodi materion a allai gael effaith andwyol ar ddysgu. Trwy goladu'r ddwy set o ddata, gall yr ysgol fireinio'i phroses gosod targedau a'i strategaethau ar gyfer cefnogi dysgu disgyblion dan anfantais.

Mae olrhain lles yn gysylltiedig â systemau olrhain academaidd, ac fe'i defnyddir i lywio dysgu ac addysgu gwahaniaethol. Caiff cyflawniad ei olrhain o'r meithrin i Flwyddyn 6 ac fe gaiff ei adolygu'n rheolaidd. Mae'r ysgol yn olrhain cyflawniad grwpiau o ddisgyblion (disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim, y rhai y mae Saesneg yn iaith ychwanegol iddynt, disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol a disgyblion mwy abl a dawnus) a'u presenoldeb, ac yn nodi tueddiadau ar draws grwpiau o ddisgyblion. Mae gan staff broffiliau dosbarth yn eu ffeiliau cynllunio, ac mae'r rhain yn darparu trosolwg o ddisgyblion a'r cymorth a gânt.

Mae'r clwstwr o ysgolion yn gweithio gyda'i gilydd yn effeithiol i sicrhau cyfnod pontio didrafferth i ddisgyblion. Caiff gwybodaeth am les a lefelau cyfranogiad disgyblion, yn ogystal â'u lefelau cyrhaeddiad, eu trosglwyddo i'r ysgol uwchradd ar ddiwedd cyfnod allweddol 2. Mae staff o'r ddwy ysgol yn cyfarfod i drafod unrhyw anghenion unigol.

Mae'r staff yn adolygu cynnydd disgyblion yn rheolaidd. Maent yn monitro ac yn arfarnu effeithiolrwydd strategaethau ymyrraeth bob tymor. Mae staff yn gwirio olrhain lles yn rheolaidd ac yn arfarnu effaith strategaethau fel rhaglenni mentora. Mae gwrando ar ddisgyblion yn rhan annatod o broses fonitro a hunanarfarnu'r ysgol.

Deilliannau

Yng nghyfnod allweddol 2, mae perfformiad yn y pynciau craidd wedi gwella'n sylweddol dros y pedair blynedd diwethaf, ac mae yn y chwarter uchaf o ran perfformiad ar gyfer ysgolion tebyg erbyn hyn. Yng nghyfnod allweddol 1, mae canlyniadau wedi gwella, ac maent yn yr hanner uchaf o'r rhai ar gyfer ysgolion tebyg. Yn y ddwy flynedd ddiwethaf, mae perfformiad disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim yn y ddau gyfnod allweddol wedi gwella. Mae'r disgyblion hyn wedi cyflawni'n well na'r cyfartaledd o ran disgyblion sy'n cael prydau ysgol am ddim yn y teulu o ysgolion a chyfartaledd Cymru.

Mae dull systematig yn sicrhau bod lles disgyblion yn cael ei ymgorffori ar draws yr ysgol. Mae disgyblion yn gwybod bod ganddynt lais a bod eu cyfraniadau'n cael eu gwerthfawrogi. Caiff cyfranogiad dysgwyr ei hyrwyddo'n rheolaidd. Mae olrhain lles wedi dangos gwelliant yn hunan-barch a hunanhyder disgyblion, a synnwyr o gyfrifoldeb a balchder yn eu cyflawniadau.

Grŵp 1: Nodi, olrhain a monitro cynnydd disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos 2: 'Prosiect Awyr Las' yng nghlwstwr Dyffryn Aman yn Sir Gaerfyrddin

Cyd-destun

Mae disgyblion o'r clwstwr o ysgolion cynradd yn Nyffryn Aman yn symud ymlaen i'w cyfnod dysgu nesaf yn 11 mlwydd oed pan fyddant yn dechrau yn Ysgol Gyfun Dyffryn Aman. Mae pob un o'r ysgolion cynradd yn y clwstwr yn darparu addysg yn Gymraeg neu'n ddwyieithog yn bennaf.

Strategaeth

Mae'r cydlynydd ar gyfer y disgyblion mwy abl a dawnus yn yr ysgol uwchradd yn arwain prosiect i rannu gwybodaeth a darparu rhaglen o weithgareddau heriol ar gyfer disgyblion. Cynorthwyir y cydlynydd gan staff o'r ysgolion cynradd a darparwyr arbenigol.

Gweithredu

Yn ystod tymor yr haf bob blwyddyn, mae pob ysgol gynradd yn y clwstwr yn defnyddio profion safonol, arsylwadau athrawon a thrafodaethau staff i nodi'r 10% mwyaf abl o'i disgyblion ym Mlwyddyn 5, a allai gynnwys disgyblion dan anfantais. Mae'r disgyblion ym Mlwyddyn 6 a Blwyddyn 7 yn cymryd rhan mewn rhaglen o weithgareddau heriol, sy'n cynnwys adeiladu tîm, datblygu medrau arweinyddiaeth, ymchwiliadau mathemategol, gweithdai drama ac ymweliad preswyl. Nod pob un ohonynt yw gwella medrau meddwl beirniadol a medrau dysgu lefel uwch y disgyblion mwy abl, ac annog datblygiad eu medrau personol, cymdeithasol ac emosiynol hefyd.

Mae athrawon yn sicrhau cefnogaeth y rhieni trwy gyfathrebu da trwy lythyr a chyswllt personol. Caiff llwyddiant y prosiect ei fonitro trwy holiaduron disgyblion a dadansoddi profion medrau safonol ym Mlwyddyn 7. Mae athrawon yn olrhain cynnydd disgyblion trwy gydol yr ysgolion cynradd ac i mewn i'r ysgol uwchradd gan ddefnyddio'r un system codau lliw.

Deilliannau

Mae perthnasoedd cadarnhaol a chadarn iawn rhwng yr ysgolion cynradd a'r ysgol uwchradd yn y clwstwr. Ceir cysondeb rhwng yr ysgolion cynradd o ran y modd y maent yn nodi disgyblion mwy abl a dawnus, yn ogystal â defnydd cyson o system olrhain electronig gytûn gan bob ysgol, sy'n golygu bod modd trosglwyddo data a monitro cynnydd disgyblion yn effeithiol.

O ganlyniad i'r gwaith hwn, bu gwelliant ym medrau dysgu'r disgyblion, yn enwedig llefaredd, gwrando a meddwl. Mae disgyblion hefyd wedi datblygu eu medrau personol, cymdeithasol ac emosiynol yn effeithiol ac maent yn ymdopi'n dda â throsglwyddo. Mae data'n cael ei drosglwyddo'n effeithiol o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd, gan roi gwybodaeth gywir i athrawon. Mae'r wybodaeth hon yn eu helpu i sefydlu disgwyliadau uchel o ddisgyblion mwy abl a dawnus.

Grŵp 1: Nodi, olrhain a monitro cynnydd disgyblion dan anfantais

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1 Pa fecanweithiau ydym ni'n eu defnyddio ar gyfer nodi disgyblion dan anfantais? Pa mor effeithiol yw'r rhain?
2 A ydym ni'n defnyddio data a gwybodaeth feintiol ac ansoddol, gan gynnwys gwybodaeth am les a chanfyddiadau disgyblion? Pa mor dda ydym ni'n defnyddio'r wybodaeth hon?
3 Pa mor dda ydym ni'n olrhain ac yn monitro cynnydd disgyblion dan anfantais yn systematig?
4 A ydym ni'n defnyddio meincnodau allanol i fesur cynnydd yn erbyn ysgolion eraill?
5 Pa mor dda ydym ni'n monitro ac yn arfarnu'r cymorth a'r ymyriadau a ddarparwn ar gyfer disgyblion dan anfantais? Os nad yw strategaethau yn arwain at welliannau disgyblion, a ydym ni'n eu mireinio neu'n eu newid?
6 A oes gennym ddealltwriaeth gadarn o'r berthynas rhwng lles a safonau? Sut byddem ni'n esbonio hyn?
7 Pa mor dda y mae ein prosesau mentora yn cefnogi datblygiad cyffredinol disgyblion?

Ble mae'r cryfderau o ran nodi, olrhain a monitro ein disgyblion dan anfantais?

Ble mae angen gwelliannau?

Grŵp 2: Teilwra'r cwricwlwm yn ôl anghenion disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos 1: Mae Ysgol Gynradd Y Castell yn Sir Gaerfyrddin yn trefnu teithiau i'r Almaen a Ffrainc i gyfoethogi profiadau dysgu ei disgyblion sydd dan anfantais.

Ffilm: Mynd i'r afael â thlodi drwy godi dyheadau

Cyd-destun yr ysgol

Ysgol gynradd gymunedol cyfrwng Saesneg sydd â meithrinfa integredig yw Ysgol y Castell. Mae tua 240 o ddisgyblion rhwng tair ac 11 oed yn yr ysgol, ac mae cofrestr yr ysgol yn cynyddu. Mae'r ysgol wedi'i lleoli yng Nghydweli yng Ngorllewin Cymru, mewn ardal sydd â llawer o amddifadedd. Mae gan dri deg wyth y cant o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim ar hyn o bryd.

Strategaeth

Strategaeth yr ysgol oedd:

- cyflwyno Ffrangeg ym Mlwyddyn 6 a chyflwyno Almaeneg sylfaenol iawn ym Mlwyddyn 5 hefyd er mwyn llythyru â ffrindiau gohebol mewn ysgolion cyswllt yn Ewrop;
- codi dyheadau, cynyddu cyfranogiad ac ehangu profiadau disgyblion dan anfantais, trwy gynnig un cyfle i bob disgybl deithio dramor yn ystod cyfnod allweddol 2; a
- datblygu dinasyddiaeth fyd-eang trwy gysylltu gydag ysgolion yn Yr Almaen a Ffrainc.

Bwriad yr ysgol hefyd oedd gwella cyfraddau presenoldeb ei disgyblion sydd dan anfantais a chynnwys rhieni yn eu strategaeth.

Gweithredu

Mae Ffrangeg wedi cael ei haddysgu ym Mlwyddyn 6 er 2005 pan oedd yr ysgol yn rhan o gynllun peilot CILT (Canolfan Ieithoedd Genedlaethol) Cymru ar gyfer cyflwyno ieithoedd tramor modern yn y cwricwlwm cynradd. Trwy gydol y cynllun peilot pedair blynedd, bu'r ysgol yn gweithio'n agos â'r adran ieithoedd tramor modern yn Ysgol Gyfun Glan y Môr, a'i chlwstwr o ysgolion cynradd. Ar ddiwedd y cynllun peilot a ariennir, parhaodd Ysgol y Castell â'r rhaglen gan y bu'n llwyddiannus yn ysbrydoli'r holl ddisgyblion. Mae'r ffocws ar wrando, siarad brawddegau syml, canu caneuon syml a chwarae gemau. Nod y prosiect yw cyfathrebu gyda ffrindiau gohebol mewn ysgolion cyswllt.

Trwy gysylltiadau â Chymdeithas Efeillio Cydweli, trefnodd yr ysgol daith i Lydaw. Cynhaliwyd y daith gyntaf i'w gefeilldref, St Jacut de la Mer, yn Llydaw yn 2006. Aeth y pennaeth a'r cydlynydd anghenion addysgol arbennig â grŵp o ddisgyblion o Flynyddoedd 5 a 6. Yn ystod trydydd ymweliad, daeth rhai rhieni hefyd. Rhieni a oedd naill ai'n gallu fforddio cymryd rhan neu a oedd yn teimlo cymhelliant dros eu

plant oedd wedi manteisio ar y teithiau hyn yn bennaf. O ganlyniad, gwnaeth yr ysgol gais am grant amlweddog Comenius i gael cyllid er mwyn i fwy o ddisgyblion dan anfantais allu cymryd rhan. Penderfynodd yr ysgol flaenoriaethu cyfranogiad disgyblion yr oedd angen datblygu eu medrau cymdeithasol ac nad oeddent erioed wedi cael y cyfle i deithio. O'r 23 o ddisgyblion a gymerodd ran yn yr ymweliadau tramor yn 2011, dim ond pedwar oedd wedi hedfan o'r blaen, ac nid oedd yr un ohonynt erioed wedi teithio heb eu rhieni. Nid oedd y mwyafrif ohonynt erioed wedi aros oddi cartref. Cafodd disgyblion eu nodi hefyd o'r rhaglen Agweddau Cymdeithasol ac Emosiynol ar Ddysgu (SEAL) ar gyfer olrhain lles. O ganlyniad, roedd yr ymweliad yn cynnwys disgyblion ag ystod o broblemau, fel hunan-barch gwael a thueddiad i chwarae'n ymosodol, a'r rhai a oedd yn cael trafferth canolbwyntio.

Rhoddodd yr ysgol holiaduron i ddisgyblion a rhieni. Cafodd grŵp o ddisgyblion a gafodd eu targedu i ddatblygu eu medrau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol eu monitro i asesu eu datblygiad trwy eu cynlluniau addysg unigol.
Caiff cyflawniadau dysgwyr mewn ieithoedd tramor modern eu holrhain yn yr ysgol uwchradd.

Deilliannau

Y canlyniad mwyaf nodedig fu hunan-barch gwell y disgyblion. Mae bechgyn sy'n tangyflawni a'r rhai sydd ag anawsterau emosiynol ac ymddygiad wedi elwa'n fawr trwy gael eu hannog i roi cynnig ar rywbeth cwbl newydd a thrwy gyfathrebu gyda ffrindiau gohebol. Mae olrhain asesu lles yn dangos bod disgyblion, ar ôl yr ymweliadau, wedi teimlo mwy o gymhelliant i lwyddo a chymryd rhan mewn mwy o weithgareddau allgyrsiol.

Mae'r ysgol uwchradd yn nodi agwedd fwy cadarnhaol tuag at ddysgu ieithoedd tramor modern, ac mae mwy wedi dechrau dilyn ieithoedd tramor modern ar lefel TGAU.

Mae'r disgyblion y nodwyd bod ganddynt anawsterau cymdeithasol ac emosiynol wedi gwella eu medrau a'u presenoldeb. Mae rhai ohonynt wedi magu hyder i ymuno â darpariaeth y tu allan i oriau.

Mae rhan rhieni mewn gweithgareddau ysgol, cyfarfodydd a digwyddiadau wedi cynyddu hefyd.

Mae disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn cyflawni'n dda iawn yn Ysgol Y Castell. Mae'r bwlch rhwng cyflawniad disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a'r rhai nad ydynt yn gymwys i'w cael yn llai na chyfartaledd Cymru yng nghyfnod allweddol 2. Mewn dwy o'r tair blynedd diwethaf, mae'r holl ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim wedi cyflawni'r dangosydd pwnc craidd.

Mae cyfraddau presenoldeb yn dda iawn ac wedi bod yn y chwarter uchaf o'r rhai ar gyfer ysgolion tebyg dros y pedair blynedd diwethaf.

Grŵp 2: Teilwra'r cwricwlwm yn ôl anghenion disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos 2: Mae gan Ysgol Gynradd Sant Woolos yng Nghasnewydd 'Brosiect Dyheadau' er mwyn i ddisgyblion dan anfantais gael gwybod mwy am fyd gwaith.

Cyd-destun

Mae Ysgol Gynradd Sant Woolos yn agos at ganol dinas Casnewydd mewn ardal Cymunedau yn Gyntaf. Mae'n gwasanaethu poblogaeth amrywiol iawn, yn gymdeithasol ac yn ddiwylliannol. Mae Saesneg yn iaith ychwanegol (SIY) i bum deg dau y cant o ddisgyblion ar hyn o bryd, ac mae tua 59% yn dod o gefndir ethnig lleiafrifol, Asiaidd yn bennaf, yn cynnwys 35 o ieithoedd cartref gwahanol.

Yng nghyffiniau'r ysgol, mae hostel yr awdurdod lleol i'r digartref a dwy loches i fenywod. Mae canran sylweddol o boblogaeth yr ysgol yn symudol ac yn ymuno ar ôl y Cyfnod Sylfaen, am fod rhai teuluoedd yn ffoaduriaid a heb gartref parhaol. Mae gan ryw 34% o'r disgyblion ar y gofrestr hawl i gael prydau ysgol am ddim.

Strategaeth

Arwyddair yr ysgol yw "Dathlu cyflawniad i bawb mewn amgylchedd gofalgar". Fodd bynnag, mae arweinwyr yr ysgol yn cydnabod mai cyfyngedig yw dyheadau llawer o'u dysgwyr, am eu bod yn dioddef yn sgil anfantais.

Dechreuodd yr ysgol y Prosiect Dyheadau ym Medi 2007. Nod y prosiect yw rhoi gwybodaeth am gyflogaeth i ddisgyblion y tu hwnt i ffiniau profiadau eu bywyd arferol. Mae'r prosiect yn rhoi cyflwyniad gwybodus i fyd gwaith ac i godi dyheadau disgyblion trwy ymweliadau â'r ysgol gan oedolion sy'n gweithio mewn ystod o feysydd. Ble bynnag y bo modd, mae'r ysgol yn defnyddio profiadau'r rhai sydd â chysylltiad uniongyrchol â'r ysgol. Mae'r ymweliadau'n rhoi cyfle i ddisgyblion ddatblygu eu gwybodaeth am y gweithle a bywyd gweithio yn gyffredinol; i ddatblygu eu medrau cyfathrebu; ac archwilio unrhyw feysydd diddordeb unigol hefyd.

Mae hyn yn arbennig o berthnasol i'r plant hynny nad yw eu rhieni efallai'n gweithio, neu nad oes ganddynt ryw lawer o wybodaeth am y llwybrau gyrfa sydd ar gael o bosibl. Mae'r ysgol yn dewis ymwelwyr o ystod eang o weithleoedd.

Mae Prosiect Dyheadau yn rhan o gwricwlwm addysg bersonol a chymdeithasol Blwyddyn 6. Un agwedd yn unig ar ymyrraeth a chymorth ar draws yr ysgol gyfan yw hon i gynorthwyo disgyblion dan anfantais.

Gweithredu

Mae ymwelwyr o'r gymuned leol yn dod i'r ysgol i siarad am eu swydd a'u llwybrau gyrfa. Maent yn cyfarfod gyda disgyblion Blwyddyn 6 i gyflwyno eu hanes, a allai gynnwys trafodaeth am offer y maent wedi dod gyda nhw. Un o'r siaradwyr hyn oedd Rheolwr Prosiect adeilad newydd y brifysgol yng Nghasnewydd. Siaradodd â'r disgyblion am iechyd a diogelwch, ei swydd a'i addysg. Gofynnodd y disgyblion ystod o gwestiynau iddo, ac fe wnaeth hyn ehangu eu gwybodaeth am fyd gwaith.

Yn dilyn y cyflwyniadau, mae dysgwyr yn trafod eu syniadau ac yn cofnodi eu hymatebion yn eu dyddiaduron dysgu.

Agwedd arall ar y prosiect yw 'Diwrnod byd gwaith'. Trefnodd Cymdeithas Cartrefi Dinas Casnewydd ddiwrnod o weithgarwch i ddisgyblion Blwyddyn 6. Ymwelodd disgyblion â'r brif swyddfa yng Nghasnewydd, ac fe gawsant gyflwyniad bras i'r cwmni gan y Rheolwr Gyfarwyddwr. Wedyn, cawsant eu rhannu yn un o chwe grŵp, a gymerodd ran mewn cyfarfod 'cyfweliad cyflym' yn para pum munud yr un gyda chwech o weithwyr gwahanol. Roedd rolau'r gweithiwr yn amrywio o 'blymer' i 'gyfrifydd' a 'derbynnydd', a siaradodd pob gweithiwr am ei swydd a'i rôl yn y cwmni.

Caiff y prosiect ei arfarnu trwy:

- asesiad o fedrau holi'r disgyblion;
- ymatebion disgyblion i'w dyddiadur dysgu, er mwyn arfarnu llwyddiant pob gweithgaredd a rhoi tystiolaeth werthfawr ar gyfer y gwelliant ym medrau'r disgyblion; ac
- adborth disgyblion trwy holiaduron.

Deilliannau

Mae adborth gan ddisgyblion wedi amlygu newidiadau yn nyheadau gyrfa rhai disgyblion. Mae hefyd yn dangos bod dealltwriaeth plant o fyd gwaith yn cynyddu'n sylweddol yn ystod y flwyddyn.

Mae perfformiad disgyblion yn Ysgol Gynradd Sant Woolos wedi golygu bod yr ysgol yn y chwarter uchaf o ysgolion tebyg ym mhob un o'r dangosyddion allweddol am y pum mlynedd diwethaf. Yn 2011, llwyddodd 80% o'r disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim i gyflawni'r dangosydd pwnc craidd.

Grŵp 2: Teilwra'r cwricwlwm yn ôl anghenion disgyblion dan anfantais

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1. Pa mor dda ydym ni'n addasu'r cwricwlwm er mwyn cynorthwyo disgyblion dan anfantais? Pa mor dda ydym ni'n gwybod bod hyn yn bodloni eu hanghenion?
2. Pa mor dda ydym ni'n defnyddio'r cwricwlwm i archwilio themâu tlodi ac anfantais ac yn helpu disgyblion i ddeall sut y gellir effeithio arnynt mewn ffyrdd gwahanol?
3. Pa mor dda ydym ni'n addasu ein strategaethau addysgu a dysgu i gyfateb i anghenion disgyblion dan anfantais?
4. A ydym ni'n nodi ac yn targedu cymorth ar gyfer disgyblion dan anfantais yn ein gwaith ar bontio rhwng cyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3? A yw'r gwaith hwn yn effeithiol?
5. Pa mor dda ydym ni'n defnyddio dysgu y tu allan i oriau i gynyddu hyder, cymhelliant a hunan-barch disgyblion? A ydym ni'n cynnwys cyfoethogi diwylliannol a chwaraeon yn ogystal â chymorth addysgol ychwanegol fel clybiau gwaith cartref?
6. A ydym ni'n targedu disgyblion penodol dan anfantais i'w hannog i ymuno â chlwb a fyddai o fudd iddynt?
7. Pa mor dda ydym ni'n monitro faint o ddisgyblion dan anfantais sy'n manteisio ar weithgareddau y tu allan i oriau ac yn arfarnu'r effaith ar eu cyflawniad a'u lles?

Beth yw'r cryfderau yn y cwricwlwm ar gyfer disgyblion dan anfantais?

Ble mae angen gwelliannau?

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Astudiaeth achos 1: Mae ystafell anogaeth i deuluoedd yn Ysgol Gynradd Pillgwenlli, Casnewydd, wedi helpu ffurfio perthnasoedd gwell rhwng yr ysgol a'i theuluoedd sydd dan anfantais.

Cyd-destun yr ysgol

Ysgol fawr amlddiwylliannol ddinesig yng Nghasnewydd yw Ysgol Gynradd Pillgwenlli ac mae'n darparu ar gyfer disgyblion rhwng tair ac un ar ddeg oed. Mae'n gwasanaethu ward Pill i'r de o ganol dinas Casnewydd. Mae'r dalgylch, sy'n cynnwys dociau Casnewydd, yn un o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yn economaidd yng Nghymru ac mae ganddo gyfradd uchel o ddiweithdra. Mae ystod eang o amrywiaeth ethnig yno hefyd. Mae 675 o ddisgyblion yn yr ysgol ar hyn o bryd. Mae'r ysgol yn ymfalchïo mewn bod yn 'Ysgol Feithringar' sy'n cynnig dau ddosbarth anogaeth: un yn y Cyfnod Sylfaen a'r ail yng nghyfnod allweddol 2. Mae nifer sylweddol o ddisgyblion yn symud i mewn ac allan o'r ysgol, heblaw am blant yn mynd i mewn i'r feithrinfa neu ddisgyblion yn gadael ar ddiwedd cyfnod allweddol 2, ar yr adegau dynodedig.

Strategaeth

Er 2010, bu cynnydd sylweddol yn nifer y disgyblion sy'n cyrraedd Pillgwenlli nad oeddent yn siarad Saesneg ac yn newydd i'r DU a'i system addysgol. Fe wnaeth yr ysgol gydnabod natur benodol y disgyblion dan anfantais hyn, a chanolbwyntiodd ar strategaeth allweddol i ennyn diddordeb eu teuluoedd ym mywyd a gwaith yr ysgol.

Gweithredu

Creodd yr ysgol fersiwn wedi'i haddasu o ystafell anogaeth i gynorthwyo'r teuluoedd hynny yr oedd angen cymorth cymdeithasol ac emosiynol arnynt tra'n ymgartrefu yn y gymuned leol a'r ysgol. Mewn partneriaeth â Cymorth i Leiafrifoedd Ethnig Gwent (GEMS), aeth yr ysgol ati i sefydlu'r Ystafell Anogaeth hon i Deuluoedd ym Medi 2012.

Mae'r Ystafell Anogaeth i Deuluoedd yn cynnig lle i blant fynd i allu dysgu mewn lleoliad meithringar a gall eu teulu ymuno â nhw am ran o'r wythnos. Mae gan bob disgybl ddosbarth sylfaen. Maent yn mynychu'r Ystafell Anogaeth i Deuluoedd am 55% o'u hwythnos i ddechrau, gan ddysgu ochr yn ochr â'u rhieni am 10% i 20% o'r wythnos a mynychu eu dosbarthiadau sylfaen am weddill yr wythnos gyda chymorth iaith gartref. Cyn gynted ag y mae disgyblion wedi caffael medrau i'w cynorthwyo â'u dysgu a'u lles, maent yn trosglwyddo i'w dosbarth sylfaen amser llawn.

Maent yn dechrau eu diwrnod trwy gael brecwast, a byddant yn trafod y cynllun ar gyfer y diwrnod yn eu hiaith gartref yn ogystal â Saesneg. Mae hyn yn rhoi cyfle i fynd i'r afael ag unrhyw ofidiau am eu meysydd dysgu arfaethedig am y diwrnod. Treulir gweddill y bore yn canolbwyntio ar ddisgyblion yn caffael y medrau llythrennedd a gwybodaeth angenrheidiol i'w helpu i ddysgu ochr yn ochr â'u cyfoedion yn eu dosbarth sylfaen. Unwaith neu ddwywaith yr wythnos, mae eu teuluoedd (rhieni neu neiniau a theidiau) yn dod i ddysgu ochr yn ochr â nhw. Caiff rhieni gyfle hefyd i fynychu gweithdai dysgu teuluol eraill tra bydd eu plant yn eu dosbarthiadau sylfaen.

Deilliannau

Mae'r ysgol wedi ymgysylltu'n llwyddiannus â rhai o'r teuluoedd sydd fwyaf 'anodd i'w cyrraedd' a'r teuluoedd mwyaf agored i niwed ac mae wedi meithrin perthynas o ymddiriedaeth gyda nhw. Mae eu cyfranogiad ym mywyd yr ysgol wedi arwain at safonau gwell ar gyfer disgyblion sydd dan anfantais ac mae wedi darparu'r medrau llythrennedd, cymdeithasol ac emosiynol i'r disgyblion hynny y mae eu hangen arnynt i barhau i gyflawni yn yr ysgol uwchradd.

Bu cynnydd mewn cyfraddau presenoldeb. O ran y disgyblion hynny sy'n mynychu'r Ystafell Anogaeth i Deuluoedd a fynychodd yr ysgol yn y flwyddyn academaidd flaenorol, mae eu presenoldeb wedi codi o fod rhwng 47% ac 84% i fod rhwng 71% a 96% yn y flwyddyn gyfredol.

Mae presenoldeb rhieni mewn sesiynau dysgu ar y cyd rhwng 94% a 100% ac mae'n fwy na 96% mewn ymgynghoriadau rhieni a gwasanaethau grwpiau blwyddyn.

Mae agweddau disgyblion at ddysgu wedi datblygu'n sylweddol. Mae'r disgyblion yn cyfranogi mwy mewn gweithgareddau gwaith cartref ac erbyn hyn maent yn mynd ar ymweliadau a theithiau ysgol. Mae'r disgyblion yn gwerthfawrogi'r cymorth ychwanegol y maent yn ei gael.

Gyda help a chefnogaeth staff sylfaenol yr ystafell anogaeth, mae pob teulu wedi cofrestru gyda meddygon a deintyddion. Caiff yr holl waith papur yn yr ysgol ei gwblhau mewn pryd, fel ffurflenni cais ysgolion uwchradd a ffurflenni caniatâd rhieni.

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Astudiaeth achos 2: Effaith partneriaeth rhwng ysgol gynradd a chartref gofal preswyl i'r henoed

Cyd-destun

Ysgol gymuned ar gyrion Aberdâr yw Ysgol Gynradd Blaengwawr. Mae gan oddeutu 34% o'i disgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim.

Strategaeth

Creu cysylltiadau cryf rhwng yr ysgol a chartref gofal preswyl i'r henoed oedd y nod ar ôl i breswylwyr fynegi pryderon am ymddygiad gwrthgymdeithasol ger eu cartref. Gwnaethant hyn drwy gynllunio prosiect ar y cyd.

Gweithredu

Mae disgyblion Blwyddyn 5 a Blwyddyn 6 yn gweithio gyda'r preswylwyr yn eu cartref ar brosiectau hanes lleol, llythrennedd a chreadigol. Mae'r ysgol wedi cydweithio'n effeithiol â'r gwasanaeth iechyd, y gwasanaethau plant a'r gwasanaethau i bobl hŷn i sicrhau llwyddiant y prosiect.

Deilliannau

Mae disgyblion wedi dysgu am sut i gyfathrebu'n sensitif â'r preswylwyr ac maent wedi datblygu eu medrau cymdeithasol yn dda iawn.

Aeth yr ysgol a'r cartref preswyl ati i arfarnu'r prosiect yn fanwl. Roedd y prosiect o les i bawb yn yr un modd. Fe wnaeth y disgyblion gynorthwyo'r trigolion i gymryd rhan mewn amrywiaeth o weithgareddau, a gwellodd y disgyblion eu medrau llafar ac ysgrifenedig yn ogystal â datblygu eu cymhelliant a'u hunanhyder.

Mae'r ysgol wedi ymgorffori'r cysylltiad cymunedol yn y cwricwlwm yn effeithiol i greu 'ystafell ddosbarth gymunedol'. Mae'r prosiect yn rhan bwysig o amrywiaeth y strategaethau sydd gan yr ysgol i wella cyflawniad.

Mae disgyblion yn cyflawni'n dda iawn yn yr ysgol. Mae'r dangosydd pwnc craidd ar gyfer cyfnod allweddol 2 yn llawer uwch na'r cyfartaledd i ysgolion tebyg ac mae wedi gwella dros y tair blynedd diwethaf. Mae'r bwlch ym mherfformiad y disgyblion sy'n cael hawlio prydau ysgol am ddim a'r disgyblion eraill wedi lleihau'n gyson dros y tair blynedd diwethaf. Mae canlyniadau'r disgyblion mewn Saesneg yng nghyfnod allweddol 2 yn uwch na'r rhai mewn ysgolion tebyg, ac mae canran y disgyblion sy'n cyflawni lefel 5 mewn Saesneg yn llawer uwch na'r lefel mewn ysgolion tebyg ac mae wedi gwella dros y tair blynedd diwethaf.

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Astudiaeth achos 3: Datblygu cyngor rhieni

Ffilm: Mynd i'r afael â thlodi drwy ymgysylltu â rhieni

Cyd-destun

Mae Ysgol Gynradd Herbert Thompson mewn ardal ddifreintiedig yng Nghaerdydd ac mae gan oddeutu 58% o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim.

Strategaeth

Roedd y staff yn awyddus i annog rhieni i gymryd rhan weithgar ym mywyd yr ysgol a dangos diddordeb agos yn addysg eu plant. Sefydlwyd cyngor rhieni gydag amcanion i:

- weithio mewn partneriaeth â'r ysgol i greu ysgol sy'n gynhwysol i bob rhiant;
- hyrwyddo partneriaeth rhwng yr ysgol, staff, disgyblion a phob un o'r rhieni;
- datblygu a chymryd rhan mewn gweithgareddau sy'n cefnogi addysg a lles disgyblion;
- nodi a chynrychioli barn rhieni am addysg a lles disgyblion; ac
- ystyried materion eraill sy'n effeithio ar addysg a lles disgyblion.

Mae'r cyngor yn cynnig ffordd effeithiol o sicrhau bod yr ysgol yn ymgysylltu'n effeithiol â rhieni drwy wrando ar farn y rhieni a sicrhau bod rhieni'n teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi.

Gweithredu

Mae cysylltiadau effeithiol gyda rhieni a gwybodaeth am gefndiroedd teuluol y disgyblion yn llywio'r system olrhain disgyblion fel bod yr ysgol yn gallu nodi strategaethau penodol i wella cyflawniad disgyblion. Mae'r ysgol yn casglu ac yn dadansoddi data'n dda iawn sy'n rhoi tystiolaeth bod strategaethau fel cyngor rhieni yn cael effaith ar les a chynnydd academaidd disgyblion.

Deilliannau

Mae deilliannau cyfnod allweddol 2 ar gyfer y pynciau craidd wedi gwella'n sylweddol dros y pedair blynedd diwethaf ac mae'r dangosydd pwnc craidd yn llawer uwch na'r cyfartaledd ar gyfer ysgolion tebyg. Mae'r bwlch rhwng cyflawniad disgyblion sy'n cael hawlio prydau ysgol am ddim a'r disgyblion nad ydynt yn cael hawlio hynny wedi lleihau dros y pedair blynedd diwethaf ac, erbyn hyn, mae'n is na'r cyfartaledd ar gyfer ysgolion tebyg yn ogystal â'r cyfartaledd cenedlaethol.

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Astudiaeth achos 4: Mae Ysgol Mount Stuart yng Nghaerdydd wedi datblygu ystod o strategaethau effeithiol i ymgysylltu â rhieni a gofalwyr.

Cyd-destun yr ysgol

Mae Ysgol Gynradd Mount Stuart yn gwasanaethu ardal Butetown yng Nghaerdydd gerllaw Bae Caerdydd. Mae tua 330 o ddisgyblion ar y gofrestr, yn cynnwys plant meithrin. Mae'r ysgol yn gymuned amrywiol gyda 96% o ddisgyblion ethnig lleiafrifol. Mae Saesneg yn iaith newydd i 49% o ddisgyblion SIY, ac mae gan 40% lefelau caffael iaith cynnar. Mae gan 43% o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim, a nodwyd bod gan 39% o ddisgyblion anghenion addysgol arbennig.

Strategaeth

Mae'r ysgol yn hyrwyddo ei datganiad cenhadaeth, sef "Dysgu a Byw Gyda'n Gilydd" trwy feithrin partneriaethau cryf gyda'i rhieni a'r gymuned leol. Yn ystod y tair blynedd diwethaf, fel rhan o'i hymdrech i wella safonau mewn llythrennedd, mae'r ysgol wedi rhoi blaenoriaeth i gynyddu ymgysylltiad â rhieni.

Mae strategaeth yr ysgol i feithrin partneriaethau cryf gyda'i theuluoedd yn cynnwys dau brif nod, sef:

- galluogi rhieni i gynorthwyo eu plant gartref; a
- rhoi cyfleoedd amrywiol i rieni ymgysylltu'n rhagweithiol mewn perthynas â dysgu eu plant yn yr ysgol.

Mae amcanion rheoli perfformiad y pennaeth wedi cynnwys "gwella gwybodaeth a dealltwriaeth rhieni o ddysgu a chyflawniadau eu dysgwyr trwy gyfathrebu clir". Mae hon yn flaenoriaeth i wella'r ysgol hefyd.

Gweithredu

Polisi drws agored ar waith

Mae'r pennaeth a'r dirprwy bennaeth yn cynnal proffil amlwg gyda rhieni ar ddechrau a diwedd y diwrnod ysgol. Mae hyn yn galluogi uwch arweinwyr i siarad gyda rhieni am eu barn a'u dyheadau ar gyfer ysgol. Mae'r pennaeth yn defnyddio'r wybodaeth hon i ffurfio blaenoriaethau gwella'r ysgol, yn enwedig ym meysydd llythrennedd ac ymgysylltu â rhieni. Mae'r ysgol yn cyfathrebu'n rheolaidd gyda rhieni trwy negeseuon e-bost a chylchlythyrau. Fel hyn, mae'r ysgol yn rhoi gwybod i rieni am y cynnydd a wneir mewn dysgu ac addysgu yn ogystal â materion sefydliadol.

Boreau agored i arsylwi'r dysgu a'r addysgu

Gwahoddir pob un o'r rhieni i ymweld â'r ysgol bob tymor i arsylwi ar agwedd ar y dysgu a'r addysgu. Bydd rhieni'n cyfarfod â'r pennaeth i gael cyflwyniad byr, ac ar ôl hyn maent yn rhydd i ymweld ag unrhyw ystafell ddosbarth. Mae hyn yn rhoi profiad uniongyrchol i rieni o'r gwahanol strategaethau dysgu ac addysgu sy'n cael eu rhoi ar waith gan athrawon a chynorthwywyr addysgu. Mae hefyd yn rhoi cipolwg da iddynt ar y dilyniant a brofir gan ddisgyblion wrth iddynt symud o un flwyddyn i'r nesaf. Mae boreau agored wedi canolbwyntio ar ddarllen, rhifedd, gwyddoniaeth a chyd-destunau dysgu.

Dysgu teuluol

Mae gan yr ysgol nifer o strategaethau i wella llythrennedd rhieni ac ymwybyddiaeth o lythrennedd, yn cynnwys dosbarthiadau Saesneg i Siaradwyr Ieithoedd Eraill (SSIE), dosbarthiadau Llythrennedd Teuluol, 'Clwb Bookworm' ac Iaith a Chwarae. Mae staff yn fodlon bod yn hyblyg â'u hamserlenni a'u hystafelloedd dosbarth er mwyn gwneud lle i'r grwpiau hyn.

Cynigir y dosbarth Llythrennedd Teuluol i rieni disgyblion Blwyddyn 2 yn ystod tymhorau'r gwanwyn a'r haf. Mae rhieni yn cyfarfod â'u plant unwaith yr wythnos ar gyfer sesiwn lythrennedd sy'n cyflwyno ac yn esbonio confensiynau darllen a strategaethau dysgu pwysig trwy destun a rennir. Mae staff yn dysgu rhieni sut i ddarllen a rhannu testunau gyda'u plant. Mae pob sesiwn yn dechrau gyda chyflwyniad â ffocws wedi'i arwain gan yr athro ar sut y gall rhieni gynorthwyo dysgu eu plant gartref. Mae hyn yn cynnwys agweddau fel ffurfio llythrennau'n gywir, seiniau llythrennau a chyfleoedd i ddarllen yn y cartref a'r tu allan. Wedyn, mae rhieni'n cynorthwyo gwaith dilynol sydd wedi'i anelu at wella medrau ysgrifenedig eu plentyn. Fe wnaeth yr ysgol gyflogi athro o'r Gwasanaeth Cyflawniad Lleiafrifoedd Ethnig a Theithwyr, a gynorthwyodd disgyblion ym Mlwyddyn 2 hefyd, i gyflwyno ac arwain y prosiect hwn. Fodd bynnag, mae llwyddiant y prosiect hefyd wedi dibynnu ar gymorth pob aelod o staff trwy gyfathrebu'n uniongyrchol â rhieni, amserlenni hyblyg a defnydd creadigol o leoedd gwag yn yr ysgol.

Llyfrgell yn yr ysgol ar gyfer disgyblion y Cyfnod Sylfaen a rhieni yw'r Clwb 'Bookworm'. Nid yw pob rhiant yn gallu ymrwymo i sesiwn gyfan, felly trefnir sesiwn fyrrach ar ddiwedd diwrnod penodol i rieni ddewis llyfr o lyfrgell yr ysgol i'w rannu gyda'u plentyn gartref (mae hyn yn ychwanegol i lyfrau darllen gartref yr ysgol). Caiff cynorthwywyr addysgu eu rhyddhau yn ystod y Clwb 'Bookworm' i siarad am strategaethau a rhannu storïau gyda phlant y gall rhieni barhau â nhw gartref.

Bu'r ysgol yn gweithio'n agos gyda'r ysgol uwchradd y mae'n ei bwydo i sicrhau cyllid ychwanegol i'r dosbarth Llythrennedd Teuluol a Chlwb 'Bookworm' trwy'r Grant Effeithiolrwydd Ysgolion.

Mae rhieni disgyblion yn y meithrin hefyd yn cael cyfle i ymweld â'r meithrin i ddysgu gyda'u plant trwy'r rhaglen Iaith a Chwarae.

Yn 2009, defnyddiodd yr ysgol gyllid Rhagori i brynu cynllun newydd i ddarllen mewn grŵp dan arweiniad. Un o fanteision pwysig ac ychwanegol hyn oedd bod yr

adnoddau presennol ar gyfer darllen mewn grŵp dan arweiniad yn cael eu defnyddio fel cynllun darllen gartref. Roedd yr ysgol yn gallu ymateb yn uniongyrchol i geisiadau rhieni i blant fynd â llyfrau adref yn fwy rheolaidd.

Gwasanaethau a dathliadau cynhwysol

Yn ddiweddar, ailgyflwynwyd gwasanaethau dosbarth yn yr ysgol i gynnig cyfleoedd rheolaidd i rieni ymgysylltu â'r ysgol. Mae'r ysgol hefyd yn gwahodd rhieni i wasanaethau a digwyddiadau sy'n cydnabod gwyliau a ddethlir yn ei chymuned aml-ffydd.

Gwirfoddolwyr sy'n rhieni

Mae nifer o rieni yn gwirfoddoli i gefnogi dysgu yn nosbarthiadau'r Cyfnod Sylfaen. Maent yn gwrando ar ddarllenwyr ac yn cefnogi ystod o weithgareddau. Y dirprwy bennaeth sy'n rheoli'r agwedd hon ac mae'n cefnogi ceisiadau rhieni am gyrsiau mynediad neu hyfforddiant cymhwyster galwedigaethol cenedlaethol sy'n eu paratoi ar gyfer gweithio mewn ysgolion.

Mae'r ysgol yn gofyn am farn rhieni yn rheolaidd. Gofynnir am adborth gan rieni mewn nosweithiau rhieni, a gofynnir am eu barn yn fwy ffurfiol hefyd trwy holiadur blynyddol. Defnyddir yr adborth hwn i lywio adroddiad hunanarfarnu'r ysgol a blaenoriaethau gwella'r ysgol.

Mae uwch arweinwyr yn ymweld â sesiynau llythrennedd teuluol i drafod agweddau at ddarllen a safbwyntiau dysgwyr am y prosiect. Mae hyn wedi darparu adborth defnyddiol ac wedi llywio penderfyniad yr ysgol i barhau â'r prosiect. Cofnodir presenoldeb rhieni hefyd er mwyn mesur eu hymrwymiad. Mae gan bob dysgwr lyfr prosiect unigol, sy'n darparu tystiolaeth dda o'r cynnydd a wnânt, yn enwedig mewn ysgrifennu a darllen a deall. Caiff hyn ei fonitro gan arweinydd y prosiect a'r athro dosbarth fel tystiolaeth bellach o gynnydd y plentyn.

Deilliannau

Yn sgil monitro safonau yn llyfrau Blwyddyn 1 a Blwyddyn 2, nodwyd gwelliannau mewn cyflwyniad a safonau ysgrifennu ymhlith disgyblion a oedd yn mynychu'r prosiect llythrennedd teuluol. O'r wyth disgybl ym Mlwyddyn 2 a oedd yn mynychu, llwyddodd pump i gyflawni lefel 2 Saesneg, a llwyddodd un dysgwr i gyflawni lefel 3 mewn ysgrifennu. Gwnaeth pob disgybl yn y grŵp gynnydd da yn eu darllen rhwng Ionawr a Gorffennaf. Dangosodd asesiadau darllen wedi'u meincnodi fod chwe disgybl wedi gwella o leiaf 10 lefel band llyfrau (hynny yw, trwy 10 llyfr darllen a oedd yn gynyddol fwy heriol) a dau ddisgybl o leiaf 20 lefel band llyfrau. Roedd rhieni'n gadarnhaol iawn ynglŷn â'u rhan yn y prosiect.

Canfu adolygiad diweddaraf yr awdurdod lleol o'r ysgol fod bron pob un o'r disgyblion yn ymroi yn llwyr, yn llawn cymhelliant ac yn awyddus i ddysgu. Maent yn mwynhau'r ysgol, yn gweithio'n galed ac yn dangos balchder yn eu gwaith.

Roedd yr adborth gan rieni yn ystod y noson ymgynghori flaenorol â rhieni yn gadarnhaol iawn ac yn cynnwys y sylwadau canlynol: "cyfathrebu a rhyngweithio

gwych", "mae'r rhyngweithio rhwng athrawon a rhieni wedi cynyddu", "rydym yn cael gwybod am benderfyniadau a newyddion", ac "mae'n dda gweld bod rhieni'n cael eu cynnwys yn gynyddol yng ngweithgareddau'r ysgol".

Roedd yr arolygon rhieni diweddaraf (Ionawr 2012) yn gadarnhaol iawn. Mae pob un o'r rhieni'n credu bod eu plant yn hoffi'r ysgol a bod yr addysgu'n dda. Mae bron pob un o'r rhieni'n teimlo eu bod yn cael gwybod yn dda am gynnydd eu plentyn, ac maent yn gyfforddus ynglŷn â mynd at yr ysgol. Mae'r rhan fwyaf ohonynt yn credu bod gwaith cartref yn adeiladu ar yr hyn y mae eu plentyn yn ei ddysgu yn yr ysgol.

Mae disgyblion yn gwneud cynnydd da iawn o gyfnod allweddol 1 i gyfnod allweddol 2. Yng nghyfnod allweddol 2, mae perfformiad wedi bod uwchlaw'r cyfartaledd ar gyfer y teulu o ysgolion am bum mlynedd. Mae disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim yn cyflawni'n dda iawn. Yng nghyfnod allweddol 2, mae canran y disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim a gyflawnodd y dangosydd pwnc craidd wedi cynyddu'n sylweddol yn ddiweddar o 62% i 91%.

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1 Pa mor dda yw ein dealltwriaeth o'r ystod o broblemau sy'n wynebu teuluoedd ein disgyblion dan anfantais?
2 Pa mor dda ydym ni'n cefnogi ac yn gwella lefelau ymgysylltiad teuluoedd?
3 A ydym ni'n effeithiol o ran cynyddu gallu rhieni i gefnogi dysgu'u plant? A oes mwy y gallem ni ei wneud?
4 Pa strategaethau ydym ni'n eu defnyddio i ymgysylltu â'r gymuned leol?
5 Pa mor dda ydym ni wedi nodi heriau yn ein cymuned? Sut ydym ni'n ymateb i'r heriau hyn?
6 A oes gan bob un o'n staff ddealltwriaeth glir o'r hyn mae'n ei olygu i fod yn ysgol fro? Sut ydym ni'n diffinio hyn?
7 Pa mor effeithiol ydym ni fel ysgol fro, fel lefel ein hymglymiad â grwpiau cymunedol, rhannu cyfleusterau gyda'r gymuned a'r ffordd y cydweithiwn ar brosiectau cymunedol?
8 Sut mae ein gwaith fel ysgol fro yn effeithio ar ddisgyblion dan anfantais?

Beth yw'r cryfderau yn ein dull o ymgysylltu â rhieni disgyblion dan anfantais a'r gymuned?

Ble mae angen gwelliannau?

Grŵp 4: Gweithio gydag ystod ehangach o bartneriaid

Case study: Mae Ysgol Melyd yn Sir Ddinbych wedi datblygu cymorth iaith arbenigol ar gyfer ei disgyblion.

Cyd-destun yr ysgol

Mae Ysgol Melyd ym mhentref Alltmelyd ger Prestatyn ar arfordir Gogledd Cymru. Mae'n darparu addysg ar gyfer disgyblion rhwng tair ac 11 oed. Mae'r ysgol mewn dalgylch difreintiedig lle mae lefelau uchel o ddiweithdra. Daw pob un o'r disgyblion o gartrefi Saesneg. Mae 147 o ddisgyblion ar y gofrestr ar hyn o bryd, yn cynnwys 15 sy'n mynychu'r meithrin yn y bore. Mae gan ryw 36% o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim. Mae data gwaelodlin yn dangos bod cyrhaeddiad pan fyddant yn dechrau yn yr ysgol islaw cyfartaleddau cenedlaethol a lleol. Mae gan 43% o ddisgyblion anghenion addysgol arbennig.

Strategaeth

Nododd yr ysgol niferoedd cynyddol o ddisgyblion a oedd ag anghenion iaith a lleferydd wrth iddynt ddechrau. Er 2004, mae darpariaeth adnoddau iaith wedi'i lleoli yn yr ysgol. Mae hyn yn darparu ar gyfer anghenion plant yng nghyfnod allweddol 1 sydd ag anhwylderau iaith neu leferydd penodol a difrifol. Mae'r plant yn ymuno â gweddill y garfan ar gyfer gweithgareddau ysgol amrywiol.

Roedd rhieni'n gofyn yn gynyddol am i'w plant gael addysg prif ffrwd yng nghyfnod allweddol 2 yn yr ysgol. Ymunodd mwy o ddisgyblion ag anghenion iaith a lleferydd â dosbarthiadau prif ffrwd, a bu cynnydd cyffredinol yn eu niferoedd. O ganlyniad, daeth yr angen am hyfforddiant arbenigol mewn addysgu a chefnogi plant ag anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu yn flaenoriaeth datblygu yn yr ysgol. Penderfynodd uwch arweinwyr yr ysgol brynu pecyn o hyfforddiant arbenigol er mwyn i bob un o'r staff ddarparu'r medrau a'r wybodaeth angenrheidiol i addysgu a chefnogi disgyblion ag anghenion iaith a lleferydd.

Gweithredu

Mae elusen gyfathrebu i blant wedi sefydlu rhaglen ddatblygu i fodloni anghenion y rhai sy'n gweithio gyda disgyblion ag anghenion iaith a lleferydd. Ym Medi 2009, prynodd yr ysgol becyn o wybodaeth, ymgynghoriaeth a hyfforddiant ar gyfer staff yr ysgol a fyddai'n arwain at achrediad lefel uwch lefel 2. Arweiniwyd y prosiect gan yr athro arbenigol o'r ddarpariaeth adnoddau iaith a chydlynydd anghenion addysgol arbennig yr ysgol. Dros y flwyddyn ganlynol, cafodd pob un o'r staff hyfforddiant gan ymgynghorydd. Ychwanegodd cyrsiau hyfforddiant mewnol at yr hyfforddiant. Llwyddodd rhai o'r staff i ennill Diploma Uwch BTEC lefel 3 mewn cymorth therapi iaith a lleferydd pediatrig.

Yn ychwanegol, mae'r ysgol yn cefnogi disgyblion dan anfantais sydd ag anawsterau cymdeithasol ac emosiynol trwy weithgareddau grŵp annog. Sefydlwyd clwb brecwast i ddatblygu cysylltiadau cadarnhaol rhwng y cartref a'r ysgol.

Mae amserlenni â darluniau ym mhob ystafell ddosbarth, ac mae staff yn defnyddio mapiau meddwl a strategaethau gweledol eraill i ddatblygu ystod eang o fedrau cyfathrebu disgyblion. Mae cynorthwywyr addysgu yn rhoi gweithgareddau unigol a grŵp ar waith, sydd wedi'u teilwra yn ôl anghenion disgyblion ac yn mynd i'r afael â'r targedau ar gynlluniau cyfathrebu unigol.

Datblygwyd y diwylliant o gefnogi cyfathrebu ar draws y cwricwlwm. Mae bodloni anghenion dysgwyr ag anghenion iaith a lleferydd yn elfen greiddiol o ethos yr ysgol. Ymwelodd tîm achredu yn Hydref 2010 a dyfarnwyd Statws Lefel Well i'r ysgol. Ers yr achredu, gwnaed newidiadau ac addasiadau yn unol â'r angen i alluogi disgyblion ag anghenion iaith i gymryd rhan yn y cwricwlwm a chyflawni eu llawn botensial. Caiff cynnydd disgyblion ei olrhain trwy ddefnyddio system fonitro'r ysgol.

Deilliannau

Mae staff yn fwy ymwybodol o anghenion iaith a lleferydd disgyblion unigol. Mae hyn wedi arwain at ddealltwriaeth well o faterion sy'n codi o brosesu geiriau, cof clywedol, anawsterau iaith derbyngar a mynegiannol. Mae ymddygiad wedi gwella a chaiff ei reoli'n dda. Mae technegau holi a rhoi cyfarwyddyd wedi cael eu haddasu, a chyflwynir gwybodaeth mewn ffyrdd sy'n ystyried anghenion iaith plentyn.

Erbyn i ddisgyblion gyrraedd cyfnod allweddol 2, maent yn cyflawni'n dda. Mae rhai disgyblion a gafodd eu hintegreiddio i'r brif ffrwd o'r ddarpariaeth ag adnoddau wedi cyrraedd lefel 4 y Cwricwlwm Cenedlaethol (CC) yn y pynciau craidd yng nghyfnod allweddol 2. Yn 2011, llwyddodd pob disgybl i gyflawni lefel 4 y CC mewn llafaredd, a chyflawnodd 25% o'r rhain lefel 5 y CC. Mewn pedair o'r pum mlynedd diwethaf, mae perfformiad ar lefel 4 y CC ac yn uwch ym mhob un o'r pynciau craidd wedi bod yn y chwarter uchaf o ran perfformiad ar gyfer ysgolion tebyg. Nid oes unrhyw ddisgyblion wedi cael eu gwahardd am gyfnod penodol yn y flwyddyn ddiwethaf.

Mae'r ddarpariaeth ag adnoddau yn denu mwy o ddisgyblion erbyn hyn. Mae nifer y disgyblion sy'n cael eu hintegreiddio i ddarpariaeth prif ffrwd yr ysgol wedi cynyddu hefyd.

Grŵp 4: Gweithio gydag ystod ehangach o bartneriaid

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1. A ydym ni wedi nodi uwch aelod o staff sy'n cydlynu ac yn datblygu gwaith yr ysgol gyda phartneriaid allanol?
2. A ydym ni'n wybodus ac yn gwybod llawer am rôl a swyddogaeth gweithwyr proffesiynol mewn asiantaethau a gwasanaethau eraill?
3. A ydym ni'n mynd ati'n weithredol i chwilio am asiantaethau a gwasanaethau a fydd yn cefnogi'r heriau a wynebir gan ein disgyblion dan anfantais yn fwyaf effeithiol?
4. Sut gallem ni weithio'n fwy effeithiol gydag ystod eang o bartneriaid? Er enghraifft, a allem ni greu 'canolfan' o fewn yr ysgol ar gyfer ystod o wasanaethau, gan gynnwys gwasanaethau cwnsela, Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHs), y gwasanaeth iechyd a Gyrfa Cymru?
5. Pa wybodaeth fyddwn ni'n ei rhannu'n rheolaidd gydag asiantaethau a gwasanaethau allanol?
6. A yw rhannu gwybodaeth gyda phartneriaid allanol yn sicrhau bod strategaethau ymyrryd partneriaid yn gyson â dulliau'r ysgol?
7. Pa mor effeithiol yw ein gwaith gyda'r awdurdod lleol i oresgyn rhwystrau rhag dysgu ar gyfer ein disgyblion dan anfantais?

Ble mae'r cryfderau yn ein gwaith gydag ystod o bartneriaid?

Ble mae angen gwelliannau?

Grŵp 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos: Ysgol Gynradd Llysweri, Casnewydd yn defnyddio dull ysgol-gyfan o gefnogi disgyblion sydd o dan anfantais.

Cyd-destun

Mae Ysgol Gynradd Llysweri mewn ardal led-ddiwydiannol ychydig dros filltir i'r de-ddwyrain o ganol Casnewydd. Mae 524 o ddisgyblion amser llawn yn yr ysgol. Maent yn dod o amrywiaeth eang o gefndiroedd teuluol ac mae gan oddeutu 25% o'r dysgwyr hawl i gael prydau ysgol am ddim.

Strategaeth

Mae'r ysgol yn defnyddio nifer o gamau gweithredu cydberthynol ar draws yr ysgol gyfan i fynd i'r afael â thangyflawniad ei disgyblion sydd o dan anfantais. Dangosir rhai o'r camau gweithredu hyn isod.

Gweithredu

Pwyslais cryf ar hyfforddiant staff

Mae 'dull ymchwil' ar gyfer strategaethau gwella lle caiff mentrau eu peilota, eu monitro a'u gwerthuso cyn cael eu cyflwyno i'r ysgol gyfan. Mae arwain a/neu weithredu mentrau newydd yn rhan o dargedau rheoli perfformiad athrawon, ac mae hyn yn sicrhau bod yr holl staff yn ysgwyddo cyfrifoldeb dros fynd i'r afael ag anfantais.

Mae'r ysgol yn rhoi pwyslais ar athrawon yn cydweithio i wella eu harfer. Mae athrawon yn defnyddio deilliannau prosesau olrhain disgyblion i rannu syniadau a chyd-gynllunio mewn timau yn ystod amser Cynllunio, Paratoi ac Asesu (CPA).

Mae'r uwch dîm yn cydweithio i ddatblygu arfer arloesol. Dangosant elfennau newydd o arfer i staff, er enghraifft drwy addysgu 'gwersi arddangos' gydag athro/athrawes y dosbarth yn arsylwi. Mae gan athro/athrawes y dosbarth amser penodol i ddatblygu strategaethau addysgu a dysgu, ac mae aelod o'r uwch-dîm yn eu harsylwi eto i roi adborth a chymorth. Mae'r uwch dîm yn monitro cynllunio ac yn casglu enghreifftiau o arfer dda i'w rhannu ymysg y staff.

Dull ysgol-gyfan ar gyfer darllen

Mae strategaeth ysgol-gyfan ar gyfer darllen dan arweiniad. Mae'r holl staff wedi'u hyfforddi yn y dull ac fe hyfforddir disgyblion hŷn er mwyn iddynt allu cynorthwyo dysgwyr iau i ddarllen. Mae'r cysondeb hwn wedi cael effaith gadarnhaol ar fedrau darllen y disgyblion.

Gwella lles emosiynol disgyblion drwy SEAL (Agweddau Cymdeithasol ac Emosiynol ar Ddysgu)

Mae'r ysgol wedi nodi bod angen i lawer o'i disgyblion sydd o dan anfantais ddatblygu eu lles emosiynol. Cyflwynodd y dirprwy bennaeth Agweddau Cymdeithasol ac Emosiynol ar Ddysgu (SEAL) ar gyfer yr ysgol gyfan i gefnogi'r disgyblion hyn.

Gyda chymorth yr awdurdod lleol, hyfforddir yr holl staff am ddulliau SEAL a strategaethau penodol fel 'amser cylch' a 'stopio, meddwl, gwneud'. Mae gweithgareddau SEAL yn rhan o raglen dreigl dwy flynedd o addysg bersonol a chymdeithasol a gwasanaethau boreol, er mwyn i bob disgybl gael profiad o SEAL.

Defnyddiwyd arian Rhagori hefyd i dalu am grwpiau ar wahân ychwanegol ar gyfer disgyblion dan anfantais sy'n arbennig o agored i niwed a fyddai'n elwa fwyaf ar waith ehangach gan SEAL. Dewisir grwpiau bychain o ddisgyblion ar gyfer y cymorth hwn ac fe'u nodir drwy ddefnyddio prawf deallusrwydd emosiynol SCYA. Caiff y disgyblion eu grwpio wedyn yn unol â'u hangen, er enghraifft medrau cymdeithasol, rheoli tymer, a hunan-barch. Gweithiodd yr athrawon gyda'r disgyblion hyn gan ddefnyddio'r deunydd SEAL ychwanegol yn ogystal â chyfleusterau'r ysgol fel yr Ysgol Goedwig. Mae gan yr ysgol 'Ystafell Gyfeillgarwch' benodedig hefyd sydd wedi'i dylunio a'i haddurno gan ddisgyblion i fod yn 'noddfa' i ddisgyblion pan fyddant yn teimlo'n agored i niwed.

Caiff disgyblion eu hailasesu ar ddiwedd y cyfnod yn erbyn prawf deallusrwydd emosiynol SCYA i weld a ydynt wedi gwneud cynnydd.

Datblygu medrau arwain disgyblion

Mae'r ysgol yn manteisio ar gyfleoedd i ddatblygu medrau arwain disgyblion. Er enghraifft, mae disgyblion yn ysgwyddo cyfrifoldeb am drefnu drama'r ysgol a digwyddiadau a noddir gan yr ysgol. Caiff hyn effaith gadarnhaol iawn ar ddisgyblion sydd o dan anfantais ac mae'n cyfrannu'n dda at godi eu hunan-barch a'u dyheadau.

Disgyblaeth bendant

Mae strategaeth ysgol-gyfan ar gyfer disgyblaeth bendant sy'n pennu disgwyliadau cyson ar gyfer ymddygiad. Mae disgyblion sy'n ymddwyn yn wael iawn yn mynd i 'glwb amser cinio' i ystyried eu hymddygiad. Mae clwb amser cinio yn atgyfnerthu'r syniad o ddisgyblaeth gadarnhaol.

Deilliannau

Gyda'i gilydd, mae'r strategaethau hyn yn rhoi dull ysgol-gyfan sy'n cael effaith sylweddol ar ddisgyblion yn Ysgol Gynradd Llysweri. Mae'r bwlch rhwng cyflawniad disgyblion sy'n cael hawlio prydau ysgol am ddim a'r disgyblion eraill yn llawer culach na'r cyfartaledd cenedlaethol ac mewn ysgolion tebyg.

Dros y pedair blynedd diwethaf, mae o leiaf 88% o ddisgyblion wedi cyflawni lefel 4 mewn Saesneg. Mae hyn yn uwch na'r cyfartaledd ar gyfer ysgolion tebyg a'r cyfartaledd cenedlaethol. Mae nifer y disgyblion sy'n cyflawni lefel 5 mewn Saesneg yn dangos tuedd o wella dros y pedair blynedd diwethaf. Yn 2009/10, cyflawnodd 43% o ddisgyblion Blwyddyn 6 o leiaf lefel 5 mewn Saesneg. Mae hyn 15 pwynt canran yn uwch na'r cyfartaledd ar gyfer ysgolion tebyg a 15 pwynt canran yn uwch na'r cyfartaledd yng Nghymru.

Mae'r ysgol wedi dadansoddi'r nifer a gyfeiriwyd at y clwb amser cinio yn erbyn prawf deallusrwydd emosiynol SCYA a nododd y bu cynnydd mewn ymwybyddiaeth gymdeithasol a gostyngiad mewn ymddygiad ymosodol dros y cyfnod hwn. Mae nifer y disgyblion a gyfeiriwyd at y clwb amser cinio wedi gostwng yn sylweddol.

Grŵp 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth disgyblion dan anfantais

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1. Pa mor dda ydym ni'n arwain, yn goruchwylio ac yn cydlynu ein gwaith ar gyfer disgyblion dan anfantais?
2. A oes gennym gynlluniau penodol i godi dyheadau disgyblion dan anfantais? A yw cynlluniau'n cynnwys targedau â ffocws y gellir eu mesur ar gyfer cyflawniad a phontio, yn ogystal â chynigion gweithredol manwl?
3. A ydym yn canolbwyntio ein cyllid Grant Amddifadedd Disgyblion ar ddulliau sy'n targedu anghenion disgyblion dan anfantais yn benodol?
4. Pa mor dda ydym ni'n adeiladu ar y cysylltiadau sydd gennym ag ysgolion eraill i rannu a datblygu strategaethau i fynd i'r afael ag anfantais?
5. A ydym ni'n gweithio'n effeithiol fel clwstwr i wneud y defnydd gorau o gyllid grant a chynyddu gwaith asiantaeth i'r eithaf yn ein hysgol?
6. Ym mha ffyrdd ydym ni'n datblygu ein gweithlu i fynd i'r afael â materion tlodi ac anfantais?
7. A ydym ni'n wybodus ac yn gwybod llawer am rôl a swyddogaeth gweithwyr proffesiynol mewn asiantaethau a gwasanaethau eraill, ac a ydym ni'n goruchwylio cydlynu gwaith partneriaeth yn effeithiol?
8. A ydym ni'n defnyddio staff yr ysgol a staff amlasiantaeth yn effeithiol ac yn sicrhau ansawdd gwaith yr holl staff?
9. Pa mor dda ydym ni'n adolygu ac yn arfarnu gwaith gwasanaethau a'u heffaith ar ein disgyblion sydd o dan anfantais?
10. A ydym ni'n arfarnu effaith strategaethau a ddefnyddiwyd i wella cyflawniad disgyblion dan anfantais yn ddigon da i ddangos a fuont yn llwyddiannus?

Beth yw'r cryfderau yn yr arweinyddiaeth a'r rheolaeth ar ein disgyblion dan anfantais?

Ble mae angen gwelliannau?

Rhan 4: Sut gallwn ni fynd i’r afael â thlodi ac anfantais yn fwy effeithiol? Cynllunio gweithredu ar gyfer gwella

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- myfyrio ar eu darpariaeth eu hunain a darpariaeth yr ysgol ar gyfer disgyblion dan anfantais; ac
- ystyried tystiolaeth ymchwil ar wella dysgu a chyrhaeddiad.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- nodi o leiaf un newid i’w harfer er lles disgyblion dan anfantais; a
- chynnig camau gweithredu ar gyfer cynlluniau gwella adrannau a chynllun gwella’r ysgol.

Amser: Tua 50 munud

Gwaith paratoi gan yr hyfforddwr ysgol:

- darllenwch drwy holl ddeunyddiau’r hyfforddiant fel eich bod yn gyfarwydd â nhw;
- gwnewch yn siŵr eich bod yn gyfarwydd ag arweiniad Llywodraeth Cymru ar y Grant Effeithiolrwydd Ysgolion a’r Grant Amddifadedd Disgyblion 2013-2015
- llwytho’r sleidiau PowerPoint ar gyfer y sesiynau llawn;
- llungopïo’r cynlluniau gweithredu a’r cynigion ar gyfer gwella i’r cyfranogwyr; a
- llungopïo tudalennau 5-7 o Strategaethau i Wella Dysgu ym mhecyn cymorth Ymddiriedolaeth Sutton.

Adnoddau:

- Bwrdd gwyn a chyfrifiadur
- Cardiau post gwag
- Deunyddiau wedi’u llungopïo
- Strategaethau i Wella Dysgu Pecyn Cymorth Ymddiriedolaeth Sutton
- Arweiniad ar y Grant Effeithiolrwydd Ysgolion a Grant Amddifadedd Disgyblion 2013-2015

Crynodeb o Ran 1, Rhan 2 a Rhan 3

Os nad yw Rhan 4 yr hyfforddiant yn dilyn ymlaen yn uniongyrchol o Ran 3, dylech benderfynu sut byddwch chi’n crynhoi’r hyfforddiant cynharach gan ddefnyddio’r wybodaeth a ddarperir yn y pecyn hwn.

Cyflwyniad

Mae'r sesiwn hon yn rhoi cyfle i chi arwain cyfranogwyr wrth fyfyrio ar yr hyfforddiant ac ystyried sut y gallant ymgorffori newidiadau yn eu harfer. Mae'r gweithgaredd yn gofyn iddynt fyfyrio ar y meysydd yr ymdriniwyd â nhw yn yr hyfforddiant er mwyn nodi camau gweithredu i helpu gwella darpariaeth a deilliannau ar gyfer disgyblion sydd o dan anfantais. Dylent ystyried sut y gallent ddatblygu eu harfer eu hunain yn ogystal â gwneud cynigion ar gyfer y blaenoriaethau mewn cynlluniau gweithredu pynciau neu gyfnodau a chynllun gwella'r ysgol.

Dechreuwch y sesiwn drwy esbonio bod y rhan hon o'r hyfforddiant yn canolbwyntio ar fyfyrio ar y materion a godwyd gan y gweithgareddau a'r drafodaeth er mwyn nodi ac ymgorffori newidiadau yn eu harfer. Dangoswch **sleid PowerPoint 1** sy'n amlinellu amcanion y sesiwn.

Atgoffwch y cyfranogwyr bod yr hyfforddiant a'r gweithgareddau, hyd yma, wedi'u helpu nodi'r prif gwestiynau, sef:

1 Pa mor dda mae ein disgyblion dan anfantais yn gwneud?
2 Ble mae angen gwelliannau?

Yn y rhan olaf hon o'r hyfforddiant, mae'r ffocws ar:

3 Beth sy'n rhaid i ni wneud i wella.

Dywedwch wrth y cyfranogwyr mai'r Grant Effeithiolrwydd Ysgolion a'r Grant Amddifadedd Disgyblion yw prif gyfrwng Llywodraeth Cymru o ddarparu cymorth ariannol i ysgolion ar gyfer y flaenoriaeth genedlaethol i leihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol. Dylai buddsoddiad a wneir drwy'r grantiau hyn gael effaith barhaol ar ddeilliannau ar gyfer disgyblion sy'n agored i niwed.

Dosbarthwch y **daflen** o Becyn Offer Ymddiriedolaeth Sutton ar gyfer ysgolion. Esboniwch fod y ddogfen hon wedi'i llunio i helpu ysgolion benderfynu ar y ffordd fwyaf effeithiol o wario'r grantiau i helpu gwella cyrhaeddiad disgyblion sydd o dan anfantais. Fodd bynnag, mae ymchwil yn dangos bod cysylltiadau rhwng gwariant a deilliannau ar gyfer disgyblion yn gymhleth, ac yn aneglur yn aml. Trwy grynhoi tystiolaeth ymchwil ar wella dysgu a chyrhaeddiad, nod yr Ymddiriedolaeth yw helpu ysgolion i wneud dewisiadau mwy gwybodus ynglŷn â sut i gynorthwyo eu disgyblion. Ym mhob maes, mae'r ddogfen yn nodi gwahanol ddulliau o wella dysgu, cryfder yr ymchwil bresennol ac amcangyfrif o gostau mabwysiadu'r dulliau.

Dosbarthwch y cardiau post a'r cynlluniau gweithredu. Gofynnwch i'r cyfranogwyr ysgrifennu eu henw ar y cerdyn post a chofnodi o leiaf un gwelliant y gallant ei wneud i'w harfer o fewn cyfnod o chwe mis. Dylent roi'r rhain yn ôl i chi ar ddiwedd yr hyfforddiant. Dylent gwblhau'r cynllun gweithredu personol, ac efallai y byddant am storio hwn yn eu portffolio datblygiad staff.

Gofynnwch i'r grwpiau enwebu cofnodwr fel bod modd nodi cynigion gweithredu ar gyfer cynlluniau gweithredu pynciau/cyfnodau a chynllun gwella'r ysgol.

Gweithgaredd: Nodi arfer effeithiol **30 munud**

Gofynnwch i'r cyfranogwyr fyfyrio ar y meysydd i'w datblygu a nodwyd yn y gweithgaredd diwethaf. Dylent ystyried sut y gallant wneud newidiadau i'w harfer eu hunain er mwyn helpu mynd i'r afael â'r materion hyn, gan nodi'r arweiniad o daflen Ymddiriedolaeth Sutton. Dylent ddewis o leiaf un newid y gallent ei wneud o fewn cyfnod o chwe mis, a'i ysgrifennu ar y cerdyn post gyda'u henw. Dylent gwblhau'r cynllun gweithredu personol yn ogystal â chynnig camau gweithredu ar gyfer cynlluniau gweithredu pynciau/cyfnodau a'r blaenoriaethau yng nghynllun gwella'r ysgol.

Sesiwn lawn - yn yr adborth, rhannwch ddeilliannau'r sesiwn. Dylech gasglu'r cardiau post â'u dychwelyd i'r staff ymhen chwe mis. Dylech hefyd drefnu i gasglu'r wybodaeth gan y grwpiau a lledaenu hon yn unol â'r prosesau ar gyfer rhannu gwybodaeth yn eich ysgol.

<u>Sleid PowerPoint 1</u>

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- myfyrio ar eu darpariaeth eu hunain a darpariaeth yr ysgol ar gyfer disgyblion dan anfantais; ac
- ystyried tystiolaeth ymchwil ar wella dysgu a chyrhaeddiad.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- nodi o leiaf un newid i’w harfer er lles disgyblion dan anfantais; a
- chynnig camau gweithredu ar gyfer cynlluniau gwella adrannau a chynllun gwella’r ysgol.

Cynllun gweithredu personol ar gyfer gwella'r ddarpariaeth a deilliannau ar gyfer disgyblion dan anfantais

Rhif	Cam gweithredu	Cyfrifol	Dyddiad adolygu

CYNLLUNIO GWEITHREDU AR GYFER GWELLA
Awgrymiadau ar gyfer cynlluniau gweithredu pynciau/cyfnodau

Awgrymiadau ar gyfer blaenoriaethau yng nghynllun gwella'r ysgol

Cydnabyddiaethau

Bu Estyn yn gweithio gydag ysgolion cynradd ac ysgolion uwchradd i gynhyrchu'r deunyddiau hyn. Hoffem ddiolch i'r ysgolion canlynol am eu cyfraniad:

Ysgol Gynradd Alexandra, Wrecsam
Ysgol Uwchradd Cynffig, Pen-y-bont ar Ogwr
Ysgol Uwchradd Dyffryn, Casnewydd
Ysgol Gynradd Herbert Thompson, Caerdydd
Ysgol Gynradd Pillgwenlli, Casnewydd

Adran 2 – deunyddiau ar gyfer cyfranogwyr

Beth rydym ni'n ei wybod am ddisgyblion dan anfantais?

Papur briffio ar dlodi ac anfantais

Mae dylanwad a chyrhaeddiad tlodi yn ymestyn ymhell y tu hwnt i effaith incwm yn unig. Gall chwarae rhan yn hyder ac uchelgais dysgwyr, a'u cyflogadwyedd yn y dyfodol. Ar hyn o bryd, mae tlodi'n effeithio ar un o bob tri o blant a phobl ifanc yng Nghymru. Mae hyn yn gyfystyr â rhyw 200,000 o blant yng Nghymru, y gallai fod ganddynt lai o ddewisiadau a llai o gyfleoedd bywyd. Mae Llywodraeth Cymru wedi llunio ystod o fentrau i geisio gwella cynnydd addysgol disgyblion o gefndiroedd difreintiedig yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi. Mae'r mentrau hyn a'r cynllun yn cydnabod fod gan ysgolion ran bwysig i'w chwarae i helpu gwella'r deilliannau i blant o gefndiroedd o amddifadedd, yn annibynnol ar, ac mewn partneriaeth â mentrau eraill i fynd i'r afael ag achosion creiddiol amddifadedd.

Dengys ymchwil mai anfantais economaidd-gymdeithasol yw'r rhwystr unigol mwyaf rhag cyflawni mewn addysg. Mae'r cysylltiad rhwng anfantais a thangyflawniad addysgol yn un cryf. Fodd bynnag, heblaw tlodi, mae ffactorau eraill hefyd sy'n effeithio ar ddeilliannau asesiadau ysgol a chanlyniadau arholiadau. Mae'r ffactorau hyn yn cynnwys dyheadau isel ar gyfer y disgyblion hyn a diffyg dealltwriaeth o'r gwahaniaeth rhwng disgyblion dan anfantais a disgyblion sy'n tangyflawni.

Mae hawl i gael prydau ysgol am ddim (PYDd) yn cael ei ddefnyddio fel mesur o amodau economaidd-gymdeithasol poblogaeth ysgol. Yng Nghymru, mae perfformiad disgyblion sy'n gymwys i gael PYDd yn is na'u cyfoedion heb yr hawl honno ym mhob cyfnod allweddol ac o ran bob mesur perfformiad. Mae'r bwlch cyrhaeddiad hwn i'w weld yn amlwg erbyn saith mlwydd oed, a bydd yn ehangu'n raddol. Erbyn 16 oed, mae disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim ryw hanner mor debygol o gael pum gradd A*-C mewn TGAU na disgyblion eraill. Fodd bynnag, nid yw bod yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn golygu bod plentyn wedi'i dynghedu i dangyflawni. Gall disgyblion o gefndiroedd cymharol dlawd gyflawni ar y lefel uchaf ac maent yn cyflawni ar y lefel uchaf, a gall ysgolion sy'n gwasanaethu cymdogaethau tlawd berfformio'n well nag ysgolion â dalgylchoedd mwy cefnog.

Am flynyddoedd lawer, gwella cyflawniad disgyblion dan anfantais fu un o'r heriau mawr i ysgolion yng Nghymru. Nid oes yr un esboniad unigol pam nad yw dysgwyr o gefndiroedd dan anfantais yn perfformio gystal â'u cyfoedion oherwydd ystod o ffactorau cymhleth y mae cydberthynas rhyngddynt yn aml. Golyga hyn nad oes yr un ateb hawdd. Er bod Strategaeth Tlodi Plant gan Gymru, nid oes rhaglen genedlaethol i ysgolion ei dilyn ar gyfer mynd i'r afael â materion tlodi ac anfantais. Fodd bynnag, caiff ysgolion eu cynorthwyo drwy'r Grant Effeithiolrwydd Ysgolion a'r Grant Amddifadedd Disgyblion, sef prif gyfrwng Llywodraeth Cymru o ddarparu cymorth ariannol ar gyfer y flaenoriaeth genedlaethol i leihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol. Caiff ysgolion mewn ardaloedd difreintiedig eu hannog yn gryf i weithio gyda'u Clystyrau Cymunedau yn Gyntaf yn lleol, a gyda'r ddarpariaeth Teuluoedd yn Gyntaf a Dechrau'n Deg i gynorthwyo teuluoedd yn eu cymunedau. Mae gan bob ysgol ran allweddol i fynd i'r afael ag anfantais a gallant wneud gwahaniaeth. Yn benodol, mae gan ysgolion ddylanwad pwysig a phwerus ar wella cyrhaeddiad a dyheadau, a gallant ddarparu ysgol cyfleoedd bwerus i bobl ifanc.

Dywed gwaith arolygu ac ymchwil wrthym mai 'ansawdd' ein hystafelloedd dosbarth a'n hysgolion sy'n bwysig i bob disgybl, ac i ddisgyblion dan anfantais yn arbennig.

Mae'r ysgolion sy'n gwneud gwahaniaeth i gyflawniad disgyblion dan anfantais yn gwneud yr hyn y mae bob ysgol lwyddiannus yn ei wneud i sicrhau cyflawniad disgyblion. Yn ychwanegol, maent hefyd yn creu ethos hynod gadarnhaol sy'n galluogi disgyblion dan anfantais i gyflawni'n dda. Mae'r ysgolion hyn yn defnyddio strategaethau i fynd i'r afael yn benodol â ffactorau sy'n rhoi disgyblion dan anfantais. Hefyd, drwy helpu disgyblion dan anfantais, mae'r holl ddisgyblion mewn ysgol yn gwneud yn well. Gall ymgysylltiad effeithiol gan deuluoedd a'r gymuned gael effaith gadarnhaol ar ddeilliannau i bawb, ond yn enwedig i ddisgyblion o gefndiroedd mwy difreintiedig. Mae ysgolion llwyddiannus yn cydnabod nad yw'n ddigon i wasanaethu pob disgybl yn gyfartal - mae angen ffocws penodol ar y disgyblion a'r bobl ifanc hynny sy'n cael eu magu mewn tlodi. Mae ysgolion yr ymddengys eu bod yn mynd yn groes i'r duedd, yn mynd i'r afael ag effaith anfantais gan ddefnyddio ystod eang o ddulliau ac ymyriadau sy'n eu helpu i fynd i'r afael â set gymhleth o broblemau.

HYRWYDDO ARFER DDA WRTH FYND I'R AFAEL Â THLODI AC ANFANTAIS

Beth rydym ni'n ei wybod am ddisgyblion dan anfantais?

Holiadur i staff

Defnyddiwch Ran un o'r holiadur hwn cyn yr hyfforddiant i ganfod faint ydych chi'n ei ddeall am effeithiau tlodi ac anfantais ar ddisgyblion. Dylech lenwi rhan dau yr holiadur ar ôl yr hyfforddiant.

Rhan Un: Ticiwch y blwch sy'n adlewyrchu i ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiadau.

	Cytuno'n Gryf	Cytuno	Cytuno weithiau	Ddim yn cytuno	Ddim yn gwybod
Mae gen i ddealltwriaeth glir o'r cysylltiad rhwng tlodi a lefelau cyflawniad addysgol isel disgyblion.					
Mae disgyblion dan anfantais yn cynnwys grwpiau gwahanol o ddisgyblion, fel y rhai sy'n cael prydau ysgol am ddim, y rhai o grwpiau lleiafrifol, y rhai mewn teuluoedd ar incwm isel, plant sy'n derbyn gofal a phlant teithwyr.					
Rwy'n deall y gwahaniaeth rhwng disgyblion dan anfantais a disgyblion sy'n tangyflawni.					
Rwy'n gwybod sut i nodi disgyblion dan anfantais yn fy nosbarth.					
Rwy'n gwybod pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni yn fy nosbarth o gymharu â'u cyfoedion nad ydynt dan anfantais.					
Rwy'n gwybod pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni yn ein hysgol o gymharu â disgyblion dan anfantais mewn ysgolion eraill.					
Rwy'n deall dylanwad disgwyliadau isel, hunan-barch isel a dyheadau isel ar ddisgyblion dan anfantais.					
Rwy'n gwybod gwerth dysgu y tu allan i oriau i godi safonau disgyblion dan anfantais a gwella eu lles.					
Rwy'n deall pwysigrwydd gweithio gyda theuluoedd, y gymuned a gwasanaethau i gynorthwyo disgyblion dan anfantais.					
Byddaf yn arfarnu'n rheolaidd y strategaethau rwy'n eu defnyddio i wella cyflawniad a dyheadau disgyblion dan anfantais, ac yn rhannu fy nghanfyddiadau gyda rhai eraill.					

Rhan Dau (i'w llenwi ar ôl rhan gyntaf yr hyfforddiant)
Ticiwch y blwch sy'n adlewyrchu i ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiadau.

	Cytuno'n gryf	**Cytuno**	**Cytuno weithiau**	**Ddim yn cytuno**	**Ddim yn gwybod**
Mae gen i ddealltwriaeth glir o'r cysylltiad rhwng tlodi a lefelau cyflawniad addysgol isel disgyblion.					
Mae disgyblion dan anfantais yn cynnwys grwpiau gwahanol o ddisgyblion, fel y rhai sy'n cael prydau ysgol am ddim, y rhai o grwpiau lleiafrifol, y rhai mewn teuluoedd ar incwm isel, plant sy'n derbyn gofal a phlant teithwyr.					
Rwy'n deall y gwahaniaeth rhwng disgyblion dan anfantais a disgyblion sy'n tangyflawni.					
Rwy'n gwybod sut i nodi disgyblion dan anfantais yn fy nosbarth.					
Rwy'n gwybod pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni yn ein hysgol o gymharu â disgyblion dan anfantais mewn ysgolion eraill.					
Rwy'n deall dylanwad disgwyliadau isel, hunan-barch isel a dyheadau isel ar ddisgyblion dan anfantais.					
Rwy'n gwybod gwerth dysgu y tu allan i oriau i godi safonau disgyblion dan anfantais a gwella eu lles.					
Rwy'n deall pwysigrwydd gweithio gyda theuluoedd, y gymuned a gwasanaethau i gynorthwyo disgyblion dan anfantais.					
Byddaf yn arfarnu'n rheolaidd y strategaethau rwy'n eu defnyddio i wella cyflawniad a dyheadau disgyblion dan anfantais, ac yn rhannu fy nghanfyddiadau gyda rhai eraill.					

Rhan 1: Beth rydym ni'n ei wybod am ddisgyblion dan anfantais?

Sleid PowerPoint 1

Nodau cyffredinol yr hyfforddiant:

Nodau cyffredinol yr hyfforddiant yw hyrwyddo arfer orau wrth fynd i'r afael â thlodi ac anfantais yn ogystal â chynorthwyo ysgolion i ddatblygu dull ysgol-gyfan sy'n strwythuredig, yn gydlynus ac yn cynnwys ffocws er mwyn gwella cyflawniad disgyblion dan anfantais.

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- ystyried nodweddion ac effaith tlodi ac anfantais ar ddisgyblion; a
- myfyrio ar sut yr effeithir ar ddisgyblion yn yr ysgol gan anfantais.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, dylai cyfranogwyr:

- fod yn deall sut mae tlodi ac anfantais yn effeithio ar gyflawniadau a chynnydd disgyblion; a
- gwybod beth yw blaenoriaethau'r ysgol ar gyfer mynd i'r afael ag anfantais a nodwyd yng nghynllun gwella'r ysgol.

Sleid PowerPoint 2

Sut dylem ni ddiffinio disgyblion dan anfantais?

Mae'n bwysig cael ystod eang o feini prawf ar gyfer nodi disgyblion dan anfantais. Mae disgyblion dan anfantais yn cynnwys:

- y rhai sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim;
- y rhai o grwpiau lleiafrifol;
- y rhai mewn teuluoedd ar incwm isel;
- plant sy'n derbyn gofal; a
- phlant teithwyr.

Sleid PowerPoint 3

Canran yr ysgol o ddisgyblion oed ysgol statudol sydd â hawl i gael PYDd – cyfartaledd 3 blynedd

Dylech fewnosod siart 1.2b o set ddata graidd Cymru Gyfan yr ysgol. Mae'r siart canlynol yn dangos enghraifft o'r tabl hwn.

1.2b % y disgyblion o oedran ysgol statudol sy'n gallu hawlio prydau ysgol am ddim fesul blwyddyn - cyfartaledd 3-blynedd

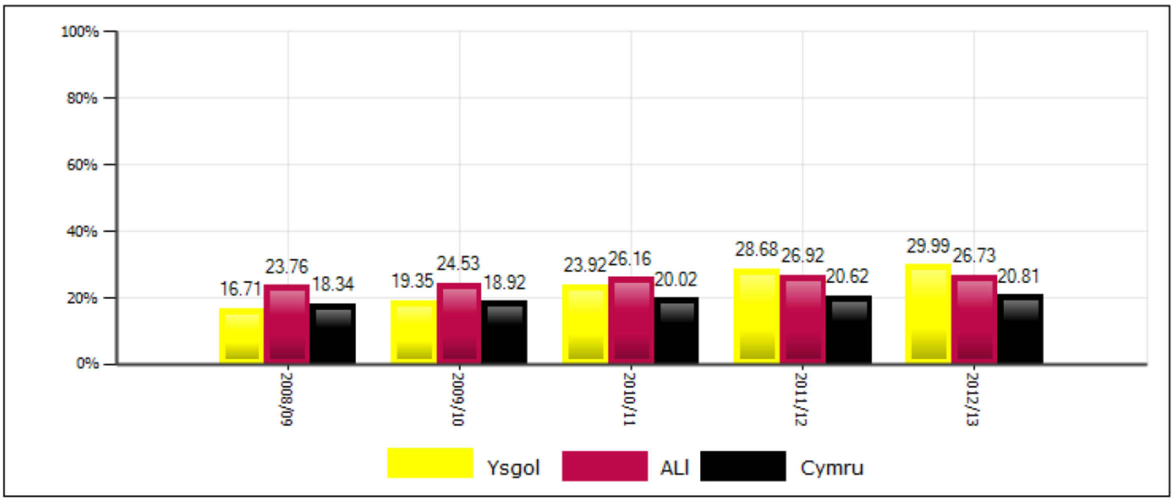

Sleid PowerPoint 4

Mae astudiaethau ar dlodi plant yn dweud y canlynol wrthym:

- bod y bwlch rhwng disgyblion o gefndiroedd cyfoethocach a thlotach yn ehangu'n arbennig o gyflym yn ystod yr ysgol gynradd;
- bod disgyblion dan anfantais mewn ysgolion cynradd yn fwy tebygol o fod heb uchelgais a hunan-barch, ac o fod â phroblemau ymddygiadol ac anhawster yn uniaethu â'u cyfoedion;
- bod bechgyn mor ifanc â naw mlwydd oed mewn ysgolion difreintiedig yn dadrithio gyda'r ysgol ac yn dechrau ymddieithrio; ac
- mai mynediad cyfyngedig sydd gan ddisgyblion mewn ysgolion difreintiedig at weithgareddau cerddoriaeth, celf a gweithgareddau y tu allan i'r ysgol y bydd disgyblion mewn ysgolion breintiedig yn eu cymryd yn ganiataol yn gyffredinol.

Sleid PowerPoint 5

Rydym hefyd yn gwybod bod disgyblion o gefndiroedd difreintiedig;

- yn fwy tebygol o fod â chofnod presenoldeb gwael;
- yn gweld bod y cwricwlwm yn amherthnasol yn aml;
- yn llai tebygol o dderbyn diwylliant yr ysgol;
- yn fwy tebygol o fod ag anghenion dysgu ychwanegol;
- â rhieni sy'n llai tebygol o fod yn rhan o addysg eu plant;
- â rhieni sy'n fwy tebygol o fod â chanfyddiad a phrofiad negyddol o'r ysgol ac addysg; ac
- yn llai iach.

Sleid PowerPoint 6

Mae ymchwil yn dangos:

- bod y bwlch rhwng cyflawniad plant dan anfantais o gymharu â phlant breintiedig yn bresennol yn … mis oed ac yn sylweddol erbyn … blwydd oed. Pan fydd plant dan anfantais yn mynd i mewn i'r ysgol, byddant yn aml … y tu ôl i'w cyfoedion mwy breintiedig yn y dosbarth.

Mae ymchwil yn dweud wrthym hefyd fod disgyblion dan anfantais yn fwy tebygol o wneud yn dda os yw'r unigolyn ifanc:

- yn credu yn …;
- yn gweld bod yr ysgol yn …;
- yn cael ei gefnogi gan …; ac
- nid yw'n dioddef ….

Sleid PowerPoint 7

Mae blaenoriaethau presennol yr ysgol ar gyfer mynd i'r afael ag anfantais yn cynnwys:

- …
- …
- …
- …

(Dylech gwblhau'r sleid hon gyda gwybodaeth a gymerwyd o gynllun gwella'r ysgol.)

Rhan 2: Pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni?

<u>Sleid PowerPoint 1</u>

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- archwilio ystod o ddata cenedlaethol a lleol ar berfformiad disgyblion dan anfantais; ac
- ystyried perfformiad disgyblion dan anfantais yn yr ysgol yn y Cyfnod Sylfaen a chyfnod allweddol 2.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, dylai cyfranogwyr:

- wybod am berfformiad disgyblion dan anfantais yng Nghymru; a
- deall pa mor dda y mae disgyblion dan anfantais yn cyflawni yn yr ysgol.

<u>Sleid PowerPoint 2</u>

Canlyniadau allweddol ar gyfer disgyblion dan anfantais yng Nghymru

- At ei gilydd, mae perfformiad disgyblion PYDd a disgyblion nad ydynt yn cael PYDd wedi gwella er 2005. Fodd bynnag, mae perfformiad disgyblion sydd â hawl i gael PYDd yn is na'u cyfoedion heb yr hawl i gael PYDd ym mhob cyfnod allweddol ac o ran bob mesur perfformiad. Mae'r bwlch mewn perfformiad yn cynyddu wrth i ddisgyblion fynd yn hŷn.

- Yn y Cyfnod Sylfaen, yn 2013, y maes dysgu â'r bwlch mwyaf mewn perfformiad rhwng disgyblion PYDd a'r disgyblion nad ydynt yn cael PYDd oedd "Medrau iaith, llythrennedd a chyfathrebu" (Saesneg) gydag 16.5 pwynt canran. Y maes dysgu â'r bwlch lleiaf oedd "Datblygiad personol a chymdeithasol, lles ac amrywiaeth ddiwylliannol" gydag 8.6 pwynt canran.

- Yng nghyfnod allweddol 2, yn 2013, ar gyfer pynciau unigol, mae'r bwlch mwyaf mewn Cymraeg (20.3 pwynt canran) a'r bwlch lleiaf mewn Gwyddoniaeth (14.4 pwynt canran); Gan edrych ar y dangosydd pwnc craidd, mae'r bwlch mewn perfformiad wedi lleihau'n gyffredinol dros y chwe blynedd diwethaf yng Nghyfnod Allweddol 2, ond mae'n dal yn fwy nag yn y Cyfnod Sylfaen.

Sleid PowerPoint 3

Y Cyfnod Sylfaen – data perfformiad ysgolion

(Mewnosodwch ddata o Adran 1.2a/1.2b (tuedd PYDd/heb fod yn cael PYDd) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer y Cyfnod Sylfaen.)

Mae'r tabl canlynol yn dangos enghraifft.

Adran 1 - Dangosydd y Cyfnod Sylfaen

Hafan

1.2a Tuedd FSM / dim FSM

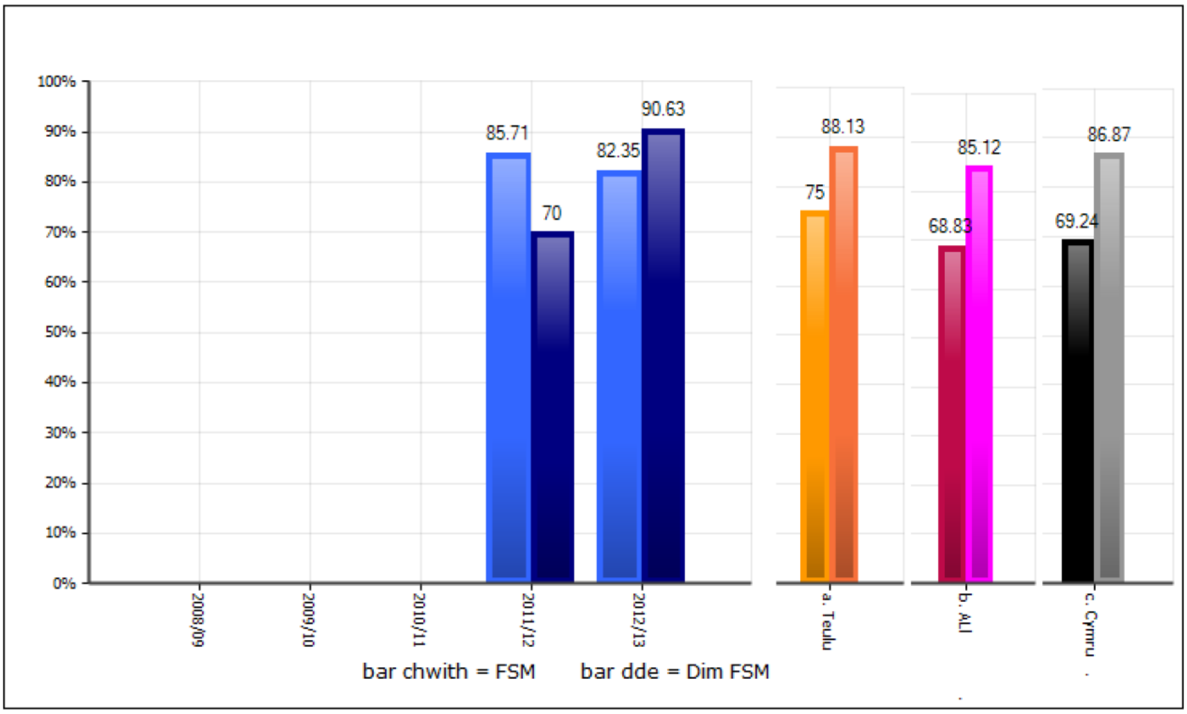

Sleid PowerPoint 4

Y Cyfnod Sylfaen – data perfformiad ysgolion

(Mewnosodwch ddata o Adran 1.2a/1.2b (cymhariaeth teulu PYDd/heb fod yn cael PYDd) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer y Cyfnod Sylfaen.)

Mae'r tabl canlynol yn dangos enghraifft.

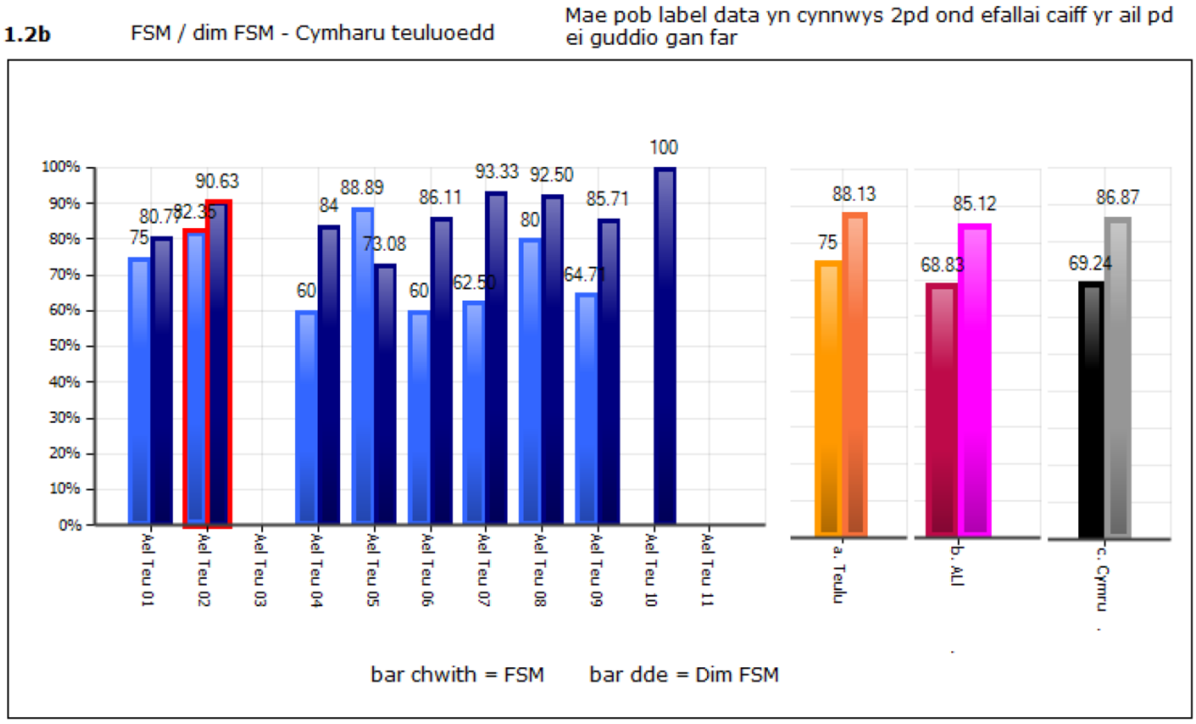

Sleid PowerPoint 5

Cyfnod Allweddol 2 – data perfformiad ysgolion

(Mewnosodwch ddata o Adran 1.2a/1.2b (tuedd PYDd/heb fod yn cael PYDd) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer cyfnod allweddol 2.)

Sleid PowerPoint 6

Cyfnod Allweddol 2 – data perfformiad ysgolion

(Mewnosodwch ddata o Adran 1.2a/1.2b (cymhariaeth teulu PYDd/heb fod yn cael PYDd) o setiau data craidd Cymru Gyfan ar gyfer cyfnod allweddol 2.)

Rhan 3: Beth mae ysgolion effeithiol mewn amgylchiadau heriol yn ei wneud yn dda?

<u>Sleid PowerPoint 1</u>

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- myfyrio ar arfer dda yn y ddarpariaeth ar gyfer disgyblion dan anfantais; ac
- arfarnu agweddau ar ddarpariaeth yr ysgol ar gyfer disgyblion dan anfantais.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi nodi:

- cryfderau yn narpariaeth yr ysgol ar gyfer disgyblion dan anfantais; a
- meysydd i'w gwella er mwyn helpu codi safonau cyflawniadau disgyblion dan anfantais.

<u>Sleid PowerPoint 2</u>

Strategaethau y gall yr ysgol yn unig eu rhoi ar waith

Strategaethau yn yr ysgol:

- Dull ysgol-gyfan
- Defnyddio data i nodi ac olrhain cynnydd
- Medrau llythrennedd a dysgu
- Medrau cymdeithasol ac emosiynol
- Presenoldeb, prydlondeb ac ymddygiad
- Teilwra'r cwricwlwm
- Profiadau cyfoethogi
- Gwrando ar ddysgwyr
- Ymgysylltu â rhieni
- Datblygu arbenigedd staff

Sleid PowerPoint 3

Strategaethau sy'n cynnwys gweithio gyda phartneriaid

Ni all ysgolion ar eu pennau'u hunain dorri'r cysylltiad rhwng anfantais a chyflawniad.

Gweithio gyda phartneriaid
Gwaith amlasiantaethol

Cymorth arbenigol

Tîm o amgylch y teulu

Cydgyfrannu adnoddau

Defnyddio'r Grant Amddifadedd Disgyblion

Strategaethau yn yr ysgol:

- Dull ysgol-gyfan
- Defnyddio data i nodi ac olrhain cynnydd
- Medrau llythrennedd a dysgu
- Medrau cymdeithasol ac emosiynol
- Presenoldeb, prydlondeb ac ymddygiad
- Teilwra'r cwricwlwm
- Profiadau cyfoethogi
- Gwrando ar ddysgwyr
- Ymgysylltu â rhieni
- Datblygu arbenigedd staff

Rhieni

Teuluoedd disgyblion sy'n agored i niwed

Gwaith sy'n canolbwyntio ar y gymuned

Dysgu y tu allan i oriau

Sleid PowerPoint 4

Beth mae ysgolion mewn amgylchiadau heriol yn ei wneud yn dda?

1 Nodi, olrhain a monitro cynnydd disgyblion dan anfantais
2 Teilwra'r cwricwlwm yn ôl anghenion disgyblion dan anfantais
3 Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned
4 Gweithio mewn partneriaeth
5 Arweinyddiaeth a rheolaeth wrth fynd i'r afael ag anfantais

Grŵp 1: Nodi, olrhain a monitro cynnydd disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos 1: Mae Ysgol Gynradd Llwynypia yn Rhondda Cynon Taf yn defnyddio casglu data a phroses sy'n olrhain cynnydd disgyblion mewn lles a pherfformiad academaidd.

Cyd-destun yr ysgol

Mae Ysgol Gynradd Llwynypia, sydd â 208 o ddisgyblion rhwng tair ac 11 oed, yn gwasanaethu pentref Llwynypia yn Rhondda Cynon Taf. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion sy'n mynychu'r ysgol yn dod o'r ardal gyfagos. Disgrifir yr ardal fel un o'r rhai mwyaf difreintiedig yng Nghymru, yn unol â mesur Mynegai Amddifadedd Cymru. Mae gan ddau ddeg chwech y cant o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim. Mae gan dri deg pedwar y cant o ddisgyblion anghenion addysgol arbennig.

Strategaeth

Mae'r ysgol a nodau a gwerthoedd yr ysgol yn adlewyrchu datblygiad y plentyn cyfan. Mae ethos yr ysgol wedi'i seilio ar les yr holl ddisgyblion a'r staff, ac mae arwyddair yr ysgol, sef "Rydym i gyd yn credu, rydym i gyd yn cyflawni!" ("We all believe, we all achieve!") yn amlwg ar draws yr ysgol. I sicrhau cymorth effeithiol ar gyfer ei disgyblion dan anfantais, mae'r ysgol wedi datblygu dull systematig o ddatblygu lles disgyblion.

Gweithredu

Bu staff yn gweithio mewn grwpiau i nodi'r ddarpariaeth bresennol ar gyfer lles ar draws yr ysgol. Ymgymerodd disgyblion â'r un broses wedyn.

Mae staff wedi dyfeisio system olrhain i fonitro lles ar draws yr ysgol. Mae athrawon yn asesu lles a chyfranogiad disgyblion ym mhob maes dysgu. Wedyn, maent yn defnyddio system goleuadau traffig i amlygu disgyblion y mae angen cynnal asesiad manwl o'u hanghenion. Wedyn, mae staff yn asesu disgyblion unigol ar sail faint o gymorth sydd ei angen arnynt mewn gwahanol feysydd, yn cynnwys, er enghraifft, eu sensitifrwydd i anghenion pobl eraill a'u gallu i fynegi eu hemosiynau. Mae'r system olrhain yn galluogi staff i arfarnu lles disgyblion a chynorthwyo disgyblion pan fydd angen. Mae strategaethau cymorth yr ysgol yn cynnwys rhaglenni cwnsela a chyfeirio at wasanaethau arbenigol.

Mae'r ysgol wedi gweithio gydag ysgolion eraill o'i chlwstwr i ddatblygu'r dull hwn ymhellach a chytuno ar bolisi clwstwr. Fe wnaeth pob un o'r ysgolion dan sylw ddefnyddio'r arolwg Agweddau Disgyblion Atyn Nhw eu Hunain a'r Ysgol (PASS), ochr yn ochr â system nodi'r ysgol, i wella lles ar draws y clwstwr ac mewn ysgolion. Mae'r system hon yn cynnig dull cyson o gefnogi anghenion emosiynol a lles disgyblion dan anfantais trwy nodi materion a allai gael effaith andwyol ar ddysgu. Trwy goladu'r ddwy set o ddata, gall yr ysgol fireinio'i phroses gosod targedau a'i strategaethau ar gyfer cefnogi dysgu disgyblion dan anfantais.

Mae olrhain lles yn gysylltiedig â systemau olrhain academaidd, ac fe'i defnyddir i lywio dysgu ac addysgu gwahaniaethol. Caiff cyflawniad ei olrhain o'r meithrin i Flwyddyn 6 ac fe gaiff ei adolygu'n rheolaidd. Mae'r ysgol yn olrhain cyflawniad grwpiau o ddisgyblion (disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim, y rhai y mae Saesneg yn iaith ychwanegol iddynt, disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol a disgyblion mwy abl a dawnus) a'u presenoldeb, ac yn nodi tueddiadau ar draws grwpiau o ddisgyblion. Mae gan staff broffiliau dosbarth yn eu ffeiliau cynllunio, ac mae'r rhain yn darparu trosolwg o ddisgyblion a'r cymorth a gânt.

Mae'r clwstwr o ysgolion yn gweithio gyda'i gilydd yn effeithiol i sicrhau cyfnod pontio didrafferth i ddisgyblion. Caiff gwybodaeth am les a lefelau cyfranogiad disgyblion, yn ogystal â'u lefelau cyrhaeddiad, eu trosglwyddo i'r ysgol uwchradd ar ddiwedd cyfnod allweddol 2. Mae staff o'r ddwy ysgol yn cyfarfod i drafod unrhyw anghenion unigol.

Mae'r staff yn adolygu cynnydd disgyblion yn rheolaidd. Maent yn monitro ac yn arfarnu effeithiolrwydd strategaethau ymyrraeth bob tymor. Mae staff yn gwirio olrhain lles yn rheolaidd ac yn arfarnu effaith strategaethau fel rhaglenni mentora. Mae gwrando ar ddisgyblion yn rhan annatod o broses fonitro a hunanarfarnu'r ysgol.

Deilliannau

Yng nghyfnod allweddol 2, mae perfformiad yn y pynciau craidd wedi gwella'n sylweddol dros y pedair blynedd diwethaf, ac mae yn y chwarter uchaf o ran perfformiad ar gyfer ysgolion tebyg erbyn hyn. Yng nghyfnod allweddol 1, mae canlyniadau wedi gwella, ac maent yn yr hanner uchaf o'r rhai ar gyfer ysgolion tebyg. Yn y ddwy flynedd ddiwethaf, mae perfformiad disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim yn y ddau gyfnod allweddol wedi gwella. Mae'r disgyblion hyn wedi cyflawni'n well na'r cyfartaledd o ran disgyblion sy'n cael prydau ysgol am ddim yn y teulu o ysgolion a chyfartaledd Cymru.

Mae dull systematig yn sicrhau bod lles disgyblion yn cael ei ymgorffori ar draws yr ysgol. Mae disgyblion yn gwybod bod ganddynt lais a bod eu cyfraniadau'n cael eu gwerthfawrogi. Caiff cyfranogiad dysgwyr ei hyrwyddo'n rheolaidd. Mae olrhain lles wedi dangos gwelliant yn hunan-barch a hunanhyder disgyblion, a synnwyr o gyfrifoldeb a balchder yn eu cyflawniadau.

Grŵp 1: Nodi, olrhain a monitro cynnydd disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos 2: 'Prosiect Awyr Las' yng nghlwstwr Dyffryn Aman yn Sir Gaerfyrddin

Cyd-destun

Mae disgyblion o'r clwstwr o ysgolion cynradd yn Nyffryn Aman yn symud ymlaen i'w cyfnod dysgu nesaf yn 11 mlwydd oed pan fyddant yn dechrau yn Ysgol Gyfun Dyffryn Aman. Mae pob un o'r ysgolion cynradd yn y clwstwr yn darparu addysg yn Gymraeg neu'n ddwyieithog yn bennaf.

Strategaeth

Mae'r cydlynydd ar gyfer y disgyblion mwy abl a dawnus yn yr ysgol uwchradd yn arwain prosiect i rannu gwybodaeth a darparu rhaglen o weithgareddau heriol ar gyfer disgyblion. Cynorthwyir y cydlynydd gan staff o'r ysgolion cynradd a darparwyr arbenigol.

Gweithredu

Yn ystod tymor yr haf bob blwyddyn, mae pob ysgol gynradd yn y clwstwr yn defnyddio profion safonol, arsylwadau athrawon a thrafodaethau staff i nodi'r 10% mwyaf abl o'i disgyblion ym Mlwyddyn 5, a allai gynnwys disgyblion dan anfantais. Mae'r disgyblion ym Mlwyddyn 6 a Blwyddyn 7 yn cymryd rhan mewn rhaglen o weithgareddau heriol, sy'n cynnwys adeiladu tîm, datblygu medrau arweinyddiaeth, ymchwiliadau mathemategol, gweithdai drama ac ymweliad preswyl. Nod pob un ohonynt yw gwella medrau meddwl beirniadol a medrau dysgu lefel uwch y disgyblion mwy abl, ac annog datblygiad eu medrau personol, cymdeithasol ac emosiynol hefyd.

Mae athrawon yn sicrhau cefnogaeth y rhieni trwy gyfathrebu da trwy lythyr a chyswllt personol. Caiff llwyddiant y prosiect ei fonitro trwy holiaduron disgyblion a dadansoddi profion medrau safonol ym Mlwyddyn 7. Mae athrawon yn olrhain cynnydd disgyblion trwy gydol yr ysgolion cynradd ac i mewn i'r ysgol uwchradd gan ddefnyddio'r un system codau lliw.

Deilliannau

Mae perthnasoedd cadarnhaol a chadarn iawn rhwng yr ysgolion cynradd a'r ysgol uwchradd yn y clwstwr. Ceir cysondeb rhwng yr ysgolion cynradd o ran y modd y maent yn nodi disgyblion mwy abl a dawnus, yn ogystal â defnydd cyson o system olrhain electronig gytûn gan bob ysgol, sy'n golygu bod modd trosglwyddo data a monitro cynnydd disgyblion yn effeithiol.

O ganlyniad i'r gwaith hwn, bu gwelliant ym medrau dysgu'r disgyblion, yn enwedig llefaredd, gwrando a meddwl. Mae disgyblion hefyd wedi datblygu eu medrau personol, cymdeithasol ac emosiynol yn effeithiol ac maent yn ymdopi'n dda â throsglwyddo. Mae data'n cael ei drosglwyddo'n effeithiol o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd, gan roi gwybodaeth gywir i athrawon. Mae'r wybodaeth hon yn eu helpu i sefydlu disgwyliadau uchel o ddisgyblion mwy abl a dawnus.

Grŵp 1: Nodi, olrhain a monitro cynnydd disgyblion dan anfantais

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1 Pa fecanweithiau ydym ni'n eu defnyddio ar gyfer nodi disgyblion dan anfantais? Pa mor effeithiol yw'r rhain?
2 A ydym ni'n defnyddio data a gwybodaeth feintiol ac ansoddol, gan gynnwys gwybodaeth am les a chanfyddiadau disgyblion? Pa mor dda ydym ni'n defnyddio'r wybodaeth hon?
3 Pa mor dda ydym ni'n olrhain ac yn monitro cynnydd disgyblion dan anfantais yn systematig?
4 A ydym ni'n defnyddio meincnodau allanol i fesur cynnydd yn erbyn ysgolion eraill?
5 Pa mor dda ydym ni'n monitro ac yn arfarnu'r cymorth a'r ymyriadau a ddarparwn ar gyfer disgyblion dan anfantais? Os nad yw strategaethau yn arwain at welliannau disgyblion, a ydym ni'n eu mireinio neu'n eu newid?
6 A oes gennym ddealltwriaeth gadarn o'r berthynas rhwng lles a safonau? Sut byddem ni'n esbonio hyn?
7 Pa mor dda y mae ein prosesau mentora yn cefnogi datblygiad cyffredinol disgyblion?

Ble mae'r cryfderau o ran nodi, olrhain a monitro ein disgyblion dan anfantais?

Ble mae angen gwelliannau?

Grŵp 2: Teilwra'r cwricwlwm yn ôl anghenion disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos 1: Mae Ysgol Gynradd Y Castell yn Sir Gaerfyrddin yn trefnu teithiau i'r Almaen a Ffrainc i gyfoethogi profiadau dysgu ei disgyblion sydd dan anfantais.

Cyd-destun yr ysgol

Ysgol gynradd gymunedol cyfrwng Saesneg sydd â meithrinfa integredig yw Ysgol y Castell. Mae tua 240 o ddisgyblion rhwng tair ac 11 oed yn yr ysgol, ac mae cofrestr yr ysgol yn cynyddu. Mae'r ysgol wedi'i lleoli yng Nghydweli yng Ngorllewin Cymru, mewn ardal sydd â llawer o amddifadedd. Mae gan dri deg wyth y cant o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim ar hyn o bryd.

Strategaeth

Strategaeth yr ysgol oedd:

- cyflwyno Ffrangeg ym Mlwyddyn 6 a chyflwyno Almaeneg sylfaenol iawn ym Mlwyddyn 5 hefyd er mwyn llythyru â ffrindiau gohebol mewn ysgolion cyswllt yn Ewrop;
- codi dyheadau, cynyddu cyfranogiad ac ehangu profiadau disgyblion dan anfantais, trwy gynnig un cyfle i bob disgybl deithio dramor yn ystod cyfnod allweddol 2; a
- datblygu dinasyddiaeth fyd-eang trwy gysylltu gydag ysgolion yn Yr Almaen a Ffrainc.

Bwriad yr ysgol hefyd oedd gwella cyfraddau presenoldeb ei disgyblion sydd dan anfantais a chynnwys rhieni yn eu strategaeth.

Gweithredu

Mae Ffrangeg wedi cael ei haddysgu ym Mlwyddyn 6 er 2005 pan oedd yr ysgol yn rhan o gynllun peilot CILT (Canolfan Ieithoedd Genedlaethol) Cymru ar gyfer cyflwyno ieithoedd tramor modern yn y cwricwlwm cynradd. Trwy gydol y cynllun peilot pedair blynedd, bu'r ysgol yn gweithio'n agos â'r adran ieithoedd tramor modern yn Ysgol Gyfun Glan y Môr, a'i chlwstwr o ysgolion cynradd. Ar ddiwedd y cynllun peilot a ariennir, parhaodd Ysgol y Castell â'r rhaglen gan y bu'n llwyddiannus yn ysbrydoli'r holl ddisgyblion. Mae'r ffocws ar wrando, siarad brawddegau syml, canu caneuon syml a chwarae gemau. Nod y prosiect yw cyfathrebu gyda ffrindiau gohebol mewn ysgolion cyswllt.

Trwy gysylltiadau â Chymdeithas Efeillio Cydweli, trefnodd yr ysgol daith i Lydaw. Cynhaliwyd y daith gyntaf i'w gefeilldref, St Jacut de la Mer, yn Llydaw yn 2006. Aeth y pennaeth a'r cydlynydd anghenion addysgol arbennig â grŵp o ddisgyblion o Flynyddoedd 5 a 6. Yn ystod trydydd ymweliad, daeth rhai rhieni hefyd. Rhieni a oedd naill ai'n gallu fforddio cymryd rhan neu a oedd yn teimlo cymhelliant dros eu plant oedd wedi manteisio ar y teithiau hyn yn bennaf. O ganlyniad, gwnaeth yr ysgol gais am grant amlweddog Comenius i gael cyllid er mwyn i fwy o ddisgyblion

dan anfantais allu cymryd rhan. Penderfynodd yr ysgol flaenoriaethu cyfranogiad disgyblion yr oedd angen datblygu eu medrau cymdeithasol ac nad oeddent erioed wedi cael y cyfle i deithio. O'r 23 o ddisgyblion a gymerodd ran yn yr ymweliadau tramor yn 2011, dim ond pedwar oedd wedi hedfan o'r blaen, ac nid oedd yr un ohonynt erioed wedi teithio heb eu rhieni. Nid oedd y mwyafrif ohonynt erioed wedi aros oddi cartref. Cafodd disgyblion eu nodi hefyd o'r rhaglen Agweddau Cymdeithasol ac Emosiynol ar Ddysgu (SEAL) ar gyfer olrhain lles. O ganlyniad, roedd yr ymweliad yn cynnwys disgyblion ag ystod o broblemau, fel hunan-barch gwael a thueddiad i chwarae'n ymosodol, a'r rhai a oedd yn cael trafferth canolbwyntio.

Rhoddodd yr ysgol holiaduron i ddisgyblion a rhieni. Cafodd grŵp o ddisgyblion a gafodd eu targedu i ddatblygu eu medrau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol eu monitro i asesu eu datblygiad trwy eu cynlluniau addysg unigol.
Caiff cyflawniadau dysgwyr mewn ieithoedd tramor modern eu holrhain yn yr ysgol uwchradd.

Deilliannau

Y canlyniad mwyaf nodedig fu hunan-barch gwell y disgyblion. Mae bechgyn sy'n tangyflawni a'r rhai sydd ag anawsterau emosiynol ac ymddygiad wedi elwa'n fawr trwy gael eu hannog i roi cynnig ar rywbeth cwbl newydd a thrwy gyfathrebu gyda ffrindiau gohebol. Mae olrhain asesu lles yn dangos bod disgyblion, ar ôl yr ymweliadau, wedi teimlo mwy o gymhelliant i lwyddo a chymryd rhan mewn mwy o weithgareddau allgyrsiol.

Mae'r ysgol uwchradd yn nodi agwedd fwy cadarnhaol tuag at ddysgu ieithoedd tramor modern, ac mae mwy wedi dechrau dilyn ieithoedd tramor modern ar lefel TGAU.

Mae'r disgyblion y nodwyd bod ganddynt anawsterau cymdeithasol ac emosiynol wedi gwella eu medrau a'u presenoldeb. Mae rhai ohonynt wedi magu hyder i ymuno â darpariaeth y tu allan i oriau.

Mae rhan rhieni mewn gweithgareddau ysgol, cyfarfodydd a digwyddiadau wedi cynyddu hefyd.

Mae disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn cyflawni'n dda iawn yn Ysgol Y Castell. Mae'r bwlch rhwng cyflawniad disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a'r rhai nad ydynt yn gymwys i'w cael yn llai na chyfartaledd Cymru yng nghyfnod allweddol 2. Mewn dwy o'r tair blynedd diwethaf, mae'r holl ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim wedi cyflawni'r dangosydd pwnc craidd.

Mae cyfraddau presenoldeb yn dda iawn ac wedi bod yn y chwarter uchaf o'r rhai ar gyfer ysgolion tebyg dros y pedair blynedd diwethaf.

Grŵp 2: Teilwra'r cwricwlwm yn ôl anghenion disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos 2: Mae gan Ysgol Gynradd Sant Woolos yng Nghasnewydd 'Brosiect Dyheadau' er mwyn i ddisgyblion dan anfantais gael gwybod mwy am fyd gwaith.

Cyd-destun

Mae Ysgol Gynradd Sant Woolos yn agos at ganol dinas Casnewydd mewn ardal Cymunedau yn Gyntaf. Mae'n gwasanaethu poblogaeth amrywiol iawn, yn gymdeithasol ac yn ddiwylliannol. Mae Saesneg yn iaith ychwanegol (SIY) i bum deg dau y cant o ddisgyblion ar hyn o bryd, ac mae tua 59% yn dod o gefndir ethnig lleiafrifol, Asiaidd yn bennaf, yn cynnwys 35 o ieithoedd cartref gwahanol.

Yng nghyffiniau'r ysgol, mae hostel yr awdurdod lleol i'r digartref a dwy loches i fenywod. Mae canran sylweddol o boblogaeth yr ysgol yn symudol ac yn ymuno ar ôl y Cyfnod Sylfaen, am fod rhai teuluoedd yn ffoaduriaid a heb gartref parhaol. Mae gan ryw 34% o'r disgyblion ar y gofrestr hawl i gael prydau ysgol am ddim.

Strategaeth

Arwyddair yr ysgol yw "Dathlu cyflawniad i bawb mewn amgylchedd gofalgar". Fodd bynnag, mae arweinwyr yr ysgol yn cydnabod mai cyfyngedig yw dyheadau llawer o'u dysgwyr, am eu bod yn dioddef yn sgil anfantais.

Dechreuodd yr ysgol y Prosiect Dyheadau ym Medi 2007. Nod y prosiect yw rhoi gwybodaeth am gyflogaeth i ddisgyblion y tu hwnt i ffiniau profiadau eu bywyd arferol. Mae'r prosiect yn rhoi cyflwyniad gwybodus i fyd gwaith ac i godi dyheadau disgyblion trwy ymweliadau â'r ysgol gan oedolion sy'n gweithio mewn ystod o feysydd. Ble bynnag y bo modd, mae'r ysgol yn defnyddio profiadau'r rhai sydd â chysylltiad uniongyrchol â'r ysgol. Mae'r ymweliadau'n rhoi cyfle i ddisgyblion ddatblygu eu gwybodaeth am y gweithle a bywyd gweithio yn gyffredinol; i ddatblygu eu medrau cyfathrebu; ac archwilio unrhyw feysydd diddordeb unigol hefyd.

Mae hyn yn arbennig o berthnasol i'r plant hynny nad yw eu rhieni efallai'n gweithio, neu nad oes ganddynt ryw lawer o wybodaeth am y llwybrau gyrfa sydd ar gael o bosibl. Mae'r ysgol yn dewis ymwelwyr o ystod eang o weithleoedd.

Mae Prosiect Dyheadau yn rhan o gwricwlwm addysg bersonol a chymdeithasol Blwyddyn 6. Un agwedd yn unig ar ymyrraeth a chymorth ar draws yr ysgol gyfan yw hon i gynorthwyo disgyblion dan anfantais.

Gweithredu

Mae ymwelwyr o'r gymuned leol yn dod i'r ysgol i siarad am eu swydd a'u llwybrau gyrfa. Maent yn cyfarfod gyda disgyblion Blwyddyn 6 i gyflwyno eu hanes, a allai gynnwys trafodaeth am offer y maent wedi dod gyda nhw. Un o'r siaradwyr hyn oedd Rheolwr Prosiect adeilad newydd y brifysgol yng Nghasnewydd. Siaradodd â'r disgyblion am iechyd a diogelwch, ei swydd a'i addysg. Gofynnodd y disgyblion ystod o gwestiynau iddo, ac fe wnaeth hyn ehangu eu gwybodaeth am fyd gwaith.

Yn dilyn y cyflwyniadau, mae dysgwyr yn trafod eu syniadau ac yn cofnodi eu hymatebion yn eu dyddiaduron dysgu.

Agwedd arall ar y prosiect yw 'Diwrnod byd gwaith'. Trefnodd Cymdeithas Cartrefi Dinas Casnewydd ddiwrnod o weithgarwch i ddisgyblion Blwyddyn 6. Ymwelodd disgyblion â'r brif swyddfa yng Nghasnewydd, ac fe gawsant gyflwyniad bras i'r cwmni gan y Rheolwr Gyfarwyddwr. Wedyn, cawsant eu rhannu yn un o chwe grŵp, a gymerodd ran mewn cyfarfod 'cyfweliad cyflym' yn para pum munud yr un gyda chwech o weithwyr gwahanol. Roedd rolau'r gweithiwr yn amrywio o 'blymer' i 'gyfrifydd' a 'derbynnydd', a siaradodd pob gweithiwr am ei swydd a'i rôl yn y cwmni.

Caiff y prosiect ei arfarnu trwy:

- asesiad o fedrau holi'r disgyblion;
- ymatebion disgyblion i'w dyddiadur dysgu, er mwyn arfarnu llwyddiant pob gweithgaredd a rhoi tystiolaeth werthfawr ar gyfer y gwelliant ym medrau'r disgyblion; ac
- adborth disgyblion trwy holiaduron.

Deilliannau

Mae adborth gan ddisgyblion wedi amlygu newidiadau yn nyheadau gyrfa rhai disgyblion. Mae hefyd yn dangos bod dealltwriaeth plant o fyd gwaith yn cynyddu'n sylweddol yn ystod y flwyddyn.

Mae perfformiad disgyblion yn Ysgol Gynradd Sant Woolos wedi golygu bod yr ysgol yn y chwarter uchaf o ysgolion tebyg ym mhob un o'r dangosyddion allweddol am y pum mlynedd diwethaf. Yn 2011, llwyddodd 80% o'r disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim i gyflawni'r dangosydd pwnc craidd.

Grŵp 2: Teilwra'r cwricwlwm yn ôl anghenion disgyblion dan anfantais

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1. Pa mor dda ydym ni'n addasu'r cwricwlwm er mwyn cynorthwyo disgyblion dan anfantais? Pa mor dda ydym ni'n gwybod bod hyn yn bodloni eu hanghenion?
2. Pa mor dda ydym ni'n defnyddio'r cwricwlwm i archwilio themâu tlodi ac anfantais ac yn helpu disgyblion i ddeall sut y gellir effeithio arnynt mewn ffyrdd gwahanol?
3. Pa mor dda ydym ni'n addasu ein strategaethau addysgu a dysgu i gyfateb i anghenion disgyblion dan anfantais?
4. A ydym ni'n nodi ac yn targedu cymorth ar gyfer disgyblion dan anfantais yn ein gwaith ar bontio rhwng cyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3? A yw'r gwaith hwn yn effeithiol?
5. Pa mor dda ydym ni'n defnyddio dysgu y tu allan i oriau i gynyddu hyder, cymhelliant a hunan-barch disgyblion? A ydym ni'n cynnwys cyfoethogi diwylliannol a chwaraeon yn ogystal â chymorth addysgol ychwanegol fel clybiau gwaith cartref?
6. A ydym ni'n targedu disgyblion penodol dan anfantais i'w hannog i ymuno â chlwb a fyddai o fudd iddynt?
7. Pa mor dda ydym ni'n monitro faint o ddisgyblion dan anfantais sy'n manteisio ar weithgareddau y tu allan i oriau ac yn arfarnu'r effaith ar eu cyflawniad a'u lles?

Beth yw'r cryfderau yn y cwricwlwm ar gyfer disgyblion dan anfantais?

Ble mae angen gwelliannau?

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Astudiaeth achos 1: Mae ystafell anogaeth i deuluoedd yn Ysgol Gynradd Pillgwenlli, Casnewydd, wedi helpu ffurfio perthnasoedd gwell rhwng yr ysgol a'i theuluoedd sydd dan anfantais.

Cyd-destun yr ysgol

Ysgol fawr amlddiwylliannol ddinesig yng Nghasnewydd yw Ysgol Gynradd Pillgwenlli ac mae'n darparu ar gyfer disgyblion rhwng tair ac un ar ddeg oed. Mae'n gwasanaethu ward Pill i'r de o ganol dinas Casnewydd. Mae'r dalgylch, sy'n cynnwys dociau Casnewydd, yn un o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yn economaidd yng Nghymru ac mae ganddo gyfradd uchel o ddiweithdra. Mae ystod eang o amrywiaeth ethnig yno hefyd. Mae 675 o ddisgyblion yn yr ysgol ar hyn o bryd. Mae'r ysgol yn ymfalchïo mewn bod yn 'Ysgol Feithringar' sy'n cynnig dau ddosbarth anogaeth: un yn y Cyfnod Sylfaen a'r ail yng nghyfnod allweddol 2. Mae nifer sylweddol o ddisgyblion yn symud i mewn ac allan o'r ysgol, heblaw am blant yn mynd i mewn i'r feithrinfa neu ddisgyblion yn gadael ar ddiwedd cyfnod allweddol 2, ar yr adegau dynodedig.

Strategaeth

Er 2010, bu cynnydd sylweddol yn nifer y disgyblion sy'n cyrraedd Pillgwenlli nad oeddent yn siarad Saesneg ac yn newydd i'r DU a'i system addysgol. Fe wnaeth yr ysgol gydnabod natur benodol y disgyblion dan anfantais hyn, a chanolbwyntiodd ar strategaeth allweddol i ennyn diddordeb eu teuluoedd ym mywyd a gwaith yr ysgol.

Gweithredu

Creodd yr ysgol fersiwn wedi'i haddasu o ystafell anogaeth i gynorthwyo'r teuluoedd hynny yr oedd angen cymorth cymdeithasol ac emosiynol arnynt tra'n ymgartrefu yn y gymuned leol a'r ysgol. Mewn partneriaeth â Cymorth i Leiafrifoedd Ethnig Gwent (GEMS), aeth yr ysgol ati i sefydlu'r Ystafell Anogaeth hon i Deuluoedd ym Medi 2012.

Mae'r Ystafell Anogaeth i Deuluoedd yn cynnig lle i blant fynd i allu dysgu mewn lleoliad meithringar a gall eu teulu ymuno â nhw am ran o'r wythnos. Mae gan bob disgybl ddosbarth sylfaen. Maent yn mynychu'r Ystafell Anogaeth i Deuluoedd am 55% o'u hwythnos i ddechrau, gan ddysgu ochr yn ochr â'u rhieni am 10% i 20% o'r wythnos a mynychu eu dosbarthiadau sylfaen am weddill yr wythnos gyda chymorth iaith gartref. Cyn gynted ag y mae disgyblion wedi caffael medrau i'w cynorthwyo â'u dysgu a'u lles, maent yn trosglwyddo i'w dosbarth sylfaen amser llawn.

Maent yn dechrau eu diwrnod trwy gael brecwast, a byddant yn trafod y cynllun ar gyfer y diwrnod yn eu hiaith gartref yn ogystal â Saesneg. Mae hyn yn rhoi cyfle i fynd i'r afael ag unrhyw ofidiau am eu meysydd dysgu arfaethedig am y diwrnod. Treulir gweddill y bore yn canolbwyntio ar ddisgyblion yn caffael y medrau llythrennedd a gwybodaeth angenrheidiol i'w helpu i ddysgu ochr yn ochr â'u cyfoedion yn eu dosbarth sylfaen. Unwaith neu ddwywaith yr wythnos, mae eu teuluoedd (rhieni neu neiniau a theidiau) yn dod i ddysgu ochr yn ochr â nhw. Caiff rhieni gyfle hefyd i fynychu gweithdai dysgu teuluol eraill tra bydd eu plant yn eu dosbarthiadau sylfaen.

Deilliannau

Mae’r ysgol wedi ymgysylltu’n llwyddiannus â rhai o’r teuluoedd sydd fwyaf ‘anodd i’w cyrraedd’ a’r teuluoedd mwyaf agored i niwed ac mae wedi meithrin perthynas o ymddiriedaeth gyda nhw. Mae eu cyfranogiad ym mywyd yr ysgol wedi arwain at safonau gwell ar gyfer disgyblion sydd dan anfantais ac mae wedi darparu’r medrau llythrennedd, cymdeithasol ac emosiynol i’r disgyblion hynny y mae eu hangen arnynt i barhau i gyflawni yn yr ysgol uwchradd.

Bu cynnydd mewn cyfraddau presenoldeb. O ran y disgyblion hynny sy’n mynychu’r Ystafell Anogaeth i Deuluoedd a fynychodd yr ysgol yn y flwyddyn academaidd flaenorol, mae eu presenoldeb wedi codi o fod rhwng 47% ac 84% i fod rhwng 71% a 96% yn y flwyddyn gyfredol.

Mae presenoldeb rhieni mewn sesiynau dysgu ar y cyd rhwng 94% a 100% ac mae’n fwy na 96% mewn ymgynghoriadau rhieni a gwasanaethau grwpiau blwyddyn.

Mae agweddau disgyblion at ddysgu wedi datblygu’n sylweddol. Mae’r disgyblion yn cyfranogi mwy mewn gweithgareddau gwaith cartref ac erbyn hyn maent yn mynd ar ymweliadau a theithiau ysgol. Mae’r disgyblion yn gwerthfawrogi’r cymorth ychwanegol y maent yn ei gael.

Gyda help a chefnogaeth staff sylfaenol yr ystafell anogaeth, mae pob teulu wedi cofrestru gyda meddygon a deintyddion. Caiff yr holl waith papur yn yr ysgol ei gwblhau mewn pryd, fel ffurflenni cais ysgolion uwchradd a ffurflenni caniatâd rhieni.

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Astudiaeth achos 2: Effaith partneriaeth rhwng ysgol gynradd a chartref gofal preswyl i'r henoed

Cyd-destun

Ysgol gymuned ar gyrion Aberdâr yw Ysgol Gynradd Blaengwawr. Mae gan oddeutu 34% o'i disgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim.

Strategaeth

Creu cysylltiadau cryf rhwng yr ysgol a chartref gofal preswyl i'r henoed oedd y nod ar ôl i breswylwyr fynegi pryderon am ymddygiad gwrthgymdeithasol ger eu cartref. Gwnaethant hyn drwy gynllunio prosiect ar y cyd.

Gweithredu

Mae disgyblion Blwyddyn 5 a Blwyddyn 6 yn gweithio gyda'r preswylwyr yn eu cartref ar brosiectau hanes lleol, llythrennedd a chreadigol. Mae'r ysgol wedi cydweithio'n effeithiol â'r gwasanaeth iechyd, y gwasanaethau plant a'r gwasanaethau i bobl hŷn i sicrhau llwyddiant y prosiect.

Deilliannau

Mae disgyblion wedi dysgu am sut i gyfathrebu'n sensitif â'r preswylwyr ac maent wedi datblygu eu medrau cymdeithasol yn dda iawn.

Aeth yr ysgol a'r cartref preswyl ati i arfarnu'r prosiect yn fanwl. Roedd y prosiect o les i bawb yn yr un modd. Fe wnaeth y disgyblion gynorthwyo'r trigolion i gymryd rhan mewn amrywiaeth o weithgareddau, a gwellodd y disgyblion eu medrau llafar ac ysgrifenedig yn ogystal â datblygu eu cymhelliant a'u hunanhyder.

Mae'r ysgol wedi ymgorffori'r cysylltiad cymunedol yn y cwricwlwm yn effeithiol i greu 'ystafell ddosbarth gymunedol'. Mae'r prosiect yn rhan bwysig o amrywiaeth y strategaethau sydd gan yr ysgol i wella cyflawniad.

Mae disgyblion yn cyflawni'n dda iawn yn yr ysgol. Mae'r dangosydd pwnc craidd ar gyfer cyfnod allweddol 2 yn llawer uwch na'r cyfartaledd i ysgolion tebyg ac mae wedi gwella dros y tair blynedd diwethaf. Mae'r bwlch ym mherfformiad y disgyblion sy'n cael hawlio prydau ysgol am ddim a'r disgyblion eraill wedi lleihau'n gyson dros y tair blynedd diwethaf. Mae canlyniadau'r disgyblion mewn Saesneg yng nghyfnod allweddol 2 yn uwch na'r rhai mewn ysgolion tebyg, ac mae canran y disgyblion sy'n cyflawni lefel 5 mewn Saesneg yn llawer uwch na'r lefel mewn ysgolion tebyg ac mae wedi gwella dros y tair blynedd diwethaf.

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Astudiaeth achos 3: Datblygu cyngor rhieni

Cyd-destun

Mae Ysgol Gynradd Herbert Thompson mewn ardal ddifreintiedig yng Nghaerdydd ac mae gan oddeutu 58% o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim.

Strategaeth

Roedd y staff yn awyddus i annog rhieni i gymryd rhan weithgar ym mywyd yr ysgol a dangos diddordeb agos yn addysg eu plant. Sefydlwyd cyngor rhieni gydag amcanion i:

- weithio mewn partneriaeth â'r ysgol i greu ysgol sy'n gynhwysol i bob rhiant;
- hyrwyddo partneriaeth rhwng yr ysgol, staff, disgyblion a phob un o'r rhieni;
- datblygu a chymryd rhan mewn gweithgareddau sy'n cefnogi addysg a lles disgyblion;
- nodi a chynrychioli barn rhieni am addysg a lles disgyblion; ac
- ystyried materion eraill sy'n effeithio ar addysg a lles disgyblion.

Mae'r cyngor yn cynnig ffordd effeithiol o sicrhau bod yr ysgol yn ymgysylltu'n effeithiol â rhieni drwy wrando ar farn y rhieni a sicrhau bod rhieni'n teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi.

Gweithredu

Mae cysylltiadau effeithiol gyda rhieni a gwybodaeth am gefndiroedd teuluol y disgyblion yn llywio'r system olrhain disgyblion fel bod yr ysgol yn gallu nodi strategaethau penodol i wella cyflawniad disgyblion. Mae'r ysgol yn casglu ac yn dadansoddi data'n dda iawn sy'n rhoi tystiolaeth bod strategaethau fel cyngor rhieni yn cael effaith ar les a chynnydd academaidd disgyblion.

Deilliannau

Mae deilliannau cyfnod allweddol 2 ar gyfer y pynciau craidd wedi gwella'n sylweddol dros y pedair blynedd diwethaf ac mae'r dangosydd pwnc craidd yn llawer uwch na'r cyfartaledd ar gyfer ysgolion tebyg. Mae'r bwlch rhwng cyflawniad disgyblion sy'n cael hawlio prydau ysgol am ddim a'r disgyblion nad ydynt yn cael hawlio hynny wedi lleihau dros y pedair blynedd diwethaf ac, erbyn hyn, mae'n is na'r cyfartaledd ar gyfer ysgolion tebyg yn ogystal â'r cyfartaledd cenedlaethol.

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Astudiaeth achos 4: Mae Ysgol Mount Stuart yng Nghaerdydd wedi datblygu ystod o strategaethau effeithiol i ymgysylltu â rhieni a gofalwyr.

Cyd-destun yr ysgol

Mae Ysgol Gynradd Mount Stuart yn gwasanaethu ardal Butetown yng Nghaerdydd gerllaw Bae Caerdydd. Mae tua 330 o ddisgyblion ar y gofrestr, yn cynnwys plant meithrin. Mae'r ysgol yn gymuned amrywiol gyda 96% o ddisgyblion ethnig lleiafrifol. Mae Saesneg yn iaith newydd i 49% o ddisgyblion SIY, ac mae gan 40% lefelau caffael iaith cynnar. Mae gan 43% o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim, a nodwyd bod gan 39% o ddisgyblion anghenion addysgol arbennig.

Strategaeth

Mae'r ysgol yn hyrwyddo ei datganiad cenhadaeth, sef "Dysgu a Byw Gyda'n Gilydd" trwy feithrin partneriaethau cryf gyda'i rhieni a'r gymuned leol. Yn ystod y tair blynedd diwethaf, fel rhan o'i hymdrech i wella safonau mewn llythrennedd, mae'r ysgol wedi rhoi blaenoriaeth i gynyddu ymgysylltiad â rhieni.

Mae strategaeth yr ysgol i feithrin partneriaethau cryf gyda'i theuluoedd yn cynnwys dau brif nod, sef:

- galluogi rhieni i gynorthwyo eu plant gartref; a
- rhoi cyfleoedd amrywiol i rieni ymgysylltu'n rhagweithiol mewn perthynas â dysgu eu plant yn yr ysgol.

Mae amcanion rheoli perfformiad y pennaeth wedi cynnwys "gwella gwybodaeth a dealltwriaeth rhieni o ddysgu a chyflawniadau eu dysgwyr trwy gyfathrebu clir". Mae hon yn flaenoriaeth i wella'r ysgol hefyd.

Gweithredu

Polisi drws agored ar waith

Mae'r pennaeth a'r dirprwy bennaeth yn cynnal proffil amlwg gyda rhieni ar ddechrau a diwedd y diwrnod ysgol. Mae hyn yn galluogi uwch arweinwyr i siarad gyda rhieni am eu barn a'u dyheadau ar gyfer ysgol. Mae'r pennaeth yn defnyddio'r wybodaeth hon i ffurfio blaenoriaethau gwella'r ysgol, yn enwedig ym meysydd llythrennedd ac ymgysylltu â rhieni. Mae'r ysgol yn cyfathrebu'n rheolaidd gyda rhieni trwy negeseuon e-bost a chylchlythyrau. Fel hyn, mae'r ysgol yn rhoi gwybod i rieni am y cynnydd a wneir mewn dysgu ac addysgu yn ogystal â materion sefydliadol.

Boreau agored i arsylwi'r dysgu a'r addysgu

Gwahoddir pob un o'r rhieni i ymweld â'r ysgol bob tymor i arsylwi ar agwedd ar y dysgu a'r addysgu. Bydd rhieni'n cyfarfod â'r pennaeth i gael cyflwyniad byr, ac ar ôl hyn maent yn rhydd i ymweld ag unrhyw ystafell ddosbarth. Mae hyn yn rhoi profiad uniongyrchol i rieni o'r gwahanol strategaethau dysgu ac addysgu sy'n cael eu rhoi ar waith gan athrawon a chynorthwywyr addysgu. Mae hefyd yn rhoi cipolwg da iddynt ar y dilyniant a brofir gan ddisgyblion wrth iddynt symud o un flwyddyn i'r nesaf. Mae boreau agored wedi canolbwyntio ar ddarllen, rhifedd, gwyddoniaeth a chyd-destunau dysgu.

Dysgu teuluol

Mae gan yr ysgol nifer o strategaethau i wella llythrennedd rhieni ac ymwybyddiaeth o lythrennedd, yn cynnwys dosbarthiadau Saesneg i Siaradwyr Ieithoedd Eraill (SSIE), dosbarthiadau Llythrennedd Teuluol, 'Clwb Bookworm' ac Iaith a Chwarae. Mae staff yn fodlon bod yn hyblyg â'u hamserlenni a'u hystafelloedd dosbarth er mwyn gwneud lle i'r grwpiau hyn.

Cynigir y dosbarth Llythrennedd Teuluol i rieni disgyblion Blwyddyn 2 yn ystod tymhorau'r gwanwyn a'r haf. Mae rhieni yn cyfarfod â'u plant unwaith yr wythnos ar gyfer sesiwn lythrennedd sy'n cyflwyno ac yn esbonio confensiynau darllen a strategaethau dysgu pwysig trwy destun a rennir. Mae staff yn dysgu rhieni sut i ddarllen a rhannu testunau gyda'u plant. Mae pob sesiwn yn dechrau gyda chyflwyniad â ffocws wedi'i arwain gan yr athro ar sut y gall rhieni gynorthwyo dysgu eu plant gartref. Mae hyn yn cynnwys agweddau fel ffurfio llythrennau'n gywir, seiniau llythrennau a chyfleoedd i ddarllen yn y cartref a'r tu allan. Wedyn, mae rhieni'n cynorthwyo gwaith dilynol sydd wedi'i anelu at wella medrau ysgrifenedig eu plentyn. Fe wnaeth yr ysgol gyflogi athro o'r Gwasanaeth Cyflawniad Lleiafrifoedd Ethnig a Theithwyr, a gynorthwyodd disgyblion ym Mlwyddyn 2 hefyd, i gyflwyno ac arwain y prosiect hwn. Fodd bynnag, mae llwyddiant y prosiect hefyd wedi dibynnu ar gymorth pob aelod o staff trwy gyfathrebu'n uniongyrchol â rhieni, amserlenni hyblyg a defnydd creadigol o leoedd gwag yn yr ysgol.

Llyfrgell yn yr ysgol ar gyfer disgyblion y Cyfnod Sylfaen a rhieni yw'r Clwb 'Bookworm'. Nid yw pob rhiant yn gallu ymrwymo i sesiwn gyfan, felly trefnir sesiwn fyrrach ar ddiwedd diwrnod penodol i rieni ddewis llyfr o lyfrgell yr ysgol i'w rannu gyda'u plentyn gartref (mae hyn yn ychwanegol i lyfrau darllen gartref yr ysgol). Caiff cynorthwywyr addysgu eu rhyddhau yn ystod y Clwb 'Bookworm' i siarad am strategaethau a rhannu storïau gyda phlant y gall rhieni barhau â nhw gartref.

Bu'r ysgol yn gweithio'n agos gyda'r ysgol uwchradd y mae'n ei bwydo i sicrhau cyllid ychwanegol i'r dosbarth Llythrennedd Teuluol a Chlwb 'Bookworm' trwy'r Grant Effeithiolrwydd Ysgolion.

Mae rhieni disgyblion yn y meithrin hefyd yn cael cyfle i ymweld â'r meithrin i ddysgu gyda'u plant trwy'r rhaglen Iaith a Chwarae.

Yn 2009, defnyddiodd yr ysgol gyllid Rhagori i brynu cynllun newydd i ddarllen mewn grŵp dan arweiniad. Un o fanteision pwysig ac ychwanegol hyn oedd bod yr

adnoddau presennol ar gyfer darllen mewn grŵp dan arweiniad yn cael eu defnyddio fel cynllun darllen gartref. Roedd yr ysgol yn gallu ymateb yn uniongyrchol i geisiadau rhieni i blant fynd â llyfrau adref yn fwy rheolaidd.

Gwasanaethau a dathliadau cynhwysol

Yn ddiweddar, ailgyflwynwyd gwasanaethau dosbarth yn yr ysgol i gynnig cyfleoedd rheolaidd i rieni ymgysylltu â'r ysgol. Mae'r ysgol hefyd yn gwahodd rhieni i wasanaethau a digwyddiadau sy'n cydnabod gwyliau a ddethlir yn ei chymuned aml-ffydd.

Gwirfoddolwyr sy'n rhieni

Mae nifer o rieni yn gwirfoddoli i gefnogi dysgu yn nosbarthiadau'r Cyfnod Sylfaen. Maent yn gwrando ar ddarllenwyr ac yn cefnogi ystod o weithgareddau. Y dirprwy bennaeth sy'n rheoli'r agwedd hon ac mae'n cefnogi ceisiadau rhieni am gyrsiau mynediad neu hyfforddiant cymhwyster galwedigaethol cenedlaethol sy'n eu paratoi ar gyfer gweithio mewn ysgolion.

Mae'r ysgol yn gofyn am farn rhieni yn rheolaidd. Gofynnir am adborth gan rieni mewn nosweithiau rhieni, a gofynnir am eu barn yn fwy ffurfiol hefyd trwy holiadur blynyddol. Defnyddir yr adborth hwn i lywio adroddiad hunanarfarnu'r ysgol a blaenoriaethau gwella'r ysgol.

Mae uwch arweinwyr yn ymweld â sesiynau llythrennedd teuluol i drafod agweddau at ddarllen a safbwyntiau dysgwyr am y prosiect. Mae hyn wedi darparu adborth defnyddiol ac wedi llywio penderfyniad yr ysgol i barhau â'r prosiect. Cofnodir presenoldeb rhieni hefyd er mwyn mesur eu hymrwymiad. Mae gan bob dysgwr lyfr prosiect unigol, sy'n darparu tystiolaeth dda o'r cynnydd a wnânt, yn enwedig mewn ysgrifennu a darllen a deall. Caiff hyn ei fonitro gan arweinydd y prosiect a'r athro dosbarth fel tystiolaeth bellach o gynnydd y plentyn.

Deilliannau

Yn sgil monitro safonau yn llyfrau Blwyddyn 1 a Blwyddyn 2, nodwyd gwelliannau mewn cyflwyniad a safonau ysgrifennu ymhlith disgyblion a oedd yn mynychu'r prosiect llythrennedd teuluol. O'r wyth disgybl ym Mlwyddyn 2 a oedd yn mynychu, llwyddodd pump i gyflawni lefel 2 Saesneg, a llwyddodd un dysgwr i gyflawni lefel 3 mewn ysgrifennu. Gwnaeth pob disgybl yn y grŵp gynnydd da yn eu darllen rhwng Ionawr a Gorffennaf. Dangosodd asesiadau darllen wedi'u meincnodi fod chwe disgybl wedi gwella o leiaf 10 lefel band llyfrau (hynny yw, trwy 10 llyfr darllen a oedd yn gynyddol fwy heriol) a dau ddisgybl o leiaf 20 lefel band llyfrau. Roedd rhieni'n gadarnhaol iawn ynglŷn â'u rhan yn y prosiect.

Canfu adolygiad diweddaraf yr awdurdod lleol o'r ysgol fod bron pob un o'r disgyblion yn ymroi yn llwyr, yn llawn cymhelliant ac yn awyddus i ddysgu. Maent yn mwynhau'r ysgol, yn gweithio'n galed ac yn dangos balchder yn eu gwaith.

Roedd yr adborth gan rieni yn ystod y noson ymgynghori flaenorol â rhieni yn gadarnhaol iawn ac yn cynnwys y sylwadau canlynol: "cyfathrebu a rhyngweithio

gwych", "mae'r rhyngweithio rhwng athrawon a rhieni wedi cynyddu", "rydym yn cael gwybod am benderfyniadau a newyddion", ac "mae'n dda gweld bod rhieni'n cael eu cynnwys yn gynyddol yng ngweithgareddau'r ysgol".

Roedd yr arolygon rhieni diweddaraf (Ionawr 2012) yn gadarnhaol iawn. Mae pob un o'r rhieni'n credu bod eu plant yn hoffi'r ysgol a bod yr addysgu'n dda. Mae bron pob un o'r rhieni'n teimlo eu bod yn cael gwybod yn dda am gynnydd eu plentyn, ac maent yn gyfforddus ynglŷn â mynd at yr ysgol. Mae'r rhan fwyaf ohonynt yn credu bod gwaith cartref yn adeiladu ar yr hyn y mae eu plentyn yn ei ddysgu yn yr ysgol.

Mae disgyblion yn gwneud cynnydd da iawn o gyfnod allweddol 1 i gyfnod allweddol 2. Yng nghyfnod allweddol 2, mae perfformiad wedi bod uwchlaw'r cyfartaledd ar gyfer y teulu o ysgolion am bum mlynedd. Mae disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim yn cyflawni'n dda iawn. Yng nghyfnod allweddol 2, mae canran y disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim a gyflawnodd y dangosydd pwnc craidd wedi cynyddu'n sylweddol yn ddiweddar o 62% i 91%.

Grŵp 3: Ymgysylltu â rhieni a'r gymuned

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1. Pa mor dda yw ein dealltwriaeth o'r ystod o broblemau sy'n wynebu teuluoedd ein disgyblion dan anfantais?
2. Pa mor dda ydym ni'n cefnogi ac yn gwella lefelau ymgysylltiad teuluoedd?
3. A ydym ni'n effeithiol o ran cynyddu gallu rhieni i gefnogi dysgu'u plant? A oes mwy y gallem ni ei wneud?
4. Pa strategaethau ydym ni'n eu defnyddio i ymgysylltu â'r gymuned leol?
5. Pa mor dda ydym ni wedi nodi heriau yn ein cymuned? Sut ydym ni'n ymateb i'r heriau hyn?
6. A oes gan bob un o'n staff ddealltwriaeth glir o'r hyn mae'n ei olygu i fod yn ysgol fro? Sut ydym ni'n diffinio hyn?
7. Pa mor effeithiol ydym ni fel ysgol fro, fel lefel ein hymglymiad â grwpiau cymunedol, rhannu cyfleusterau gyda'r gymuned a'r ffordd y cydweithiwn ar brosiectau cymunedol?
8. Sut mae ein gwaith fel ysgol fro yn effeithio ar ddisgyblion dan anfantais?

Beth yw'r cryfderau yn ein dull o ymgysylltu â rhieni disgyblion dan anfantais a'r gymuned?

Ble mae angen gwelliannau?

Grŵp 4: Gweithio gydag ystod ehangach o bartneriaid

Case study: Mae Ysgol Melyd yn Sir Ddinbych wedi datblygu cymorth iaith arbenigol ar gyfer ei disgyblion.

Cyd-destun yr ysgol

Mae Ysgol Melyd ym mhentref Alltmelyd ger Prestatyn ar arfordir Gogledd Cymru. Mae'n darparu addysg ar gyfer disgyblion rhwng tair ac 11 oed. Mae'r ysgol mewn dalgylch difreintiedig lle mae lefelau uchel o ddiweithdra. Daw pob un o'r disgyblion o gartrefi Saesneg. Mae 147 o ddisgyblion ar y gofrestr ar hyn o bryd, yn cynnwys 15 sy'n mynychu'r meithrin yn y bore. Mae gan ryw 36% o ddisgyblion hawl i gael prydau ysgol am ddim. Mae data gwaelodlin yn dangos bod cyrhaeddiad pan fyddant yn dechrau yn yr ysgol islaw cyfartaleddau cenedlaethol a lleol. Mae gan 43% o ddisgyblion anghenion addysgol arbennig.

Strategaeth

Nododd yr ysgol niferoedd cynyddol o ddisgyblion a oedd ag anghenion iaith a lleferydd wrth iddynt ddechrau. Er 2004, mae darpariaeth adnoddau iaith wedi'i lleoli yn yr ysgol. Mae hyn yn darparu ar gyfer anghenion plant yng nghyfnod allweddol 1 sydd ag anhwylderau iaith neu leferydd penodol a difrifol. Mae'r plant yn ymuno â gweddill y garfan ar gyfer gweithgareddau ysgol amrywiol.

Roedd rhieni'n gofyn yn gynyddol am i'w plant gael addysg prif ffrwd yng nghyfnod allweddol 2 yn yr ysgol. Ymunodd mwy o ddisgyblion ag anghenion iaith a lleferydd â dosbarthiadau prif ffrwd, a bu cynnydd cyffredinol yn eu niferoedd. O ganlyniad, daeth yr angen am hyfforddiant arbenigol mewn addysgu a chefnogi plant ag anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu yn flaenoriaeth datblygu yn yr ysgol. Penderfynodd uwch arweinwyr yr ysgol brynu pecyn o hyfforddiant arbenigol er mwyn i bob un o'r staff ddarparu'r medrau a'r wybodaeth angenrheidiol i addysgu a chefnogi disgyblion ag anghenion iaith a lleferydd.

Gweithredu

Mae elusen gyfathrebu i blant wedi sefydlu rhaglen ddatblygu i fodloni anghenion y rhai sy'n gweithio gyda disgyblion ag anghenion iaith a lleferydd. Ym Medi 2009, prynodd yr ysgol becyn o wybodaeth, ymgynghoriaeth a hyfforddiant ar gyfer staff yr ysgol a fyddai'n arwain at achrediad lefel uwch lefel 2. Arweiniwyd y prosiect gan yr athro arbenigol o'r ddarpariaeth adnoddau iaith a chydlynydd anghenion addysgol arbennig yr ysgol. Dros y flwyddyn ganlynol, cafodd pob un o'r staff hyfforddiant gan ymgynghorydd. Ychwanegodd cyrsiau hyfforddiant mewnol at yr hyfforddiant. Llwyddodd rhai o'r staff i ennill Diploma Uwch BTEC lefel 3 mewn cymorth therapi iaith a lleferydd pediatrig.

Yn ychwanegol, mae'r ysgol yn cefnogi disgyblion dan anfantais sydd ag anawsterau cymdeithasol ac emosiynol trwy weithgareddau grŵp annog. Sefydlwyd clwb brecwast i ddatblygu cysylltiadau cadarnhaol rhwng y cartref a'r ysgol.

Mae amserlenni â darluniau ym mhob ystafell ddosbarth, ac mae staff yn defnyddio mapiau meddwl a strategaethau gweledol eraill i ddatblygu ystod eang o fedrau cyfathrebu disgyblion. Mae cynorthwywyr addysgu yn rhoi gweithgareddau unigol a grŵp ar waith, sydd wedi'u teilwra yn ôl anghenion disgyblion ac yn mynd i'r afael â'r targedau ar gynlluniau cyfathrebu unigol.

Datblygwyd y diwylliant o gefnogi cyfathrebu ar draws y cwricwlwm. Mae bodloni anghenion dysgwyr ag anghenion iaith a lleferydd yn elfen greiddiol o ethos yr ysgol. Ymwelodd tîm achredu yn Hydref 2010 a dyfarnwyd Statws Lefel Well i'r ysgol. Ers yr achredu, gwnaed newidiadau ac addasiadau yn unol â'r angen i alluogi disgyblion ag anghenion iaith i gymryd rhan yn y cwricwlwm a chyflawni eu llawn botensial. Caiff cynnydd disgyblion ei olrhain trwy ddefnyddio system fonitro'r ysgol.

Deilliannau

Mae staff yn fwy ymwybodol o anghenion iaith a lleferydd disgyblion unigol. Mae hyn wedi arwain at ddealltwriaeth well o faterion sy'n codi o brosesu geiriau, cof clywedol, anawsterau iaith derbyngar a mynegiannol. Mae ymddygiad wedi gwella a chaiff ei reoli'n dda. Mae technegau holi a rhoi cyfarwyddyd wedi cael eu haddasu, a chyflwynir gwybodaeth mewn ffyrdd sy'n ystyried anghenion iaith plentyn.

Erbyn i ddisgyblion gyrraedd cyfnod allweddol 2, maent yn cyflawni'n dda. Mae rhai disgyblion a gafodd eu hintegreiddio i'r brif ffrwd o'r ddarpariaeth ag adnoddau wedi cyrraedd lefel 4 y Cwricwlwm Cenedlaethol (CC) yn y pynciau craidd yng nghyfnod allweddol 2. Yn 2011, llwyddodd pob disgybl i gyflawni lefel 4 y CC mewn llafaredd, a chyflawnodd 25% o'r rhain lefel 5 y CC. Mewn pedair o'r pum mlynedd diwethaf, mae perfformiad ar lefel 4 y CC ac yn uwch ym mhob un o'r pynciau craidd wedi bod yn y chwarter uchaf o ran perfformiad ar gyfer ysgolion tebyg. Nid oes unrhyw ddisgyblion wedi cael eu gwahardd am gyfnod penodol yn y flwyddyn ddiwethaf.

Mae'r ddarpariaeth ag adnoddau yn denu mwy o ddisgyblion erbyn hyn. Mae nifer y disgyblion sy'n cael eu hintegreiddio i ddarpariaeth prif ffrwd yr ysgol wedi cynyddu hefyd.

Grŵp 4: Gweithio gydag ystod ehangach o bartneriaid

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1 A ydym ni wedi nodi uwch aelod o staff sy'n cydlynu ac yn datblygu gwaith yr ysgol gyda phartneriaid allanol?
2 A ydym ni'n wybodus ac yn gwybod llawer am rôl a swyddogaeth gweithwyr proffesiynol mewn asiantaethau a gwasanaethau eraill?
3 A ydym ni'n mynd ati'n weithredol i chwilio am asiantaethau a gwasanaethau a fydd yn cefnogi'r heriau a wynebir gan ein disgyblion dan anfantais yn fwyaf effeithiol?
4 Sut gallem ni weithio'n fwy effeithiol gydag ystod eang o bartneriaid? Er enghraifft, a allem ni greu 'canolfan' o fewn yr ysgol ar gyfer ystod o wasanaethau, gan gynnwys gwasanaethau cwnsela, Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHs), y gwasanaeth iechyd a Gyrfa Cymru?
5 Pa wybodaeth fyddwn ni'n ei rhannu'n rheolaidd gydag asiantaethau a gwasanaethau allanol?
6 A yw rhannu gwybodaeth gyda phartneriaid allanol yn sicrhau bod strategaethau ymyrryd partneriaid yn gyson â dulliau'r ysgol?
7 Pa mor effeithiol yw ein gwaith gyda'r awdurdod lleol i oresgyn rhwystrau rhag dysgu ar gyfer ein disgyblion dan anfantais?

Ble mae'r cryfderau yn ein gwaith gydag ystod o bartneriaid?

Ble mae angen gwelliannau?

Grŵp 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth disgyblion dan anfantais

Astudiaeth achos: Ysgol Gynradd Llysweri, Casnewydd yn defnyddio dull ysgol-gyfan o gefnogi disgyblion sydd o dan anfantais.

Cyd-destun

Mae Ysgol Gynradd Llysweri mewn ardal led-ddiwydiannol ychydig dros filltir i'r de-ddwyrain o ganol Casnewydd. Mae 524 o ddisgyblion amser llawn yn yr ysgol. Maent yn dod o amrywiaeth eang o gefndiroedd teuluol ac mae gan oddeutu 25% o'r dysgwyr hawl i gael prydau ysgol am ddim.

Strategaeth

Mae'r ysgol yn defnyddio nifer o gamau gweithredu cydberthynol ar draws yr ysgol gyfan i fynd i'r afael â thangyflawniad ei disgyblion sydd o dan anfantais. Dangosir rhai o'r camau gweithredu hyn isod.

Gweithredu

Pwyslais cryf ar hyfforddiant staff

Mae 'dull ymchwil' ar gyfer strategaethau gwella lle caiff mentrau eu peilota, eu monitro a'u gwerthuso cyn cael eu cyflwyno i'r ysgol gyfan. Mae arwain a/neu weithredu mentrau newydd yn rhan o dargedau rheoli perfformiad athrawon, ac mae hyn yn sicrhau bod yr holl staff yn ysgwyddo cyfrifoldeb dros fynd i'r afael ag anfantais.

Mae'r ysgol yn rhoi pwyslais ar athrawon yn cydweithio i wella eu harfer. Mae athrawon yn defnyddio deilliannau prosesau olrhain disgyblion i rannu syniadau a chyd-gynllunio mewn timau yn ystod amser Cynllunio, Paratoi ac Asesu (CPA).

Mae'r uwch dîm yn cydweithio i ddatblygu arfer arloesol. Dangosant elfennau newydd o arfer i staff, er enghraifft drwy addysgu 'gwersi arddangos' gydag athro/athrawes y dosbarth yn arsylwi. Mae gan athro/athrawes y dosbarth amser penodol i ddatblygu strategaethau addysgu a dysgu, ac mae aelod o'r uwch-dîm yn eu harsylwi eto i roi adborth a chymorth. Mae'r uwch dîm yn monitro cynllunio ac yn casglu enghreifftiau o arfer dda i'w rhannu ymysg y staff.

Dull ysgol-gyfan ar gyfer darllen

Mae strategaeth ysgol-gyfan ar gyfer darllen dan arweiniad. Mae'r holl staff wedi'u hyfforddi yn y dull ac fe hyfforddir disgyblion hŷn er mwyn iddynt allu cynorthwyo dysgwyr iau i ddarllen. Mae'r cysondeb hwn wedi cael effaith gadarnhaol ar fedrau darllen y disgyblion.

Gwella lles emosiynol disgyblion drwy SEAL (Agweddau Cymdeithasol ac Emosiynol ar Ddysgu)

Mae'r ysgol wedi nodi bod angen i lawer o'i disgyblion sydd o dan anfantais ddatblygu eu lles emosiynol. Cyflwynodd y dirprwy bennaeth Agweddau Cymdeithasol ac Emosiynol ar Ddysgu (SEAL) ar gyfer yr ysgol gyfan i gefnogi'r disgyblion hyn.

Gyda chymorth yr awdurdod lleol, hyfforddir yr holl staff am ddulliau SEAL a strategaethau penodol fel 'amser cylch' a 'stopio, meddwl, gwneud'. Mae gweithgareddau SEAL yn rhan o raglen dreigl dwy flynedd o addysg bersonol a chymdeithasol a gwasanaethau boreol, er mwyn i bob disgybl gael profiad o SEAL.

Defnyddiwyd arian Rhagori hefyd i dalu am grwpiau ar wahân ychwanegol ar gyfer disgyblion dan anfantais sy'n arbennig o agored i niwed a fyddai'n elwa fwyaf ar waith ehangach gan SEAL. Dewisir grwpiau bychain o ddisgyblion ar gyfer y cymorth hwn ac fe'u nodir drwy ddefnyddio prawf deallusrwydd emosiynol SCYA. Caiff y disgyblion eu grwpio wedyn yn unol â'u hangen, er enghraifft medrau cymdeithasol, rheoli tymer, a hunan-barch. Gweithiodd yr athrawon gyda'r disgyblion hyn gan ddefnyddio'r deunydd SEAL ychwanegol yn ogystal â chyfleusterau'r ysgol fel yr Ysgol Goedwig. Mae gan yr ysgol 'Ystafell Gyfeillgarwch' benodedig hefyd sydd wedi'i dylunio a'i haddurno gan ddisgyblion i fod yn 'noddfa' i ddisgyblion pan fyddant yn teimlo'n agored i niwed.

Caiff disgyblion eu hailasesu ar ddiwedd y cyfnod yn erbyn prawf deallusrwydd emosiynol SCYA i weld a ydynt wedi gwneud cynnydd.

Datblygu medrau arwain disgyblion

Mae'r ysgol yn manteisio ar gyfleoedd i ddatblygu medrau arwain disgyblion. Er enghraifft, mae disgyblion yn ysgwyddo cyfrifoldeb am drefnu drama'r ysgol a digwyddiadau a noddir gan yr ysgol. Caiff hyn effaith gadarnhaol iawn ar ddisgyblion sydd o dan anfantais ac mae'n cyfrannu'n dda at godi eu hunan-barch a'u dyheadau.

Disgyblaeth bendant

Mae strategaeth ysgol-gyfan ar gyfer disgyblaeth bendant sy'n pennu disgwyliadau cyson ar gyfer ymddygiad. Mae disgyblion sy'n ymddwyn yn wael iawn yn mynd i 'glwb amser cinio' i ystyried eu hymddygiad. Mae clwb amser cinio yn atgyfnerthu'r syniad o ddisgyblaeth gadarnhaol.

Deilliannau

Gyda'i gilydd, mae'r strategaethau hyn yn rhoi dull ysgol-gyfan sy'n cael effaith sylweddol ar ddisgyblion yn Ysgol Gynradd Llysweri. Mae'r bwlch rhwng cyflawniad disgyblion sy'n cael hawlio prydau ysgol am ddim a'r disgyblion eraill yn llawer culach na'r cyfartaledd cenedlaethol ac mewn ysgolion tebyg.

Dros y pedair blynedd diwethaf, mae o leiaf 88% o ddisgyblion wedi cyflawni lefel 4 mewn Saesneg. Mae hyn yn uwch na'r cyfartaledd ar gyfer ysgolion tebyg a'r cyfartaledd cenedlaethol. Mae nifer y disgyblion sy'n cyflawni lefel 5 mewn Saesneg yn dangos tuedd o wella dros y pedair blynedd diwethaf. Yn 2009/10, cyflawnodd 43% o ddisgyblion Blwyddyn 6 o leiaf lefel 5 mewn Saesneg. Mae hyn 15 pwynt canran yn uwch na'r cyfartaledd ar gyfer ysgolion tebyg a 15 pwynt canran yn uwch na'r cyfartaledd yng Nghymru.

Mae'r ysgol wedi dadansoddi'r nifer a gyfeiriwyd at y clwb amser cinio yn erbyn prawf deallusrwydd emosiynol SCYA a nododd y bu cynnydd mewn ymwybyddiaeth gymdeithasol a gostyngiad mewn ymddygiad ymosodol dros y cyfnod hwn. Mae nifer y disgyblion a gyfeiriwyd at y clwb amser cinio wedi gostwng yn sylweddol.

Grŵp 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth disgyblion dan anfantais

Gwnewch yn siŵr eich bod wedi enwebu cofnodwr ar gyfer y grŵp er mwyn rhestru'r cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn perthynas â'r pwyntiau trafod a'r astudiaeth achos arfer orau.

Pwyntiau trafod:

1 Pa mor dda ydym ni'n arwain, yn goruchwylio ac yn cydlynu ein gwaith ar gyfer disgyblion dan anfantais?
2 A oes gennym gynlluniau penodol i godi dyheadau disgyblion dan anfantais? A yw cynlluniau'n cynnwys targedau â ffocws y gellir eu mesur ar gyfer cyflawniad a phontio, yn ogystal â chynigion gweithredol manwl?
3 A ydym yn canolbwyntio ein cyllid Grant Amddifadedd Disgyblion ar ddulliau sy'n targedu anghenion disgyblion dan anfantais yn benodol?
4 Pa mor dda ydym ni'n adeiladu ar y cysylltiadau sydd gennym ag ysgolion eraill i rannu a datblygu strategaethau i fynd i'r afael ag anfantais?
5 A ydym ni'n gweithio'n effeithiol fel clwstwr i wneud y defnydd gorau o gyllid grant a chynyddu gwaith asiantaeth i'r eithaf yn ein hysgol?
6 Ym mha ffyrdd ydym ni'n datblygu ein gweithlu i fynd i'r afael â materion tlodi ac anfantais?
7 A ydym ni'n wybodus ac yn gwybod llawer am rôl a swyddogaeth gweithwyr proffesiynol mewn asiantaethau a gwasanaethau eraill, ac a ydym ni'n goruchwylio cydlynu gwaith partneriaeth yn effeithiol?
8 A ydym ni'n defnyddio staff yr ysgol a staff amlasiantaeth yn effeithiol ac yn sicrhau ansawdd gwaith yr holl staff?
9 Pa mor dda ydym ni'n adolygu ac yn arfarnu gwaith gwasanaethau a'u heffaith ar ein disgyblion sydd o dan anfantais?
10 A ydym ni'n arfarnu effaith strategaethau a ddefnyddiwyd i wella cyflawniad disgyblion dan anfantais yn ddigon da i ddangos a fuont yn llwyddiannus?

Beth yw'r cryfderau yn yr arweinyddiaeth a'r rheolaeth ar ein disgyblion dan anfantais?

Ble mae angen gwelliannau?

Rhan 4: Sut gallwn ni fynd i'r afael â thlodi ac anfantais yn fwy effeithiol? Cynllunio gweithredu ar gyfer gwella

Sleid PowerPoint 1

Amcanion ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- myfyrio ar eu darpariaeth eu hunain a darpariaeth yr ysgol ar gyfer disgyblion dan anfantais; ac
- ystyried tystiolaeth ymchwil ar wella dysgu a chyrhaeddiad.

Deilliannau ar gyfer cyfranogwyr:

Erbyn diwedd y sesiwn hon, bydd cyfranogwyr wedi:

- nodi o leiaf un newid i'w harfer er lles disgyblion dan anfantais; a
- chynnig camau gweithredu ar gyfer cynlluniau gwella adrannau a chynllun gwella'r ysgol.

Cynllun gweithredu personol ar gyfer gwella'r ddarpariaeth a deilliannau ar gyfer disgyblion dan anfantais

Rhif	Cam gweithredu	Cyfrifol	Dyddiad adolygu

CYNLLUNIO GWEITHREDU AR GYFER GWELLA
Awgrymiadau ar gyfer cynlluniau gweithredu pynciau/cyfnodau

Awgrymiadau ar gyfer blaenoriaethau yng nghynllun gwella'r ysgol